

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Tsiviilõiguse õppetool

Sandra Ojaperv

**EUROOPA TARBIJAÕIGUSE HARMONISEERIMISE VAJADUSEST
TAGANEMISÕIGUSE NÄITEL**

Magistritöö

Juhendaja
Dotsent Martin Käerdi

Tartu
2012

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Taganemisõigus Euroopa Liidu tarbijaõiguses	8
1.1 Tarbijaõigus Euroopa Liidus.....	8
1.2 Taganemisõiguse olemus ja eesmärk	11
2. Taganemisõigusega seonduvad probleemid Euroopa Liidu tarbijaõiguses.....	15
2.1 Taganemisõiguse kasutamise periood	15
2.1.1 Taganemisperioodi erinev algus.....	16
2.1.2 Taganemisperioodi erinev kestus.....	21
2.2. Taganemise tagajärjed.....	25
2.2.1 Kasutuseeliste hüvitamine kauplejale.....	27
2.2.2 Kauba väärtuse vähenemise hüvitamine.....	35
2.2.3 Kauba postituskulude hüvitamine.....	36
3. Hinnang Euroopa Liidu tarbijakaitse valdkonnale ning võimalikud lahendused ...	40
3.1 Hinnang EL tarbijakaitse valdkonnale taganemisõiguse näitel	40
3.2 Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamine	43
3.2.1 Ülevaade Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamisest.....	44
3.2.2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta	55
3.2.3 Edasised võimalikud sammud tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamiseks.....	65
Kokkuvõte	77
Summary	86
Kasutatud allikate loetelu	94

Sissejuhatus

Euroopa Liidu toimimise lepingu¹ artikkel 169 sätestab, et tarbijate huvide edendamiseks ja kõrgetasemelise tarbijakaitse tagamiseks aitab Euroopa Liit kaitsta tarbijate tervist, turvalisust ja majanduslikke huve. Tarbijaõiguse valdkonna näol on tegemist kitsa lepinguõiguse valdkonnaga, mida Euroopa Liit on oma pädevuse raames asunud direktiivide kaudu ühtlustama.

Euroopa tarbijaõiguse ühtlustamine läbi direktiivide on viimase kahekümne aasta jooksul väga jõudsalt kasvanud, kuid käesolevaks hetkeks tundub, et tekkinud probleeme enam seniste harmoniseerimismeetmetega kõrvaldada ei saa. Senine tarbijaõiguse minimaalne harmoniseerimine läbi direktiivide on kaasa toonud olukorra, kus tarbijaõiguslikud regulatsioonid erinevad liikmesriigiti väga suuresti. Liikmesriikidele on antud suur pädevus, kuidas täita liidu õigusaktidega ettenähtud nõudeid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ("Rooma I") artikkel 6 lg 1 sätestab, et pooled võivad valida lepingu suhtes kohaldatava õiguse, kuid selline valik ei või siiski põhjustada tarbija ilmajätmist kaitsest, mis on tarbijale ette nähtud tarbija hariliku viibimiskoha õiguse imperatiivsete sätetega.² Kuna tarbija ei või ilma jääda kaitsest, mis on ette nähtud tema kodumaa siseriikliku õiguse imperatiivsete sätetega, eeldab piiriüleses kaubanduses osalemine kaupleja jaoks liikmesriikide õigussüsteemide tundmist. Liikmesriikide tarbijaõiguslikud regulatsioonide erinevused tarbijakaitse tasemes põhjustavad piiriülese kaubandusega tegeleda soovivate ettevõtjate jaoks tarbijakaitse eeskirjade täitmisel märkimisväärseid kulusi.³ Tarbijate jaoks on piiriüleses kaubanduses osalemine aga seotud suure ebakindluse ning teadmatusena. Euroopa Komisjon on asunud seisukohale, et tarbijaõiguslike regulatsioonide vaheline erinevus takistab liidu siseturu toimimist ning seetõttu tuleb tekkinud takistused valdkonna ühtlustamise teel kõrvaldada.⁴

---

¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon. – ELT C 83, 30.03.2010, lk 47-201. Kättesaadav: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:et:PDF>. (02.04.2012)

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17.06.2008 määrus nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta ("Rooma I"). - ELT L 309, 24.11.2009, lk 0087 – 0087.

³ Euroopa Ühenduse Komisjoni 8.10.2008. ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviks tarbija õiguste kohta. (KOM(2008)0614 – C7-0349/2008 – 2008/0196(COD)). Seletuskiri, lk 12. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/consumers/rights/cons_acquis_en.htm. (29.02.2012).

⁴ Euroopa Ühenduse Komisjoni 8.10.2008. ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviks tarbija õiguste kohta. (KOM(2008)0614 – C7-0349/2008 – 2008/0196(COD)). Seletuskiri, lk 12. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/consumers/rights/cons_acquis_en.htm. (29.02.2012).

Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamine on olnud väga aktuaalne juba alates 2001. aastast, kuid üha rohkem sellele pööratud tähelepanu viimase nelja aasta jooksul. Alates 2004. aastast on Euroopa Komisjon pakkunud välja erinevaid variante, kuidas saavutada ühtne ning kooskõlas olev Euroopa Liidu tarbijaõigus. Käesoleva hetkel on teema päevakajaline seoses 2011. aasta lõpus vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, mille eesmärgiks oli ühtlustada omavahel kaks tarbijaõiguse valdkonda - müük väljaspool äriruume ning kaugmüük.⁵ Kuna käesolevas töös käsitletud näited on peamiselt seotud direktiividega, mis reguleerivad just müüki väljaspool äriruume ning kaugmüüki, võib käesoleva direktiivi näol olla tegemist meetmega, mis suudab parandada mitmed tarbijaõiguse valdkonna probleemid. Lisaks eelnevale esitas Euroopa Komisjon 11. oktoobril 2011. aastal ettepaneku Ühtse Euroopa Müügiõiguse ehk *Common European Sales Law* (CESL) vastuvõtmiseks.⁶ CESL vabatahtliku meetmena kujutaks endast kogumit lepinguõiguse reeglitest, mis oleks pooltel võimalik valida alternatiivina siseriiklikule õigusele.⁷ Nimetatud õigusakt võiks olla oluliseks sammuks ühtse Euroopa lepinguõiguse suunas.

Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivid sisaldavad endas põhimõtet, mille kohaselt on tarbijale jäetud peale lepingu sõlmimist nn järelemõtlemisaeg („*cooling off period*“), mille vältel on tarbijal õigus lepingust ilma sanktsioonideta taganeda. Käesoleva magistritöö eesmärgiks on esmalt anda ülevaade mõningatest probleemidest, mis seonduvad tarbijalepingutest taganemise ja selle tagajärgedega. Töö peamiseks eesmärgiks on tarbijale võimaldatud spetsiifilise taganemisõiguse kasutamise ja selle tagajärgedega kaasnevate probleemide pinnalt teha üldisemad järeldused Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna kohta ning leida kinnitus hüpoteesile, et Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkond vajab paremat ühtlustamist. Käesoleva töö autor on kasutanud hinnangu andmiseks taganemisõigust, kuna enamik Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiive tagavad tarbija kaitse peamiselt just tarbijale võimaldatud taganemisõiguse kaudu. Ka on õiguskirjanduses taganemisõigusega seonduvaid probleeme peetud kogu tarbijaõigusliku regulatsiooni üheks suurimaks puuduseks ning on leitud, et vähemalt taganemisõigus peaks olema Euroopa Liidus maksimaalselt

---

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25.10.2011.a direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ. - ELT L 304/64, 22.11.2011. Preambula punkt 2.

⁶ European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and of the council on a Common European Sales law. 11.10.2011, Brüssel. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:EN:PDF>. (08.04.2012).

⁷ CESL ettepaneku seletuskiri lk 6.

ühtlustatud.⁸ Käesolevas töös käsitletud taganemisõigusega seonduvate näidete puhul on tegemist probleemidega, mis ei ole kitsalt omased vaid taganemisõigusele vaid võivad kerkida ka teistes tarbijalepingu valdkondades. Kuna käesoleva töö kirjutamise ajal võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, on käesoleva töö eesmärgiks hinnata ka direktiivi 2011/83/EL mõju Euroopa Liidu tarbijaõigusele, analüüsides, kas kõnealune õigusakt suudab leida käesolevas töös käsitletud probleemidele lahenduse.

Varasemalt on käesoleva magistr töö teemaga sarnaseid teemasid käsitletud näiteks Elo Kukk magistr töö “Tarbija õiguste kaitsestandardid EÜ direktiivide ühtlustamiskavas” (juhendaja I. Kull). Autor on oma magistr töö käsitletud põhjalikult tarbijaõiguste direktiivi eelnõuga kaasnevaid muudatusi Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnas ning hinnanud eelnõu mõju Eesti siseriiklikule regulatsioonile. Ka Helen Pihlakas on oma magistr töö “Poolte huvide kaitse tarbija taganemisõiguse reguleerimisel” (juhendaja I. Kull) käsitletud põhjalikult tarbijaõiguste direktiivi ettepanekut ning Euroopa lepinguseaduse projekti, selgitamaks välja, milline nimetatud õigusaktidest tagab suurema poolte huvide kaitse. Tarbijalepingutest taganemist on oma bakalaureusetöös „Tarbija õigus põhjust avaldamata lepingust taganeda“ (juhendaja I. Kull) käsitletud ka Ragne Piir, võrreldes omavahel Eesti ning Euroopa Liidu tarbijaõiguslike regulatsioonide. Nimetatud töödes on keskendunud taganemisõigusele tarbija kaitse vaatepunktist, käesoleva töö eesmärgiks on aga anda taganemisõiguse näitel hinnang Euroopa Liidu tarbijaõigusele ning selle ühtlustamise vajadusele. Käesolevas magistr töö ei ole käsitletud seda, kuidas reguleerib tarbijalepingutest taganemist Eesti siseriiklik regulatsioon.* Kuna eelpool nimetatud tööd on kirjutatud ajaliselt varem, ei ole nendes käsitlust leidnud ka Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud direktiivi 2011/83/EL ning selle mõju Euroopa Liidu tarbijaõigusele.

Käesolev magistr töö koosneb kolmest peatükist. Esmalt on käesolevas töös antud lühike ülevaade taganemisõiguse olemusest ja selle eesmärgist Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnas. Käesoleva töö autor on pidanud vajalikuks anda taganemisõiguse eesmärgist ülevaade põhjusel, et taganemisõiguse eesmärgist tulenevalt võib olla mõneti põhjendatud see, miks on taganemisõigus direktiivides erinevalt reguleeritud. Käesolev on aga vajalik selleks, et anda üldisem hinnang Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnale. Töö teises peatükis on peatunud erinevatel probleemidel, mis kaasnevad taganemisõiguse kasutamise või selle

---

⁸ M. Loos. Review of the European consumer acquis. Munich: Sellier, 2008, lk 17.

* Käesoleva töö autor võrdlealt Võlaõigusseadusele viidanud vaid nendes aspektides, kus Euroopa Liidu direktiivid ei anna taganemisõiguse kasutamise või selle tagajärgede kohta ammendavat vastust.

tagajärgedega. Kõigepealt leiavad käsitlust probleemid, mis seonduvad taganemisõiguse kasutamise perioodiga, seejärel probleemid seoses taganemisõiguse teostamise tagajärgedega.* Töö kolmandas osas on eelnevalt käsitletud taganemisõigusega seonduvate probleemide pinnalt antud üldisem hinnang Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnale ning pakutud välja võimalikud lahendusvariandid Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna parandamiseks. Esmalt on käesolevas peatükis antud tarbijaõiguse valdkonnale hinnang, kasutades selleks eelnevas peatükis välja toodud taganemisõiguse kasutamise ning tagajärgedega seonduvaid näiteid. Nimelt on käesoleva töö autor seisukohal, et eelpooltoodud taganemisõiguse kasutamise ja selle tagajärgedega seonduvaid näiteid ei ole kitsalt omased vaid taganemisele vaid on oma iseloomu ning põhjuste poolest omased kogu tarbijaõiguse valdkonnale tervikuna. Kuna Euroopa Liidu tarbijaõiguse harmoniseerimine on olnud aktuaalne ja pikaldane protsess juba alates 2001. aastast, on käesolevas töös antud ülevaade ka sellest, milliseid samme on varasemalt Euroopa Komisjon tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamiseks astunud. Ülevaate andmist senisest harmoniseerimisest on töö autor pidanud vajalikuks põhjusel, et käesolev aitab paremini mõista käesoleval hetkel toimuva harmoniseerimise tagamaid ning põhjendada mõneti ka seda, miks on Euroopa Komisjoni püstitanud eesmärgid ja valinud nende täitmiseks meetmed, mis on tarbijaõiguse ühtlustamise protsessis käesoleval hetkel aktuaalsed. Ka on käsitletu pinnalt võimalik paremini hinnata seda, millised peaksid olema edaspidised suunised Euroopa tarbijaõiguse ühtlustamiseks. Kolmandas peatükis on käsitletud ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, analüüsid, kas käesolev direktiiv suudab parandada Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonda, leides lahendused eelkõige käesolevas töös käsitletud probleemidele. Töö lõpuosas on käesoleva töö autor eelnevat kokkuvõttes lühidalt hinnanud seda, millised oleksid autori arvates parimad võimalused Euroopa tarbijaõiguse edasiseks ühtlustamiseks.

Käesolev töö on peamiselt rajatud Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiividele, eelkõige on tuginetud direktiivile 97/7/EÜ⁹, mis reguleerib sidevahendi abil sõlmitud tarbijalepinguid ning väljaspool ärruume sõlmitud tarbijalepinguid reguleerivale direktiivile 85/577/EMÜ¹⁰. Ka on autor kasutanud võrdleva käsitlusena *Draft Common Frame of*

---

* Töös käsitletud probleemide näol on tegemist vaid illustratiivsete näidetega, töö eesmärgiks ei ole niivõrd leida käsitletud probleemidele lahendus, kuivõrd iseloomustada Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnaga seonduvaid probleeme.

⁹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 20. mai 1997.a direktiiv 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral.- ELT L 114/19, 04.06.1997.

¹⁰ Euroopa Nõukogu 20. detsember 1985.a direktiiv 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmitud lepingute korral.- ELT L 372/71 31.12.1985.

*Reference*¹¹ ehk DCFR-i ning direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta. Töö teises osas on autor peamiselt tuginenud Euroopa Kohtu lahenditele nr C-489/07 ja C-511/08 ning kasutanud M. Loosi artikleid „Review of the European consumer acquis“, „Rights of withdrawal“ ja „The case for a uniformed and efficient rights of withdrawal from consumer contracts in European Contract Law“. Töö teises osas käsitletud ka kohtujuristi V. Trstenjak ettepanekut kohtuasjas C-489/07 ning kohtujuristi P. Mengozzi ettepanekut kohtuasjas C-511/08. Töö viimases osas on peamiselt tuginetud erinevatele lepinguõiguse harmoniseerimist käsitlevatele õigusajakirja European Review of Contract Law artiklitele ning muule asjakohasele õiguskirjandusele.

---

¹¹ Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline edition. Arvutivõrgus: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf. (09.01.2012).

1. Taganemisõigus Euroopa Liidu tarbijaõiguses

1.1 Tarbijaõigus Euroopa Liidus

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 38 sätestab, et liidu poliitikaga tagatakse tarbijakaitse kõrge tase.¹² Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 169 sätestab, et tarbijate huvide edendamiseks ja kõrgetasemelise tarbijakaitse tagamiseks aitab liit kaitsta tarbijate tervist, turvalisust ja majanduslikke huve, samuti edendada tarbijate õigust teavitamisele, koolitamisele ja organiseerumisele oma huvide kaitseks. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 169 lg 2 lisab, et eelpool sätestatud eesmärkide saavutamine peab toimuma läbi artikli 114 põhjal vastavalt punktile a seoses siseturu väljakujundamisega vastu võetud meetmete ning vastavalt punktile b meetmete kaudu, mille abil toetatakse, täiendatakse ja jälgitakse liikmesriikide poliitikat. Euroopa Liidu asutamislepingu artikkel 169 lg 3 sätestab, et seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu vastu § 169 lg 2 punktis b nimetatud meetmed. Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 4 lõike 2 punktile f on tarbijaõiguse valdkonna näol tegemist jagatud pädevusega Euroopa Liidu ja liikmesriikide vahel, mistõttu on Euroopa Liidu pädevus tarbijaõiguse valdkonnas piiratud.

Tugines Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 169 lõikele 2, on tarbijakaitse parandamiseks vastu võetud hulganisti direktiive. Põhjus, miks tarbijaõiguse harmoniseerimine on toimunud just direktiivide kaudu, tuleneb Euroopa Liidu lepingu¹³ artiklist 100, mis sätestas, et komisjon võtab vastu direktiivid lähendamaks liikmesriikide seadusandlust, mis mõjutavad siseturu loomist ning toimimist.¹⁴ Seega on tarbijaõiguse harmoniseerimine direktiivide kaudu seotud mõneti ajalooliste põhjustega, sest Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 169 lg 2 punkt a sätestab, et tarbijate huvide edendamiseks ja kõrgetasemelise tarbijakaitse tagamiseks võetakse meetmed vastu tavamenetluse kohaselt, vastavalt artikkel 289 lõikele 1 on tavamenetluse puhul Euroopa Liidu pädevuses võtta vastu nii määruseid, direktiive kui ka otsuseid.

¹² Euroopa Liidu põhiõiguste harta. – ELT C 83/02, 30.03.2010. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/et/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303ET.01000101.htm>. (31.03.2012).

¹³ Euroopa Ühenduse asutamisleping. – Euroopa Ühenduste Teataja C 224, 31.08.1992. Arvutivõrgus: http://europa.eu/about-eu/basic-information/decision-making/treaties/index_et.htm. (31.03.2012).

¹⁴ H. W. Micklitz, J. Stuyck, E. Terryn. Cases, materials and text on consumer law. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing 2010, lk 20.

Euroopa tarbijaõiguse direktiivides on tarbija kaitse tagatud peamiselt kahe aspekti läbi – esimeseks on lepingu teise poole (kaupleja) kohustus avaldada tarbijale enne lepingu sõlmimist teatav teave, s.h teave tarbijale kuuluva taganemisõiguse olemasolu kohta, teiseks iseloomulikuks jooneks tarbija õigus lepingust teatud aja jooksul taganeda. Nimetatud “taganemisperiood” (sageli nimetatud ka “järelemõtlemisaeg” või „*cooling off period*“) ning kaupleja kohustus tarbijat informeerida, on kaks tarbijaõiguse valdkonna direktiividele väga iseloomulikke aspekte.

Taganemisõigus ja sellega seotud taganemisperiood on üsnagi uued kontseptsioonid eraõiguses.¹⁵ Esimene direktiiv, mis tõi Euroopa tasandil sisse tarbija õiguse teatud tähtsate jooksul lepingust taganeda, oli direktiiv 85/577/EÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmitud lepingute korral (edaspidi – koduukse direktiiv). Järgnevalt kanti taganemisõigus sisse elukindlustuse direktiivi 90/619/EMÜ¹⁶, direktiivi 94/47/EÜ ostjate kaitse kohta, mis puudutab kinnisvara osajalise kasutamise õiguse ostulepingute teatavaid aspekte¹⁷, direktiivi 97/7/EÜ, mis puudutab tarbija kaitset sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral (edaspidi – sidevahendi direktiiv), direktiivi 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust (edaspidi – finantsteenuste kaugturstuse direktiiv)¹⁸ ning direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediitilepinguid¹⁹ (edaspidi – tarbijakrediidi direktiiv). Lisaks nimetatud direktiividele sisaldavad taganemisõigust ka DCFR ning Aquis printsiibid (*Aquis principles* ehk edaspidi – ACQP)²⁰. Mainitud õigusaktid kannavad kõik põhimõtet, et tarbijale on antud järelemõtlemisaeg, mille kestel on tarbijal võimalik põhjust avaldamata lepingust sanktsioonideta taganeda. Tegemist ei ole aga absoluutse tarbijale kuuluva õigusega – nimetatud õigus on tarbijale ette nähtud vaid teatud tarbijalepingu liikide puhul, mis on valitud tulenevalt konkreetsest turustusmeetodist või erilisest objektist.²¹ Samuti on sellise tarbijale kuuluva õiguse kasutamine piiratud vaid teatud kindla ajaperioodiga. 1999. aastal vastu võetud Euroopa lepinguõiguse printsiibid (*Principles of European Contract Law* ehk PECL)²² sellist tarbijale võimaldatud taganemisõigust ei sisalda. Seda põhjusel, et kui PECL kokkupanemist 1980. aastal alustati, siis Euroopa Liidu tarbijaõiguse direktiive veel ei eksisteerinud.²³ Taganemisõigust ei sisalda endas ka UNIDROT printsiibid²⁴, kuna printsiipidega ei ole hõlmatud tarbijalepingud²⁵ ning *United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* ehk CISG²⁶, mis reguleerib rahvusvahelisi kaubandusmüügilepinguid mitte tarbijalepinguid.²⁷

¹⁵ M. Loos. Rights of withdrawal. - Center for the study of European Contract law Working Paper series no 2009/04, lk 2. Arvutivõrgus: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1350224. (29.11.2011).

¹⁶ Council Directive 90/619/EEC of 8 November 1990 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to direct life assurance, laying down provisions to facilitate the effective

Euroopa Liidu toimimise lepingu art 288 kohaselt on direktiiv saavutatava tulemuse seisukohalt siduv iga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, jättes vormi ja meetodite valiku selle riigi ametiasutustele. Seega ei ole direktiiv üldjuhul vahetult kohaldatav ja see tuleb liikmesriigi õiguskorda üle võtta riigi õigusaktiga. Euroopa Kohtu praktika kohaselt võib direktiivi sätetel olla vahetu õigusmõju, kui direktiivi sätted on nende sätete sisu silmas pidades tingimusteta ja piisavalt täpsed.²⁸

Direktiivid sätestavad saavutatava eesmärgi, kuid liikmesriikide otsustada jääb direktiivi rakendamisel kasutatav vorm ja meetodid. Praktikaks on ulatus, milles liikmesriigid saavad rakendamise vormi ja meetodit kindlaks määrata, väga erinev.²⁹ Enamik Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiive sisaldavad endas miinimumklauslit, mis tähendab, et liimesriikidel on lubatud võtta vastu või säilitada direktiivis sätestatud rangemad reeglid.³⁰ Liikmesriigid on aga sellist õigust väga ulatuslikult kasutanud, sätestades näiteks pikemad taganemisperioodi kestused kui on ette nähtud direktiivides.³¹ Lisaks on mitmed liikmesriigid ka laiendanud tarbijale ettenähtud spetsiifilist taganemisõigust lepingutele, mille puhuks taganemisõigust direktiividega ette nähtud pole. Näiteks on Saksamaal võimaldanud tarbijatel

---

exercise of freedom to provide services and amending Directive 79/267/EEC. – EÜT L 330, 29.11.1990, lk 50—61.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 1994.a direktiiv 94/47/EÜ ostjate kaitse kohta, mis puudutab kinnisvara osajalise kasutamise õiguse ostulepingute teatavaid aspekte. – ELT L 280, 29/10/1994, lk 0083 – 0087.

¹⁸ Euroopa Parlamendi Ja Nõukogu 23. septembri 2002. a direktiiv 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ. – ELT L 271, 09/10/2002 Lk 0016 – 0024.

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ. – ELT L 133, 22.5.2008, lk 66—92. M. Loos. Rights of withdrawal, lk 2.

²⁰ Text of the Acquis Printsiples. Acquis Group 2007. Kättesaadav: <http://www.acquis-group.org/>. (02.04.2012).

²¹ R. Piir. Tarbija õigus põhjust avaldamata lepingust taganeda. Bakalaureusetöö, Tartu 2008. Lk 11.

²² The Principles of European Contract Law. Commission on European Contract Law, 1999. Arvutivõrgus: http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm. (25.04.2012).

²³ H. Eidenmüller. Why withdrawal rights. – European Review of Contract Law. 2011, vol 7 nr 1, lk. 4.

²⁴ UNIDTROI Principles of International Commercial Contracts. UNIDTROI 2010. Arvutivõrgus: <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm>. (25.04.2012).

²⁵ H. Eidenmüller, lk 4.

²⁶ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), 11 April 1980.

²⁷ Villu Kõve. Lepingu ühepoolse lõpetamise võimalused Eesti õiguses (võrdlev käsitlus). Magistratöö, Tartu 2003, lk 61.

²⁸ RKHK 3-3-1-90-10 9. veebruar 2011 p 11 tuginedes Euroopa Kohtu 5. oktoobri 2004. a otsusele liidetud kohtuasjas C-371/01: Pfeiffer jt, EKL 2004, lk I-08835, p 103.

²⁹ Euroopa Parlamendi infobüroo Eestis kodulehekül. Arvutivõrgus: http://www.europarl.eu/view/et/Valjaanded/Elektroonilised/101_kusimust_ja_vastust/11_Mis_on_direktiiv.html:jsessionid=C21790BECB025BAF3841CE114286440E. (10.04.2012).

³⁰ Miinimumklauslit sisaldavad sidevahendi direktiiv 97/7/EÜ, koduukse direktiiv 85/577/EMÜ, time share direktiiv 2008/122/EÜ.

³¹ H.W. Micklitz, J. Stuyck, E. Terry, lk 21.

järelemõtlemise aja jooksul taganeda kaugõppe lepingust ja kindlustuslepingutest. Hollandis on tarbijatel võimalik taganeda ka kinnisvara müügilepingutest. Prantsusmaal on tarbija taganemisõigus nähtud ette ka näiteks sellistest lepingutest taganemiseks, mille sisuks on keeleõppe teenuse osutamine, Hispaanias aga näiteks pakettreisilepingutest taganemiseks.³² Eelpoolnimetatud põhjustel on Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkond harmoniseerimisest hoolimata liikmesriikides üsnagi erinev.

1.2 Taganemisõiguse olemus ja eesmärk

Taganemisõiguse näol on tegemist ühe Euroopa tarbijaõiguse keskse osaga, mille puhul Euroopa Liidu õigusaktid on mänginud teedrajavad rolli määramaks, kuidas käesolev õigus on levinud ja kujunenud.³³ Euroopa Liidu tarbijaõiguse direktiivides sisalduv tarbijale tagatud taganemisõigus annab tarbijale nn järelemõtlemisaja, mille kestel on tarbijal võimalik lepingust sanktsioonideta taganeda. Taganemisõiguse eesmärgiks on kaitsta tarbijat lepingu nõrgemat poolt, piirates tarbija jaoks lepingu sidusust.³⁴ Tarbijale direktiividega võimaldanud taganemisõiguse peamiseks eesmärgiks on kaitsta tarbijat läbimõtlematu otsuse tegemise eest-suhteliselt lühikese aja jooksul on tarbijal võimalus võtta tagasi tahteavaldus lepingu sõlmimiseks, seda vahel isegi siis, kui leping on juba täidetud.³⁵ Taganemise põhjust tarbija aga sealjuures avaldama ei pea. Nii on tarbijal õigus lepingust taganeda ka põhjusel, et ta lihtsalt muutis oma meelt või sai parema pakkumise. Sellise taganemisõigusega soovib seadusandja võimaldada tarbijale informeeritud ja ratsionaalse otsuste tegemise, andes talle võimaluse otsustada teistkordselt lepingu siduvuse ja sellest tuleneva vastutuse üle.³⁶

Võimalus lepingust teatud aja jooksul taganeda kuulub vaid tarbijale. Sidevahendi direktiivi artikkel 2 punkt 2 sätestab, et tarbijaks on isik, kes sidevahendi direktiiviga hõlmatud lepingute alusel toimib eesmärkidel, mis ei ole seotud tema majandus- ega kutsetegevusega. Sarnasest definitsioonist lähtuvad ka teised Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivid.³⁷ Otsuses C-361/89 *Di Pinto*³⁸ sätestas kohus, et koduukse direktiivi mõistes on

³² H.W. Micklitz, J. Stuyck, E. Terryn, lk 241.

³³ R. Schultz. The right of withdrawal. Perspectives for European Consumer Law: towards a directive on consumer rights and beyond. Schulte-Nölke and L.Tichy. Munich: Sellier, 2010, lk 14.

³⁴ M. Loos. The case of a uniformed and efficient right of withdrawal, lk 4.

³⁵ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 3

³⁶ R. Piir. Tarbija õigus põhjust avaldamata lepingust taganeda. Bakalauerusetöö, Tartu 2008, lk 7; K. Reisenhuber. System and Principles of EC Contract law. – European review of contract law, 2005, vol 1 nr 3, lk 298.

³⁷ Koduukse direktiivi 85/577/EMÜ artikkel 2, finantsteenuste kaugturstuse direktiivi 2002/65/EÜ artikkel 2 punkt d, tarbijakrediidi direktiivi 2008/48/EÜ artikkel 2 punkt a ning time share direktiivi 2008/122/EÜ artikkel 2 punkt e.

tarbija näol tegemist vaid füüsilise isikuga, kes lepingu sõlmimise hetkel ei tegutse oma majandus- või kutsetegevuses. Otsuses C-464/01 *Gruber*³⁹ leidis kohus, et kui ostja tegutses korraga nii era- kui ka majandusliku eesmärgi raames, siis kohalduvad tarbijaõiguslikud reeglid vaid juhul, kui ostja tõendab, et majanduslik eesmärk mängis vaid ebaolulist rolli.

Tarbijale kuuluva taganemisõiguse näol ei ole aga tegemist tarbijale kuuluva universaalse õigusega mistahes sõlmitud lepingust taganeda. Niisugune järelemõtlemisaeg on ette nähtud vaid teatud tarbijaõiguslikele suhtele, mille puhul on seadusandja näinud kõrgendatud ohtu. B. Lurger on märkinud, et iga tarbijat kaitsva sätte õigustuseks peab eksisteerima korraga isikuline ja olustikuline element, mis tähendaks samaaegselt poolte ebavõrdset positsiooni ning konkreetseid ohte, mis realiseeruvad lepingu sõlmimisel või selle täitmise käigus.⁴⁰ Selline tarbijale võimaldatud kaitse on ette nähtud lepinguteks, mille puhul esineb erandlik lepingu sõlmimisviis (näiteks sidevahendi abil sõlmitud leping) või esineb lepingu objektist tulenevalt vajadus tarbija täiendavaks kaitseks (näiteks tarbijakrediidi leping). Tarbijale võimaldatud taganemisõigus on piiratud kindla tähtajaga, s.t pärast tähtaja möödumist nimetatud õigus lõpeb ja tarbija jääb lepinguga seotuks.⁴¹

Tegemist ei ole ka mitte lepingu rikkumise puhuks ette nähtud õiguskaitsevahendiga, vaid tarbijale võimaldatud taganemisõigus on sätestatud konkreetsete lepinguliikide juures ning see tekib peale nende lepingute sõlmimist igal juhul.⁴² Näiteks kohtuotsuses C-423/97 *Travel Vac* ütles kohus, et tarbijal on igal juhul õigus teostada talle koduukse direktiiviga ettenähtud taganemisõigust, kui leping on sõlmitud koduukse direktiivi artiklis 1 nimetatud asjaoludel. Taganemisõiguse olemasoluks ei ole vaja täiendavalt tõendada, et tarbija oli kaupleja poolt manipuleeritud või mõjutatud.⁴³ Käesolev põhimõte peaks kehtima ka teiste tarbijaõiguse valdkonna direktiivide jaoks, mis sisaldavad endas tarbijale kuuluvat taganemisõigust.

Euroopa Liidu õigus ei erista lepingust taganemist ja lepingu ülesütlemist nagu seda teeb Võlaõigusseadus⁴⁴. Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivid näevad ette vaid selle, et tarbijale peab olema tagatud õigus lepingust teatud tähtaja jooksul vabaneda. Lepingu tagasikutsumisõiguse täpne sisu ei ole direktiivides selgelt väljendatud ja on jäetud seega

---

³⁸ EK 14.03.1991, C-361/89, *Di Pinto*.

³⁹ EK 20.01.2005, C-464/01, *Johann Gruber vs. Bay Wa AG*.

⁴⁰ R. Piir, lk 11. B. Lurger The future of european contract law between freedom and contract, social justice and market rationality. – European Review of Contract Law 2005, vol 1 nr 41, lk 461.

⁴¹ V. Kõve, lk 57.

⁴² R. Piir, lk 15.

⁴³ EK 22.04.1999, C-423/97 *Travel Vac vs Antelm Sanchis*, kohtuotsuse punkt 3.

⁴⁴ Võlaõigusseadus. 26. august 2001. - RT I 2001, 81, 487; RT I 08.07.2011, 6.

konkreetselt liikmesriikide määratleda.⁴⁵ Põhjuseks on siin ilmselt liikmesriikide võrdlemisi suured erinevused nende küsimuste reguleerimisel.⁴⁶ Oluline on tagada, et leping tarbijat tema tahteavalduse alusel enam ei seoks. Lepingu tagasikutsumise õigus tuleb liikmesriikidel direktiivide kohaselt sätestada tarbija kasuks imperatiivselt,⁴⁷ välistatud on tarbijale kuuluva taganemisõiguse välistamine või piiramine.

Taganemisõiguse näol on tegemist olulise kõrvalekaldega *pacta sunt servanda* põhimõttest, mida peetakse üheks eraõiguse tugipõhimõtteks.⁴⁸ Selline kõrvalekalle vajab aga objektiivset õigustust.⁴⁹ Erinevate lepinguliikude puhul on tarbijale võimaldatud taganemisõigust õigustatud erinevalt. Sidevahendi direktiivi puhul on iseloomulik see, et lepingueelsed läbirääkimised ei toimu kaupluses ning seetõttu ei ole kaupleja ning tarbija vahel lepingu sõlmimisel vahetut kontakti. Arvestades, et tarbija ei saa tegelikult toodet näha ega osutatava teenuse laadiga enne lepingu sõlmimist tutvuda, tuleks talle tagada lepingust taganemise õigus.⁵⁰ Seega on sidevahendi direktiivi puhul taganemisõiguse eesmärgiks korvata tarbijale mõnevõrra nõrgem positsioon, eelkõige põhjusel, et tarbijal ei ole võimalik hinnata kauba sobivust.⁵¹ Koduukse direktiivile on omane see, et läbirääkimised lepingu sõlmimiseks algatab üldjuhul kaupleja ning tarbija ei oska seetõttu müügiläbirääkimisi oodata ega nendeks valmistuda.⁵² Otsus lepingu sõlmimiseks tuleb vastu võtta aga suhteliselt lühikese aja jooksul.⁵³ Lisaks puudub tarbijal sageli võimalus pakkumise kvaliteeti ja hinda muude pakkumistega võrrelda, seetõttu tuleks tarbijale tagada taganemisõigus, mille vältel oleks tal võimalik hinnata lepinguga kaasnevaid kohustusi.⁵⁴ Ka koduukse lepingutest taganemist on õigustatud eesmärgiga kaitsta tarbijat kaupleja võimaliku agressiivse müügitaktika eest, mille tulemusena võib tarbija teha otsuse, mille tagajärgi ta otsuse tegemise hetkel ette ei suuda näha.⁵⁵ Eelnevast tulenevalt on koduukse direktiivi puhul taganemisõiguse eesmärgiks kaitsta tarbijat läbimõtlematu otsuse tegemise eest.⁵⁶ Ka time share direktiivi puhul on tarbijale võimaldatud taganemisõiguse eesmärgiks kaitsta tarbijat kaupleja võimaliku argessiivse

---

⁴⁵ V. Kõve, lk 62.

⁴⁶ V. Kõve, lk 18.

⁴⁷ V. Kõve, lk 62.

⁴⁸ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 3

⁴⁹ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 3.

⁵⁰ Sidevahendi direktiivi 97/7/EÜ preambula punkt 14.

⁵¹ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 7.

⁵² Sidevahendi direktiivi 97/7/EÜ preambula punkt 14.

⁵³ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2006, § 46 kumm 1.

⁵⁴ Koduukse direktiivi 85/577/EÜ preambula.

⁵⁵ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 6

⁵⁶ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 6.

müügitaktika eest.⁵⁷ Ehitise ajutise kasutamise lepingud sõlmitakse tihti puhkusel olles, mistõttu võib tarbija olla liigselt mõjutatud puhkuse atmosfäärist ning seetõttu võimetu hindama tähtsate tehingute tagajärgi.⁵⁸ Ka on ehitise ajutise kasutamise lepingud tihti pika kestusega ning seotud suurte finantsriskidega.⁵⁹ Keerukamate lepingute puhul nagu tarbijakrediidi lepingud ning finantsteenuste kaugturstuse lepingud on tarbijale võimaldatud taganemisõiguse olemasolu põhjendatud asjaoluga, et sõlmitavad lepingud võivad olla nii keerulise iseloomuga, et isegi hästi informeeritud ning haritud tarbija ei suuda hinnata, kas teenus vastab tema ootustele. Sellisel juhul võib tarbijal olla vajadus hankida objektiivset informatsiooni või nõustamist. Eelneva põhjal on keerukate krediidilepingute puhul tarbija õigust taganeda tarbijalepingutest õigustatud lepingu keeruka iseloomuga.⁶⁰ Tarbijakrediidi lepingud on samuti enamasti pika kestusega ning seotud suurte finantsriskidega.⁶¹ Olukorras, kus tarbijal puuduvad rahalised vahendid, et maksta laen või täita muud rahalised kohustused võlausaldajate ees, võib tarbija tunda lepingu sõlmimiseks teatavat survet.⁶² Tarbija võib olla sellises olukorras haavatavam ning vastuvõtlikum ebasoodsatele tehingutele. Tarbijatele on tagatud taganemisõigus, et neil oleks võimalik hinnata keerukate lepingute tagajärgi ning seda, kas soetatud kaup või teenus vastab tarbija vajadustele ning ootustele.⁶³

Eelneva põhjal on näha, et Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivides sätestatud taganemisõigus kannab mitmeid erinevaid eesmärke, kas selleks on siis tarbija kaitsmine müüja agressiivse müügitaktika eest, informatsiooni defitsiidi korvamine, tarbijale võimaluse andmine kauba või teenuse sobivuse hindamiseks või keerukamate lepingute puhul tarbijale lihtsalt järelemõtlemisaja andmine. Ühine on aga see, et tarbijale kui nõrgemale poolele peab olema tagatud aeg, mille vältel on tarbijal võimalik hinnata sõlmitud lepingu tagajärgi ning talle ebasobivast lepingust taganeda.

---

⁵⁷ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 6.

⁵⁸ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 7.

⁵⁹ H. Eidenmüller, lk 17.

⁶⁰ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 9.

⁶¹ H. Eidenmüller, lk 17.

⁶² M. Loos. The case for a uniformed and efficient right of withdrawal from consumer contracts in European Contract Law. - Zeitschrift für Europäisches Privatrecht 2007, lk 6.

⁶³ M. Loos, Rights of withdrawal, lk 9.

2. Taganemisõigusega seonduvad probleemid Euroopa Liidu tarbijaõiguses

2.1 Taganemisõiguse kasutamise periood

Käesolevas töös käsitletud Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivid kannavad endas põhimõtet, mille kohaselt on tarbijale direktiivides käsitletud spetsiifiliste lepinguliikide puhul antud peale lepingu sõlmimist järelemõtlemisaeg, mille vältel on tarbijal võimalik sõlmitud lepingust taganeda (nn taganemisperiood). Tulenevalt sellest, millist eesmärki tarbijale võimaldatud taganemisõigus konkreetse tarbijalepingu liigi puhul kannab, erineb ka periood, mille vältel on tarbijal õigus taganemisõigust teostada. Direktiivid on erinevad selles osas, kui pikk on tarbijale kuuluv taganemisperiood, lisas ka selles osas, mis ajast hakkab taganemisperiood kulgema.

Taganemisperioodide algusmoment on seotud lepingu teise poole (kaupleja) lepingueelse teavitamiskohustuse täitmisega. Teave, millest tarbijat enne lepingu sõlmimist teavitama peab, on direktiiviti erinev. Ühine on aga see, et tarbijat tuleb enne lepingu sõlmimist informeerida talle kuuluvast taganemisõigusest. Lisaks taganemisõigusele sisaldab lepingueelne teavituskohustus ka teavet kauba või teenuste omaduste kohta ning kauba või teenuse lõpliku hinna kohta. Kehtivates tarbijaõiguse valdkonna direktiivides on erinevalt aga sätestatud see, millise teabe osas teavitamiskohustuse täitmatajätmine taganemisperioodi kestust või kulgema hakkamist mõjutab. Eelnevast tulenevalt puudub taganemisõiguse kasutamise perioodi osas direktiivide vahel kooskõla. Kooskõla puudumine on problemaatiline aga olukorras, kus direktiivide kohaldusalad kattuvad.

Direktiive luues ei suutnud seadusandja ilmselt ette näha võimalust, et üks õigussuhe võib korraga kuuluda mitme direktiivi kohaldusalasse. Üha muutuvad vajadused on toonud kaasa olukorra, kus uute suhete reguleerimiseks võetakse vastu uusi direktiive. Iga uus direktiiv keskendub kitsalt ainult reguleeritavale õigussuhtele, arvestamata sealjuures sellega, mida on varasemalt ette näinud teised tarbijaõiguse valdkonna direktiivid. Nii on igas direktiivis ette nähtud ka erinevad reeglid sellele, millisest ajahetkest hakkab kulgema taganemisperiood ning milline on taganemisperioodi pikkus. Võib eeldada, et taganemisperioodi algusmomendi määratluse osas lähtus seadusandja küll kindlast loogikast, kuid hoolimata sellest ei suudetud

näha ette vajadust tagada direktiivide omavaheline kooskõla ning näha ette reeglid juhuks, kui direktiivide kohaldusalad peaksid kattuma.

2.1.1 Taganemisperioodi erinev algus

Sidevahendi direktiivi artikkel 6 teine lõik sätestab, et taganemisõiguse kasutamise aeg ehk taganemisperiood algab kauba puhul päevast, mil tarbija **võttis kauba vastu** (eeldusel, et on täidetud teavitamiskohustus), teenuse puhul alates **lepingu sõlmimise päevast** või päevast, mil täideti art 5 sätestatud **teavitamiskohustus**, eeldusel, et see täideti pärast lepingu sõlmimist ja kõnealune taganemisaeg ei ületa kolmekuulist tähtaega. Koduukse direktiivi artikkel 5 seob taganemisperioodi alguse kaupleja **teavitamiskohustuse täitmisega**. Tarbijakrediidi direktiivi artikkel 14 lg 1 sätestab, et taganemisperiood hakkab kulgema **krediidilepingu sõlmimise päeval**, kui aga kaupleja ei ole täitnud teavitamiskohustust, hakkab taganemisperiood kulgema vastava teabe avaldamisest alates. Direktiivi 2008/122/EÜ tarbijate kaitse kohta seoses osajalise kasutamise õiguse, pikaajalise puhkuse toote, edasimüügi ja vahetuslepingu teatavate aspektidega⁶⁴ (edaspidi – time share direktiiv) artikkel 6 lg 2 sätestab, et taganemisperiood algab alates **lepingu või siduva eellepingu sõlmimise päevast** või alates päevast, mil tarbija lepingu või mis tahes eellepingu kätte saab, kui nimetatud päev on hilisem kui lepingu sõlmimise päev. Finantsteenuste kaugturstuse direktiivi artikkel 6 lg 1 teine lõik ütleb, et taganemisperiood algab kas sidevahendi abil sõlmitud **lepingu sõlmimise päevast**, välja arvatud sidevahendi abil sõlmitud elukindlustuse puhul, mille taganemisperiood hakkab hetkest, mil tarbijat teavitatakse sidevahendi abil lepingu sõlmimisest või päevast, mil tarbija saab lepingulised tingimused ja artikli 5 lõigetes 1 ja 2 nimetatud teabe, juhul kui see kuupäev on hilisem kui eespoolnimetatud kuupäev (s.o lepingu sõlmimise päev).

Eelnevast tulenevalt sisaldavad Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivid nelja erinevat momenti, millal taganemisperiood võib alata:

1. kui sõlmitakse leping (time share direktiiv, sidevahendi direktiiv teenuste osas);
2. kui kaupleja on täitnud oma peamised lepingulised kohustused (sidevahendi direktiiv kaupade puhul);

---

⁶⁴ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 14.01.2009 direktiiv 2008/122/EÜ tarbijate kaitse kohta seoses osajalise kasutamise õiguse, pikaajalise puhkuse toote, edasimüügi ja vahetuslepingute teatavate aspektidega. – ELT L 33/10, 03.02.2009.

3. kui kaupleja on täitnud oma informatsioonikohustuse taganemisõiguse olemasolu osas (koduukse direktiiv);
4. kui kaupleja on täitnud kogu oma informatsioonikohustuse (tarbijakrediidi direktiiv, finantsteenuste kaugturstuse direktiiv).⁶⁵

Lähemal uurimisel on näha, et käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiivid seovad kõik taganemisperioodi alguse suuremal või väiksemal määral kaupleja teavitamiskohustuse täitmisega. Sidevahendi direktiiv sätestab, et kui kaupleja ei ole kauba kättetoimetamise hetkeks oma teavitamiskohustust tarbija ees täitnud, on taganemisperioodi algusmomentiks vastava teavitamiskohustuse täitmise moment.⁶⁶ Ka teenuste osas on taganemisperioodi alguseks kaupleja teavitamiskohustuse täitmine, kui see toimub peale lepingu sõlmimist (seda eeldusel, et teavitamiskohustuse täitmine toimub hiljemalt kolme kalendrikuu jooksul lepingu sõlmimisest arvates).⁶⁷ Koduukse direktiivi artikkel 5 sätestab üheselt, et taganemisperioodi algab hetkest, mil kaupleja on tarbijat teavitanud talle kuuluvast taganemisõigusest. Tarbijakrediidi direktiiv ning finantsteenuste kaugturstuse direktiiv seovad taganemisperioodi alguse teavitamiskohustuse täitmisega (kui see info avaldatakse tarbijale hiljem, kui toimus lepingu sõlmimine).⁶⁸ Time share direktiiv ei seo taganemisperioodi algust küll teavitamiskohustuse täitmisega, küll aga seob ta teavitamiskohustuse täitmise vastavalt artikkel 6 lõike 3 punktidele a ja b taganemistähtaja lõppemisega. Seega on eelneva põhjal näha, et mainitud direktiivides on taganemisperioodi algus määratletud erinevalt, kuid kõik direktiivid lähtuvad loogikast, et taganemisperiood ei hakka kulgema enne, kui tarbijat on teavitatud direktiivis ettenähtud asjaoludest. Eelnev tuleneb loogikast, et tarbijal ei ole võimalik talle võimaldatud taganemisõigust teostada, kui ta ei ole sellise õiguse olemasolust teadlik.⁶⁹

Ilmselt on seadusandja taganemisperioodi algusmomentide määratlemisel lähtunud loogikast, milline algusmoment tagaks direktiivis reguleeritavale spetsiifilisele lepingulisele suhtele kõige parema tarbijaõiguste kaitse tulenevalt sellest, et millist eesmärki taganemisõiguse konkreetse tarbijalepingu liigi puhul kannab. Nii on näiteks sidevahendi abil sõlmitud lepingu alusel kaupu ostes tarbijal võimalik kaupade sobivust hinnata alles kaupade kättesaamise

---

⁶⁵ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 15-16.

⁶⁶ Sidevahendi direktiivi 97/7/EÜ artikkel 6 teine lõik.

⁶⁷ Sidevahendi direktiivi 97/7/EÜ artikkel 6 teine lõik.

⁶⁸ Tarbijakrediidi direktiivi 2008/48/EÜ artikkel 14 lg 1 ja finantsteenuste kaugturstuse direktiivi 2002/65/EÜ artikkel 6 lg 1 teine lõik.

⁶⁹ M. Loos. The case of a uniform and efficient right of withdrawal from consumer contracts in european contract law, lk 15.

momendist alates. Muude lepingute puhul on kaupade või teenuste sobivust võimalik eelduslikult hinnata juba lepingu sõlmimise momendist alates ning seetõttu on taganemisperioodi alguse määratlus seotud lepingu sõlmimise või teavitamiskohustuse täitmise momendiga. Seega võib erinevate tarbijalepingute iseloomust ning objektist tulenevalt olla mõneti põhjendatud taganemisperioodi erinev algus.

Nagu juba sissejuhatavalt öeldud, ei piirdu taganemisperioodide erinev algusmomentide määratlus vaid kireva regulatsiooniga, vaid võib põhjustada segadust olukorras, kus direktiivide kohaldusalad kattuvad. Isegi kui asuda seisukohale, et taganemisperioodide erinev algusmoment on erinevate tarbijalepingu liikide puhul taganemisõiguse eesmärgist või lepingu objektist tulenevalt õigustatud, siis võib direktiividevahelise kooskõla puudumine problemaatiliseks osutada olukorras, kus üks õigussuhe kuulub mitme direktiivi kohaldusalasse. Näitena võib tuua olukorra, kus näiteks koduukse leping vastab ühtlasi ka mõne muu lepinguliigi, näiteks tarbijakrediidi lepingu tunnustele ja lepingule laienevad seetõttu mitmed tarbija kaitseks kehtestatud sätted.⁷⁰ Käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiivid ei määratle enamasti aga seda, milline on direktiivide omavaheline suhe ning milline direktiiv konkreetsele õigussuhtele direktiivide konkurentsi puhul kohalduma peaks.

Euroopa Kohtu kaasuses C-423/97 *Travel Vac*⁷¹ oli tegemist olukorraga, kus Hispaania päritolu tarbija sõlmis ekskursioonil viibides lepingu, mille järgi oli tarbijal võimalus kasutada ehitise ajutise kasutamise õiguse alusel korterit teatud kindlal ajaperioodil aastas. Lisaks ehitise ajutise kasutamise õigusele oli lepingu esemeks ka mitmesugused teenused, mille hulka kuulusid näiteks hoone korrashoid, üldkasutatavate teenuste kasutamiseõigus ning ehitise ajutise kasutamise õigust pakkuva klubi liikmelisus. Tarbija soovis nimetatud lepingust taganeda. Kuna tegemist oli ehitise ajutise kasutamise lepinguga, oleks pidanud kohalduma time share direktiiv 94/47/EÜ. Probleemiks oli siin aga asjaolu, et time share direktiiv 94/47/EÜ ei olnud lepingu sõlmimise hetkeks (1996. aasta) veel Hispaania õigusesse üle võetud. Seega tekkis küsimus, kas võiks kohalduda koduukse direktiiv põhjusel, et leping sõlmiti ekskursiooni ajal. Koduukse direktiivi artikkel 3 lg 2 punkt a aga sätestab, et koduukse direktiiv ei kohaldu kinnisvara ehitus-, müügi- ja rendilepingutele või muude kinnisvara õigustega seonduvatele lepingutele. Seetõttu tõstatas küsimus, kas koduukse direktiiv

---

⁷⁰ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, § 47 kamm 3.

⁷¹ EK 22.04.1999, C-423/97 *Travel Vac vs Antelm Sanchis*.

kohaldub ka lepingule, mille esemeks on nii ehitise ajutise kasutamise õigus kui ka mitmesugused teenused. Kohus leidis käesolevas kaasuses, et koduukse direktiiv kohaldub ka ehitise ajutise kasutamise lepingule, millega kaasneb teenuse osutamine, kui viimase väärtus on suurem kui ehitise ajutise kasutamise õiguse väärtus. Seega peaks käesolevast lepingust taganemine toimuma kooskõlas koduukse direktiiviga. Kohus märkis, et ehitise ajutise kasutamise lepingud kuuluvad küll time share direktiivi kohaldusalasse, kuid see ei välista ehitise ajutise kasutamise õiguse elemente sisaldava lepingu kuulumist koduukse direktiivi kohaldusalasse. Vastasel juhul jääks tarbija ilma kaitsest, mis talle on ette nähtud koduukse direktiiviga.⁷²

Euroopa Kohtu kaasuses C-481/99 *Heiniger*⁷³ oli tegemist küsimusega, kas koduukse direktiiv, eeskätt koduukse direktiivis sätestatud tarbija taganemisõigus kohaldub ka kinnisvara tagatisega krediitdilepingule või on see välistatud tulenevalt koduukse direktiivi artikkel 3 lõikest 2.⁷⁴ Kohus leidis, et isegi kui leping on seotud kinnisvaraõigusega, kuivõrd laen tuleb tagada kinnisvarapandiga, ei piisa sellisest lepingutingimusest, et pidada kõnealust lepingut seotuks kinnisvara õigusega koduukse direktiivi artikli 3 lg 2 punkti a mõttes.⁷⁵ Kohus leidis, et tarbijakrediidi direktiiv ei kitsenda koduukse direktiivi kohaldusala⁷⁶ ning koduukse direktiiviga ettenähtud taganemisõigus kohaldub ka tarbijale, kes on kinnisvaralaenulepingu sõlminud koduukselepinguna.⁷⁷ Kohus asus seisukohale, et koduukse direktiiv kehtib põhimõtteliselt kõikide lepingute kohta, mis vastavad koduukse direktiivi artikkel 3 lõikes 1 sätestatud tingimustele, vaatamata sellele, et vaidlusalune leping vastab ka tarbijakrediitdilepingu tunnustele.⁷⁸

Lisaks eelpool käsitletud olukordadele võib tekkida veel mitmeid kombinatsioone, kus üks suhe võib korraga olla mitme direktiivi kohaldusalas- näiteks sidevahendi abil sõlmitud tarbijakrediitdileping, sidevahendi abil sõlmitud osaajalise kasutusõiguse leping jne. Kohtuotsustes C-423/97 *Travel Vac* ja C-481/99 *Heiniger* sätestas kohus, et koduukse direktiiv kohaldub alati, kui leping on sõlmitud koduukse direktiivis sätestatud asjaoludel.

---

⁷² EK 22.04.1999, C-423/97 *Travel Vac vs Antelm Sanchis*. Kohtuotsuse punkt 22, 23.

⁷³ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*.

⁷⁴ Nimelt sätestab koduukse direktiivi artikkel 3 lg 2 punkt a. et koduukse direktiiv ei kohaldu kinnisvara ehitus-, müügi- ja rendilepingutele või muude kinnisvara õigustega seonduvatele lepingutele.

⁷⁵ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*, kohtuotsuse punkt 32.

⁷⁶ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*, kohtuotsuse punkt 40.

⁷⁷ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*, kohtuotsuse punkt 40.

⁷⁸ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2006, § 47 komm 3.

Sellegi poolest on ebaselge aga teiste tarbijaõiguslike direktiivide omavaheline suhe ning kohaldatavus ning ka see, millisest direktiivist peaks direktiivide konkuretsi korral lähtuma. Kuna Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivide vahel puudub kooskõla, võib direktiivide paralleelne kohaldatavus tuua kaasa väga palju probleeme ning vaidlusi, millisele regulatsioonile suhe alluma peaks. Eelduslikult võib üks taganemistähtaja alguse määralus olla ühe poole huvides, teine kanda aga teise poole huve.

Tähelepanu tuleb juhtida ka sellele, et ka ühe direktiivi raames võivad regulatsioonid omavahel teatud olukordades kattuda. Sidevahendi direktiivi art 6 teine lõik eristab taganemistähtaja alguse osas kaupu ning teenusteid. Probleemseks võib selline vahetegu osutada siis, kui tarbija sõlmib mitmeotstarbelise lepingu, mille alusel ostab korraga nii kaupu kui ka tellib teenuseid. Näiteks võib tuua olukorra, kus tarbija ostab ühe lepingu alusel õhksoojuspumba ning tellib sama lepingu alusel ka õhksoojuspumba paigaldamise. Kui tarbija soovib mainitud lepingust taganeda, millistest sätetest peaks ta taganemisperioodi alguse määratlemise osas lähtuma? Võib eeldada, et tarbija huvides on sellisel juhul taganeda korraga kogu lepingust, kuna nii soetatud kaup kui ka teenus on omavahel seotud. Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõikele 1 sätestab, et kaupade puhul hakkab taganemisperiood kulgema hetkest, kui tarbija võttis kauba vastu (eeldusel, et kaupleja on täitnud teavitamiskohustuse), teenuste puhul aga alates ajahetkest, kui sõlmiti leping või kui kaupleja täidab teavitamiskohustuse juhul, kui teavitamiskohustuse täitmine toimus lepingu sõlmimisest hiljem. Kui kauba kättesaamine ning teenuse osutamine toimuvad erineval hetkel ning taganemisperioodi alguse määratlemisel lähtuda kauba kättesaamise hetkest, võib tekkida olukord, kus teenuse osutamise hetkeks on taganemisperiood juba läbi saanud. Kui aga lähtuda lepingu sõlmimise momendist ning tegemist on näiteks olukorraga, kus tarbija ei saa kaupa kohe lepingu sõlmimise momendil kätte, võib jälle tekkida olukord, kus taganemisperiood on selleks ajahetkeks läbi, kui tarbija kauba kätte saab.

Eelneva pinnalt võib tekkida küsimus, kas taganemisperioodi algusmoment peaks olema kaupade ning teenuste jaoks sätestatud ühtemoodi. Õiguskirjanduses on küsitud, et miks on kaupa ostval tarbijal õigus lepingust taganeda peale seda, kui ta on kauba kätte saanud, kuid sidevahendi abil teenuse tellinud tarbijal õigus lepingust taganeda enne teenuse saamist?⁷⁹ Kui kaupade puhul on nende sobivust võimalik hinnata alles pärast kauba kättesaamist, kas siis ei peaks ka teenuse puhul olema selle hindamine võimalik alles peale teenuse osutamise algust? Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 3 sätestab, et taganemisõigus on välistatud

---

⁷⁹ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 16.

muuhulgas juhul kui teenust on hakatud tarbija nõusolekul osutama enne seitsme päevase taganemisperioodi lõppu. Eelnevast tuleneb, et kui teenust on tarbija nõusolekul hakatud juba osutama, siis tarbija enam vastavast teenuse osutamise lepingust taganeda ei saa. Seega tuleb tarbijal hinnata teenuse sobivust ilma, et teenust oleks talle osutatud. Vaid olukorras, kus tarbijat ei ole teavitanud direktiivis ettenähtud asjaoludest, on tarbijal võimalik lepingust taganeda ka peale teenuse osutamise algust. Ilmselt on seadusandja siin tahtnud välistada kuritarvitamise ohu ning lähtunud eeldusest, et kui teenust on juba osutama hakatud, ei ole võimalik seda enam tagasi võtta. On leitud, et oleks ebaõiglane, kui tarbijal oleks taganemisõigus peale seda, kui ta on teenust kas täielikult või osaliselt kasutanud ning seepärast ei peaks tarbija omama taganemisõigust kui teenuse osutamine algab tarbija selgel nõusolekul.⁸⁰ Käesoleva töö autor leiab, et teenuste tellimise sidevahendi abil puhul võib olla küll tarbijale tagatud väiksem kaitse kui sidevahendi abil kaupu ostes, kuid ilmselt on selline vahetegu taganemisperioodi alguse osas mõneti vältimatu tulenevalt lepingu objektide erinevusest. Küll aga tuleks mõelda sellele, kuidas määratleda taganemisperioodi algus siis, kui korraga ostetakse nii kaupu kui ka tellitakse teenuseid. Samuti tekib küsimusi olukord, kus kaupa tarnitakse osadena- kas tarbijal on õigus taganeda sidevahendi abil sõlmitud lepingust peale iga osa tarnimist või on määravaks esimene või viimane tarne? Tegemist on küsimustega, mis vajaksid kindlasti direktiivide pinnalt ühtlustamist ning reguleerimist.

2.1.2 Taganemisperioodi erinev kestus

Lisaks sellele, et direktiivides on väga erinevalt sätestatud taganemisperioodi algus, on direktiiviti erinev ka aeg, mille vältel on tarbijal õigus lepingust taganeda.

Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 1 sätestab, et tarbijal on õigus **seitsme tööpäeva** jooksul igast sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganeda ilma sanktsioonide ja põhjusteta. Koduukse direktiivi artiklist 5 tulenevalt on taganemisperioodi pikkuseks **seitse tööpäeva**. Tarbijakrediidi direktiivi art 14 lg 1 sätestab, et tarbija võib krediidilepingust taganeda **neljateistkümne kalendripäeva** jooksul, nii ka direktiivi time share direktiivi artikkel 6 lg 1 ning finantsteenuste kaugturstuse direktiivi artikkel 6 lõige 1 (sidevahendi abil sõlmitud elukindlustuse ja personaal pensioniga seotud lepingute puhul on selleks aga **kolmkümmend kalendripäeva**). Lisaks taganemisperioodide erinevale kestusele ei kasuta direktiivi taganemisperioodide kestuse arvutamisel läbivalt ka ühtset loogikat. Tarbijakrediidi direktiiv, time share direktiiv ja finantsteenuste kaugturstuse direktiiv räägivad kalendripäevadest,

---

⁸⁰ Tarbijaõiguse direktiivi ettepaneku lk 16.

sidevahendi direktiiv tööpäevadest ning koduukse direktiiv lihtsalt „päevadest“, jättes täpsustamata, kas kümne päeva näol on tegemist kalendripäevade või tööpäevadega. On ebaloogiline, et taganemisperioodide kestus on määratletud niivõrd erinevalt.

Käesoleva töö autor leidis eespool, et taganemisperioodide algusmomentide erinev määratlus on mõneti põhjendatud tulenevalt sellest, millist eesmärki kannab tarbijale võimaldatud taganemisõigus ning mis on lepingu objektiks. Taganemisperioodide erineva kestuse jaoks käesoleva töö autor aga mõistlikku põhjendust ei leia. Ilmselt on seadusandja lähtunud eeldusest, et sidevahendi abil sõlmitud lepingu ning koduukse lepingu puhul on tarbijal suhteliselt kiiresti võimalik hinnata kauba või teenuse sobivust või sõlmitud lepingu tagajärgi, keerukamate lepingute puhul, millega kaasneb ka suurem finantsrisk on tarbijale tahetud tagada pikem järelemõtlemisaeg. Käesoleva töö autor leiab aga, et eelnevast hoolimata peaks taganemisperioodide kestus olema ühesugune. Eelkõige oleks võimalik nii vältida probleeme, mis tulenevad direktiivide kohaldusalade kattuvusest. Ka oleks seeläbi võimalik saavutada parem selgus ning konkreetsus. On leitud, et kui just ei eksisteeri kaaukat põhjust, miks ei tohiks kehtestada ühtse pikkusega taganemisperioodi, tuleks see kahtlemata sätestada.⁸¹

Taganemisperioodide kestus on erinev aga juhul, kui kaupleja ei ole täitnud tarbija ees lepingueelset teavitamiskohustust. Direktiivid näevad ette reegli, mille kohaselt tuleb kauplejal tarbijat talle kuuluvast taganemisõigusest teavitada, selle kohustuse täitmatajätmise tagajärjed on direktiivides reguleeritud aga erinevalt. Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõige 1 sätestab, et kui tarbija ei ole täitnud teavitamiskohustust, on taganemisperioodiks kolm kuu taganemisperioodi algusmomendist arvates. Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 1 kolmas lõik lisab, et kui teavitamiskohustus täidetakse kolme kuu jooksul, algab seitsme tööpäeva pikkune ajavahemik teabe esitamisest arvates. Sidevahendi direktiiv seob taganemisperioodi pikenemise mitte ainult taganemisõigusest teavitamata jätmisega, vaid kaupleja peab teavitamiskohustuse täitma ka muu direktiivis sätestatud olulise teabe osas (näiteks kauba või teenuse hind, maksmise, kättetoimetamise või täitmise kord). Time share direktiivi puhul toob teavitamiskohustuse mittetäitmine taganemisõiguse osas kaasa taganemisperioodi pikenemise ühe aasta ja neljateistkümne kalendripäeva võrra (alates lepingu sõlmimisest), muu teavitamiskohustuse täitmata jätmise osas taganemisaeg pikenemise kolme kuu ja neljateistkümne kalendripäeva võrra (lepingu sõlmimisest arvates).⁸² On avaldatud arvamust, et ilmselt ei ole informatsiooni iseloomust tulenevalt selle avaldamine kaupleja huvides, kuna

---

⁸¹ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 14.

⁸² Time share direktiivi 2008/122/EÜ artikkel 6 lg 3.

see võib suurendada tarbija tahet lepingust taganeda.⁸³ Kui tarbija pole aga oma õigusest teadlik, ei ole tal võimalik ka taganemisõigust teostada.⁸⁴ Samas tuleb aga silmas pidada, et koduukse direktiivi ning eelduslikult ka tarbijakrediitlepingute puhul ning finantsteenuste kaugturstuse direktiivi alusel sõlmitud lepingute puhul ei hakka taganemisperiod teavitamiskohustuse täitmata jätmise korral kulgemagi. Euroopa kohus sätestas otsuses *Heineger*⁸⁵, et kui tarbijat pole koduukse direktiivi kohaldamisel taganemisõigusest teavitatud, ei hakka taganemisperiod kulgema ning sellest tulenevalt pole taganemisperiodil ka lõppu.⁸⁶ Ilmselt võiks eeldada, et otsuses sätestatu käib ka tarbijakrediidi direktiivi ning finantsteenuste kaugturstuse direktiivi kohta, kuna mõlema puhul ei hakka taganemisperiod enne teavitamiskohustuse täitmist kulgema ning sätestatud pole ka taganemisperiodi maksimaalset kestust.

Eelneva põhjal on näha, et kauplejapoolne teavitamiskohustuse mittetäitmine on reguleeritud kehtivates direktiivides kolmel erineval viisil: a) taganemisperiod pikeneb teatud aja võrra, kui kaupleja ei ole täitnud teavitamiskohustust; b) taganemisperiod pikeneb teatud aja võrra vaid siis, kui kaupleja ei ole tarbijat informeerinud taganemisõiguse olemasolust; c) taganemisperiod ei hakka enne teavitamiskohustuse täitmist kulgema.

Viimase variandi (taganemisperiod ei hakka enne kauplejapoolset teavitamiskohustuse täitmist kulgemagi) puhul on tegemist olukorraga, kus tarbija võib lepingust ka mitmete aastate möödumisel taganeda nii, et sellele ei järgneks tagajärgi. On leitud, et õigusliku selguse tagamiseks peaks taganemisperiodi maksimaalne kestus olema fikseeritud.⁸⁷ Kaasuses C-481/199 *Heiniger*⁸⁸ oli tegemist olukorraga, kus liikmesriigi siseriikliku regulatsiooniga oli ette nähtud, et kui kaupleja ei ole täitnud oma koduukse direktiivi artiklis 4 sätestatud teavitamiskohustust, peab koduukse lepingutest taganemine toimuma hiljemalt ühe aasta jooksul alates lepingu sõlmimisest. Vastavalt koduukse direktiivi artikkel 4 lõigule 3 peavad liikmesriigid tagama, et nende siseriiklikes õigusaktides on vajalikud tarbijakaitsemeetmed juhtudeks, kus kaupleja koduukse direktiivi artiklis 4 sätestatud lepingueelset teavitamiskohustust ei täida. Kohus leidis otsuses C-481/199, et koduukse direktiiv välistab liikmesriikide õiguse kehtestada taganemisõigusele ajaline piirang puhuks,

---

⁸³ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 17.

⁸⁴ M. Loos. The case of a uniform and efficient right of withdrawal from consumer contracts in european contract law, lk 15.

⁸⁵ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*.

⁸⁶ H.W. Micklitz, N. Reich, P. Rott Understanding EU consumer law. Antwerp, Portland: Intersentia 2009, lk 202.

⁸⁷ H.W. Micklitz, J. Stuyck, E. Terry, lk 257.

⁸⁸ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*.

kui tarbija ei ole saanud koduukse direktiivi artiklis 4 sätestatud teavet.⁸⁹ Kohus leidis, et eesmärk saavutada selgus ei õigusta taganemisperioodi piiramist, põhjusel, et sellega kitsendatakse tarbijale tagatud taganemisõigust.⁹⁰ Eelnevast kohtuotsusest võib tuletada, et ka finantsteenuste kaugturstuse ning tarbijakrediidi direktiivi puhul ei ole võimalik taganemisperioodi kestust piirata. Kaasuses C-412/06 oli tegemist olukorraga, kus tarbija sai taganemisõiguse kasutamise kohta ekslikku teavet.⁹¹ Taganemisõiguse kohta eksliku teabe esitamist käsitles kohus aga samaväärselt taganemisõigusest teavitamata jätmisega, põhjusel, et mainitud olukordades eksitatakse tarbijat tema taganemisõiguse osas samal viisil.⁹² Kohus sätestas, et siseriiklik regulatsioon, mis sätestab, et pikaajalisest laenulepingust tulenevate kohustuste täies ulatuses täitmine toob kaasa koduukse direktiivi artikli 5 lõikes 1 sätestatud taganemisõiguse lõppemise, on „vajalik meede“ koduukse direktiivi artikli 4 kolmanda lõigu tähenduses.⁹³ Eelnevast tulenevalt ei või liikmesriigid tarbija teavitamiskohustuse täitmatajätmise puhuks taganemisperioodi kestust piirata, küll aga on lubatud sätestada taganemisperioodi maksimaalne kestus puhuks, kui leping on juba täidetud. Seega kannab teavitamiskohustuse mittetäitmisel riski just kaupleja, kuna tarbijal on sellise juhul igal ajal õigus lepingust taganeda. Eelpooltoodud põhjustel peaks kauplejal huvides olema teavitamiskohustuse täitmine, et välistada taganemisperioodi väga pikk või lausa lõpmatu kestus.

Kas eelpooltoodust peaks aga eristama olukorda, kus tarbija saab talle kuuluvast taganemisõigusest ise teada, ilma et kaupleja oleks tarbija ees oma teavitamiskohustuse täitnud? On leitud, et sellisel juhul ei tohiks lõpmatu taganemisperiood olla õigustatud (nagu see on tulenevalt koduukse direktiivist, time share direktiivist ja finantsteenuste kaugturstuse direktiivis), vaid tarbijal peaks olema õigus sellisel juhul lepingust taganeda vaid siis, kui leping on tühine või kaup/teenus ei vasta tarbija ootustele.⁹⁴ Kui aga taganemisperiood ikkagi hakkab kulgema (sidevahendi direktiivi ja time share direktiivi puhul), kas siis on tarbijal ikka õigus lepingust pikenenud taganemisperioodi jooksul taganeda või peaks rakenduma taganemisperiood, mis rakendub juhul, kui kaupleja on oma teavitamiskohustuse täitnud? On avaldatud arvamust, et tarbijale tuleks ikkagi tagada õiguskaitse pikenenud taganemisperioodi näol, kuna kaupleja on tarbija ees oma kohustust rikkunud. Käesoleva töö autor leiab, et

---

⁸⁹ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*.

⁹⁰ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*, kohtuotsus p 47.

⁹¹ EK 10.04.2008, C-412/06, *Hamilton vs. Volksbank Filder eG*.

⁹² EK 10.04.2008, C-412/06, *Hamilton vs. Volksbank Filder eG*, kohtuotsus p 34.

⁹³ EK 10.04.2008, C-412/06, *Hamilton vs. Volksbank Filder eG*, kohtuotsus p 44.

⁹⁴ M. Loos. The case of a uniform and efficient right of withdrawal from consumer contracts in european contract law, lk 15.

sellisel juhul võiks tekkida olukord, kus tarbija võib kuritarvitada talle tagatud õigust ning kuna tarbija on oma taganemisõigusest teadlik, tuleks teda käsitleda ka võrdselt nende tarbijatega, keda on kaupleja taganemisõigusest teavitatud.

2.2. Taganemise tagajärjed

Probleemid seoses taganemisõigusega ei piirdu üksnes direktiivide vahelise kooskõla puudumisega. Ka on selgusetu see, millised on õigupoolest taganemisõiguse kasutamise tagajärjed. Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivid sätestavad aja, mille jooksul on tarbijal võimalik lepingust taganeda, kuid jätavad reguleerimata taganemisõiguse teostamise tagajärjed. On selge, et taganemisõiguse kasutamisega lõppevad poolte vahel lepingulised suhted ning pooled vabanevad lepinguga võetud kohustustest. Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivid jätavad lahtiseks aga selle, kuidas toimub lepingu tagasitaitmine ning milline on poolte vastutus peale lepingust taganemist.

Tarbijalepingutest taganemise tagajärgede reguleerimine peaks põhimõtte poolest kuuluma liikmesriikide pädevusse. Üheselt ei ole selge aga see, millises ulatuses on taganemisõiguse tagajärgede reguleerimine liikmesriikide pädevusse jäetud. Näiteks sidevahendi direktiivi preambula punkt 14 sätestab, et liikmesriikide ülesandeks on muuhulgas määrata kindlaks taganemisõiguse kasutamisest tulenevad muud tingimused ja kokkulepped. Sidevahendi direktiivi preambula punkt 14 sätestab aga, et selleks et taganemisõigus ei oleks vaid vormiline, peavad tarbija võimalikud kantavad kulutused taganemisõiguse kasutamise korral piirduma kauba tagastamise otseste kulutustega. Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõikest 2 tuleneb, et taganemisõiguse kasutamisega ei tohi kaasneda sanktsioone. Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõikest 2 ja preambula punktist 14 tulenevat tuleks mõista nii, et liikmesriikide poolt reguleeritud taganemisõiguse tagajärjed ei või olla sellised, mis mõjutaksid tarbijat loobuma talle tagatud taganemisõiguse kasutamisest. Koduukse direktiivi artikkel 7 sätestab, et kui tarbija kasutab taganemisõigust, reguleeritakse kõnealuse taganemisõiguse õiguslikke tagajärgi siseriiklike õigusaktidega, eelkõige tarnitud kauba või osutatud teenuse seotud maksete hüvitamist ja vastuvõetud kauba tagastamist. Ka Euroopa Kohus on otsuses C-423/97 avaldanud arvamust, et koduukse direktiivi artikkel 7 viitab siseriiklikule õigusele, mis peaks reguleerima taganemise õiguslikke tagajärgi (*effects of renunciation*), nagu tarnitud kauba või makstud tasu tagastamine.⁹⁵ Kohtuotsuses C-350/03 *Schulte* on kohus öelnud, et kuigi

---

⁹⁵ EK 22.04.1999, C-423/97 *Travel Vac vs Antelm Sanchis*. Kohtuotsuse punkt 59. Kohus leidis käesolevas otsuses, et taganemisõiguse kasutamise eest kompensatsiooni nõudmine on koduukse direktiiviga välistatud.

lepingust taganemise õiguslike tagajärgede reguleerimine on liikmesriikide pädevuses, peavad nad seda pädevust kasutades jälgima ühenduse õigust ja konkreetsemalt direktiivi reegleid, mida tõlgendatakse direktiivi eesmärgist lähtudes ja nii, et oleks tagatud direktiivide kasulik mõju.⁹⁶ Seega tuleneb eelnevast, et taganemisõiguse tagajärgede reguleerimine kuulub liikmesriikide pädevusse, kuid taganemisõiguse tagajärgede reguleerimisel ei ole liikmesriigid päris vabad, vaid on kohustatud arvestama konkreetse direktiivi eesmärgi ning selles sätestatuga.

Liikmesriigid on neile antud pädevust aga erinevalt tõlgendanud ning sellest tulenevalt on taganemisõiguse tagajärjed liikmesriigiti erinevalt reguleeritud. Liikmesriikides ollakse ühel nõul selles, et tarbijalepingust taganemisel lõppevad poolte vahel lepingulised kohustused. Erinevalt on tõlgendatud aga seda, milliseid erinevaid nõudeid on peale lepingust taganemist võimalik kaupljal tarbija vastu esitada. Eelkõige on segadust põhjustanud sidevahendi direktiiv, täpsemalt selle preambula punkt 14, mis sätestab, et liikmesriikide ülesandeks on kindlaks määrata taganemisõiguse kasutamisest tulenevad muud tingimused ja kokkulepped. Üheselt ei ole sätestatud, mis on need „taganemisõiguse kasutamisest tulenevad muud tingimused ja kokkulepped“, mille reguleerimise pädevus on liikmesriikidele jäetud. Liikmesriigiti on seda erinevalt tõlgendatud ning selle tulemusena on erinevalt reguleeritud ka taganemisõiguse tagajärjed. Vaidlused on tekkinud näiteks selle pinnalt, kas siseriikliku õigusega võib näha ette, et kaupljal on õigus nõuda tarbijalt lepingust taganemisel saadud kasutuseeliste hüvitamist ning sammuti selle pinnalt, kes peaks kandma kauba tarbijani toimetamise postikulud, kui tarbija taganeb tarbijalepingust. Euroopa Kohtusse on jõudnud ka kaasuseid, kus küsitakse, kas liikmesriikide pädevuses on sätestada, et laenulepingust taganemisel on kaupljal õigus nõuda tarbija käest ka turul kehtiva määraga intressi.

Järgnevalt on antud lähem ülevaade mõningatest küsimustest, mis on seotud poolte vastutusega pärast lepingust taganemist ning millele direktiivid ühest vastust ei anna. Eelkõige leiavad käsitlust probleemid seoses sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganemisega, põhjusel, et sidevahendi direktiivi pinnalt on tekkinud enim vaidlusi küsimuses, milliste taganemisõiguse tagajärgede reguleerimine kuulub liikmesriikide pädevusse.

---

⁹⁶ EK 25.10.2005, C-350/03 *Elisabeth Schulte ja Wolfgang Schulte vs Deutsche Bausparkasse Badenia AG*, kohtuotsuse punkt 69.

2.2.1 Kasutuseeliste hüvitamine kauplejale

Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 2 sätestab, et kui tarbija on kasutanud taganemisõigust käesoleva artikli alusel, on kaupleja kohustatud tasuta tagastama tarbija makstud summad. Sama lõike teine lause sätestab, et ainus taganemisõiguse kasutamisega seotud kulu, mida võib tarbijalt nõuda, on kauba tagastamise otsesed kulud. Käesolev säte on aga tekitanud palju mitmetitõlgendamist osas, mida on kauplejal õigus tarbijalt taganemisõiguse raames nõuda. Direktiiv jätab näiteks lahtiseks selle, kas ja mis määral on tarbija kohustatud tasuma kauba kasutamise eest hüvitist. Saksamaal on näiteks varasemalt lähtunud seisukohast, et kauba kasutamise eest hüvitise nõudmine peale taganemist ei ole direktiiviga keelatud ning kaalutlusruum on jäetud liikmesriikidele, põhjusel, et tegemist ei ole mitte taganemise tagajärjega vaid asja kasutamise tagajärjega.⁹⁷

Kohtuasjas C-489/07 leidis kohus, et sidevahendi direktiivi artikli 6 lõike 1 teist lauset ja artikli 6 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui siseriiklikud õigusnormid näevad müüjale ette üldise võimaluse nõuda tarbijalt sidevahendi abil sõlmitud lepingu alusel saadud asja kasutamise eest hüvitist, kui tarbija kasutas tähtaegselt oma õigust lepingust taganeda. Kohus lisas aga, et samade sätetega ei ole siiski vastuolus see, kui tarbijale asetatakse kohustus tasuda hüvitist juhul, kui tarbija kasutas asja tsiviilõiguse põhimõtete, näiteks hea usu või alusetu rikastumise põhimõtte vastaselt, tingimusel et sellega ei ohustata kõnealuse direktiivi eesmärki ja eeskätt taganemisõiguse tõhusust ja tulemuslikkust, mis on siseriikliku kohtu hinnata.⁹⁸

Kohtu peamiseks põhjenduseks oli see, et kui tarbijal tuleks tasuda taoline hüvitis ainult seetõttu, et tal oli võimalik kasutada asja seni, kui see oli tema valduses, saaks tarbija taganemisõigust kasutada ainult hüvitise tasumise vastu. Niisugune tagajärg oleks selges vastuolus sidevahendi direktiivi artikli 6 lõike 1 teise lause ja artikli 6 lõike 2 sõnastuse ja eesmärgiga ning võtaks tarbijalt muu hulgas võimaluse kasutada vabalt ja surveta talle kõnealuse direktiiviga jäetud nn järelemõtlemisaega. Samuti ohustaks see lepingust taganemise õiguse tõhusust ja tulemuslikkust, kui tarbijal tuleks tasuda hüvitist pelgalt asjaolu tõttu, et ta asja kontrollis ja järele proovis. Arvestades, et taganemisõiguse eesmärk on just nimelt anda tarbijale selline võimalus, ei saa selle võimaluse kasutamise tagajärjeks olla

⁹⁷ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*, kaasuse asjaolud.

⁹⁸ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.

olukord, kus tarbija võib kõnealust õigust kasutada ainult tingimusel, et ta tasub kõnealuse hüvitise.⁹⁹

Mõistmaks, kuidas on kohus sellise järelduseni jõudnud, tuleks vaadata kohtujurist Verica Trstenjaki 18. veebruaril 2009.a esitatud ettepanekut kohtuasjas C-489/07¹⁰⁰. Kohtujurist Verica Trstenjak on oma ettepanekus hinnanud, kas tarbekaupade eest nõutav hüvitis võiks kuuluda sidevahendi direktiivi artikli 6 lõike 1 esimeses lauses nimetatud mõiste “sanktsioon” või “kulud” alla ning olla juba ainuüksi seetõttu vastuolus direktiiviga. Samuti on kohtujurist analüüsinud seda, et kui kõnealune hüvitis ei kuulu sanktsioonide ega kulude mõiste alla, kas liikmesriikide on sidevahendi direktiivi preambula punkti 14 alusel õigus võtta iseseisvalt vastu õigusnorme, mille alusel võiks nõuda kauba kasutamise eest hüvitist.

Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 1 sätestab, et tarbijal on õigus vähemalt seitsme tööpäeva jooksul igast sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganeda ilma sanktsioonide ja põhjendusteta. Kohtujurist leidis, et mõiste “sanktsioon” all tuleks kitsas tähenduses mõista makset, mis järgib üksnes karistamise eesmärki. Mõiste mõnevõrra laiem tõlgendus võiks kohtujuristi arvates hõlmata ka tasusid, eriti taganemistasusid. Eelkõige on kohtujurist nende all mõelnud üldiseid hüvitisi ja kahjutasusid, mis ei ole seotud konkreetse kahju või kasutamise, vaid on kindlaks määratud üldistel alustel. Sellised hüvitised on kohtujuristi hinnangul aga karistava iseloomuga ning seetõttu ei saa kasutushüvitisi liigitada sanktsioonide alla.¹⁰¹

Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõike 1 teine lause sätestab, et ainus taganemisõiguse kasutamisega seotud maks, mida võib tarbijalt nõuda, on kauba tagastamise otsesed kulud. Kulude mõiste avamiseks viitab kohtujurist sidevahendi direktiivi art 6 lõikele 2, mille kohaselt sõnastus ja viide “ainus kulu, mida võib tarbijalt nõuda” näitavad, et sidevahendi direktiiv lähtub seisukohast, et lisaks “kauba tagastamise otsestele kuludele” võivad tekkida ka muud kulud, mille tasumist tarbijalt nõuda ei või.¹⁰² Kuna sidevahendi direktiivi artikli 6 lõigetes 1 ja 2 on kasutatud sõnastust “kauba tagastamise otsesed kulud”, järeldab kohtujurist Trstenjak, et peale selle võib olla ka “kaudseid kulusid”, mis räägib samuti sidevahendi

---

⁹⁹ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.

¹⁰⁰ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek

¹⁰¹ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 63-66.

¹⁰² EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 68.

direktiivis kasutatud mõiste “kulud” laia tõlgendamise kasuks.¹⁰³ Eelneva põhjal asus kohtujurist seisukohale, et kulude mõistele tuleb anda lai tõlgendus, mis hõlmab ka kasutamise eest makstavat hüvitist.

Kohtujurist Trstenjak on seisukohal, et kui tarbija peaks lepingust taganemise korral maksma kauplejale asja kasutamise eest hüvitist, kahjustaks see eesmärki, mida liidu seadusandja sideahendi direktiiviga taotleb või töötaks koguni selle vastu.¹⁰⁴ Eelpooltoodud arvesse võttes on kohtujurist Trstenjak seisukohal, et sidevahendi direktiivi tõlgendamisel võib kasutamise eest makstava hüvitise liigitada artikli 6 lõike 1 esimese lõigu teises lauses ja artikli 6 lõikes 2 sätestatud mõiste “kulud” alla, ei saa tarbijalt selle maksmist nõuda, sest see ei kuulu kauba tagastamise otseste kulude alla.¹⁰⁵ Isegi kui hüvitist ei saaks liigitada kulude mõiste alla, ei saa liikmesriigid seda ka vabalt reguleerida. Eelkõige ei oleks neil lubatud tugineda üksnes sidevahendi preambula punkti 14 viimasele lausele ja jätta sellega seoses tähelepanuta näiteks sama põhjenduse esimesed laused.¹⁰⁶

Käesoleva töö autor leiab, et kohtu seisukohaga ei saa täielikult nõustuda. Kohtu peamiseks põhjenduseks oli see, et kui tarbijal tuleks tasuda taoline hüvitis ainult seetõttu, et tal oli võimalik kasutada asja seni, kui see oli tema valduses, saaks tarbija taganemisõigust kasutada ainult selle hüvitise tasumise vastu.¹⁰⁷ Kohus on ise öelnud, et tarbijal peab olema sidevahendi abil sõlmitud lepingu puhul võimalus soetatud kaupa kontrollida ja järele proovida.¹⁰⁸ Käesoleva töö autor leiab, et on suur vahe, kas tarbija kasutab kaupa või üksnes kontrollib ja proovib kaupa. Kauba kasutamisega peaks aga kaasnema võimalus nõuda tarbijalt saadud kasutuseeliste hüvitamist. Lisaks räägib sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 1 „taganemisõiguse kasutamisega seotud“ kuludest (*the only charge that may be made to the consumer because of the exercise of his right of withdrawal*). Käesoleva töö autor leiab, et kasutamisest tingitud võimaliku kasutuseeliste hüvitise nõude näol ei ole tegemist taganemisõiguse kasutamisega seotud kuluga. Taganemisõiguse kasutamisega seotud kulude all tuleks mõelda kauba tagastuskulu nagu seda näeb ette sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 1, sest nimetatud kulu tekib vaid siis, kui tarbija lepingust taganeb. Kasutuseeliste nõude puhul on tegemist nõudega, mis tuleneb kauba kasutamisest ning seetõttu ei saa tegemist olla taganemisõiguse kasutamisega seotud kuluga. Seetõttu ei saa kasutuseeliste hüvitamise nõuet

¹⁰³ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 70.

¹⁰⁴ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p76.

¹⁰⁵ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 79.

¹⁰⁶ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 104.

¹⁰⁷ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.

¹⁰⁸ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*, p 20.

käesoleva töö autori arvamuse kohaselt lugeda sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõikega 1 ja 2 hõlmatuks, mistõttu võiks kasutuseeliste hüvitamise nõude reguleerimine kuuluda liikmesriikide pädevusse.

Tähelepanu tuleks pöörata sellele, et Euroopa Kohus on otsuses C-489/07 asunud seisukohale, et sidevahendi direktiiviga ei ole vastuolus see, kui tarbijale asetatakse kohustus tasuda hüvitist juhul, kui tarbija kasutas asja tsiviilõiguse põhimõtete, näiteks hea usu või alusetu rikastumise põhimõtte vastaselt, tingimusel et sellega ei ohustata kõnealuse direktiivi eesmärki ja eeskätt taganemisõiguse tõhusust ja tulemuslikkust, mis on siseriikliku kohtu hinnata.¹⁰⁹ Küsimusi tekitab see, et mis ulatuses on lahendi C-489/07 alusel võimalik asja kasutada? Lahendist tuleneks justkui see, et asja on lubatud kasutada, kuid kui asja kasutamine ületab hea usu põhimõttega ettenähtut, tuleks taganemisel näha selleks puhuks ette hüvitis. Kust aga jookseb piir tavalise kasutamise ja hea usu põhimõttega vastuolus oleva kasutamise vahel? Ilmselt on kohus hea usu põhimõttega vastuolus oleva kasutamise all mõelnud kauba kasutamist, mis ületab proovimise või testimise piire. Samuti võiks hea usu põhimõttega vastuolus oleva kasutamise alla kuuluda olukorrad, kus tarbija ostab kaupu vaid selleks, et neid kasutada ja seejärel lepingust taganeda. Taganemisõiguse eesmärgiks on vastavalt sidevahendi direktiivi preambula punktile 14 korvata tarbijale taganemisõiguse andmisega asjaolu, et tarbijal ei ole võimalik enne ostu sooritamist toodet näha või ostetava teenuse laadiga tutvuda. Eelnevast tuleneb, et tarbijale peab jääma võimalus taganemistähtjal vähemalt toote omadustega tutvuda.¹¹⁰ Kohtujurist Trstenjak asus oma ettepanekus seisukohale, et proovimine hõlmab ülevaatamist, selgaproovimist ja ka järeleproovimist. Paljude kaupade, näiteks rõivaste ja tehniliste seadmete puhul mõjutab ostuotsust ka nende tarbimisomaduste hindamine.¹¹¹

Kasutamise ja proovimise eristamine ei ole aga lihtne. Õiguskirjanduses on probleemi illustreeritud lihtsa näitega kampsunist. Kas kampsuni omaduste hindamine taganemistähtaja jooksul tähendaks üksnes õigust proovida kampsunit selga ja hinnata selle sobivust või on tarbijal õigus seda ka mõnda aega kanda, saamaks teada kas see on mugav?¹¹² Kasutuseeliste temaatika tekitab mitmeid küsimusi, millele on vastust leida raske. Kas oluline on tegelik kasutamine (tundides või päevades) või piisab juba kasutusvõimaluse saamisest

¹⁰⁹ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.

¹¹⁰ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 33-35.

¹¹¹ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek punkt 45.

¹¹² P. Rott. The balance of interest in distance selling law- case note on *Pia Messner v. Firma Stefan Krüger*. - European Review of Private Law 2010, vol. 18, nr 1, lk 191.

(ajavahemik asja saamise ja tagastamise vahel)? Kas hüvitada tuleks tegelik kasutamine või üksnes kasutamine, millest on jäänud kulumisjalg?¹¹³ Eelpooltoodu tõestab hästi, et kasutamise ja vaid kauba omadustega tutvumise (nn testimise) eristamine võib osutuda vägagi keeruliseks. Ei ole kahtlust, et see tooks endaga kaasa ka keeruka tõendamiskohustuse osas, kas kasutamine on aset leidnud või mitte. Kui tõendamiskoormis oleks vaid kauplejal, oleks taganemisõiguse teostamise tagajärjeks see, et tarbijal tuleks peaaegu alati kompenseerida kasutamisest saadud eelis ning tal oleks võimatu tõestada, et ta pole asja tegelikult kasutanud.¹¹⁴ Sellega võib aga kaasneda oht, et kauplejad püüavad üheselt sätestada, mida “kasutamine” hõlmab, sätestades, et kauba pakendi avamine tähendaks automaatselt kauba kasutamist¹¹⁵ ning automaatselt kaasneks sellega ka hüvitamiskohustus. See kõik seaks aga ohtu taganemisõiguse efektiivsuse. Tuleb asuda seisukohale, et mõiste „kauba kasutamine“ ei tohiks jööda pooltekanda vaid see tuleks üheselt ja ammendavalt sätestada kohtupraktikaga.¹¹⁶

Seega tuleks asuda seisukohale, et otsusega C-489/07 ei ole kohus kasutushüvitiste temaatikat ammendavalt reguleerinud. Käesoleval juhul tuleks kohtupraktikal ammendavalt sätestada, kust jookseb võimalik kasutuseeliste hüvitamise piir. Käesolev otsus C-489/07 on saanud lisaks ka palju kriitikat seoses tsiviilõiguse põhimõtetele viitamisega. On asutud seisukohale, et võttes arvesse Euroopa eraõiguse mitmekesisust, võib selline käsitlus tekitada probleeme. Kohtu põhjendus on paljuski eiranud erinevusi, mis tulenevad kontinentaal-Euroopa õigussüsteemist ja Common Law-st. On leitud, et Common Law õigussüsteemi juristid ilmselt ei saaks üheselt aru “tsiviilõiguse põhimõtetest” ning „hea usu põhimõttest“.¹¹⁷ Arusaam “kasutamisest hea usu põhimõttega kooskõlas” võib väga erineda ning seega võidakse ka taganemisõiguse tagajärgi väga erinevalt mõista.

Euroopa Kohus käsitles teataval määral sarnast probleemistikku kohtuasjades C-350/03 *Schulte*¹¹⁸ ja C-229/04 *Crailshmeir Volksbank*¹¹⁹, kus oli tegemist kinnisvaraostu rahastamise lepingust taganemisega koduukse lepinguid käsitleva Saksa siseriikliku õiguse alusel. Käesolevate kohtuasjade keskne küsimus oli see, kas koduukselepingutest taganemist käsitlevate Euroopa Liidu õigusnormidega on kooskõlas siseriiklik õigusnorm, mis näeb ette,

¹¹³ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 52.

¹¹⁴ P. Rott. The balance of interest in distance selling law, lk 191.

¹¹⁵ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 33-35.

¹¹⁶ M. Loos Rights of withdrawal, lk 33-35.

¹¹⁷ C. Mak. Hedgehogs in Luxemburg? A dworkinian reading of the CJEU’s case law on printiples of private law and a reply on the fox. Center for the study of European Contract law Working Paper series no 2011/10, lk 9. Arvutivõrgus: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1920649. (27.10.2011).

¹¹⁸ EK 25.10.2005, C-350/03 *Elisabeth Schulte ja Wolfgang Schulte vs Deutsche Bausparkasse Badenia AG*.

¹¹⁹ EK 25.10.2005, C-229/04 *Crailseimer Volksbank eG vs Klaus Conrads*.

et kinnisvaralaenulepingust taganemise korral on tarbija kohustatud lisaks lepingu alusel saadud summadele tagasi ka turul kehtiva määraga intressi.¹²⁰ Esmalt sätestas kohus, et koduukse direktiiv kohaldub ka lepingutele, mille eesmärk on kinnisvaraostu rahastamine.¹²¹ Kohus viitas otsusele C-481/99 *Heininger*¹²², kus kohus leidis, et kuigi kinnisvaralaenuleping kuulub koduukse direktiivi kohaldusalasse, kuuluvad tagajärjed, mis on koduukse direktiivi reeglite kohasel lepingust taganemisel siseriikliku õiguse kohaldamisalasse. Eelneva tulemusena leidis kohus, et koduukse direktiiviga ei ole vastuolus siseriiklikud reeglid, mis näevad kinnisvaralaenulepingust taganemise korral ette tarbija kohustuse maksta lisaks lepingu alusel saadud summadele ka laenuandjale turul kehtiva määraga intressi.¹²³ Kohus lisas aga, et kohustus tasuda intressi ei pruugi kohalduda siis, kui kaupleja ei ole täitnud oma teavitamiskohustust, nimelt peavad liikmesriigid vastavalt koduukse direktiivi artikkel 4 lg 3 kohaselt tagama, et nende siseriiklikes õigusaktides on vajalikud tarbijakaitsemeetmed juhuks, kui teavet taganemisõiguse kohta ei esitata.¹²⁴

Eelneva põhjal võib asuda seisukohale, et kaasuses C-350/03 oli tegemist sarnase probleemiga nagu kaasuses C-489/07, mis käsitles võimalikku kasutuseeliste hüvitamise nõuet sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganemisel. Lahendused, milleni kohus on aga nimetatud kaasustes jõudnud, on oma lõpptulemuste osas vastandlikud. Kaasused põhinevad küll erinevatel direktiividel, kuid põhimõtted seoses taganemistagajärgedega peaksid olema käesoleva töö autori arvates üheselt reguleeritud. Nii kasutuseeliste nõue kui ka intressinõue on nõuded, mis tekivad asja kasutamisest. Kasutuseeliste all mõeldakse sisuliselt asja kasutamise võimaluse rahalist väärtust teatud ajavahemikul,¹²⁵ intress on aga tasu, mida tuleb maksta raha kasutamise eest. Seetõttu peaks asja kasutamisest tekkivad võimalikud nõuded olema reguleeritud ühtse põhimõtte järgi. Mõlemad nii koduukse direktiiv kui ka sidevahendi direktiiv jätavad taganemisõiguse tagajärgede reguleerimise siseriikliku seadusandja pädevusse, sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 2 piirab vaid tarbija käest taganemisõiguse kasutamise tagajärjel nõutavaid kulusid. Tundub, et otsuses C-489/07 on kohus lähtunud vaid sidevahendi direktiivi artikli 6 lõikes 1 toodud sõnastusest, andes mõistele “kulu” mõneti

---

¹²⁰ EK 25.10.2005, C-350/03 *Elisabeth Schulte ja Wolfgang Schulte vs Deutsche Bausparkasse Badenia AG*, kohtuotsus p 40 (4).

¹²¹ EK 25.10.2005, C-350/03 *Elisabeth Schulte ja Wolfgang Schulte vs Deutsche Bausparkasse Badenia AG*, kohtuotsuse punkt 11. Koduukse direktiivi artikli 3 lg 2 p a sätestab, et käesolevat direktiivi (koduukse direktiivi) ei kohaldata kinnisvara ehitus-, müügi- ja rendilepingute või muude kinnisvara õigusega seotud lepingutele.

¹²² EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*.

¹²³ EK 25.10.2005, C-350/03 *Elisabeth Schulte ja Wolfgang Schulte vs Deutsche Bausparkasse Badenia AG*, kohtuotsus p 93.

¹²⁴ EK 25.10.2005, C-350/03 *Elisabeth Schulte ja Wolfgang Schulte vs Deutsche Bausparkasse Badenia AG*, kohtuotsus p 94.

¹²⁵ P. Varul, I. Kull jt. Tsiviilõiguse üldosa. Õigusteaduse õpik. Tallinn: Juura 2012. Lk lk 316.

meevaldselt lai tõlgendus, hõlmates sellega ka kasutuseeliste nõude. Põhimõtete poolest peaks aga nii sidevahendi abil sõlmitud lepingust kui ka väljaspool äriruume sõlmitud lepingust taganemine olema ühesuguste tagajärgedega ning selline kitsalt vaid konkreetse direktiivi sõnastusest lähtuv tõlgendamine võib viia vastuolukate lahendusteni. Käesoleva töö autor ei näe põhjendust, miks peaksid nimetatud lepingutest taganemise tagajärjed olema reguleeritud erinevalt.

Eesti siseriiklikus õiguses reguleerib kasutuseelise nõudmise võimalust tarbijalepingute puhul võlaõigusseaduse (edaspidi – VÕS) § 194 lg 6¹, mille kohaselt tarbijalt ei või tagastamisele kuuluva asja korral nõuda kohasest kasutamisest tingitud väärtuse vähenemise hüvitamist ega saadud viljade ega muu kasu väljaandmist. Vastav säte jõustus alles 5. märtsil 2011. aastal ning jõudis Eesti õigusesse otseselt tulenevalt kohtuotsusest C-489/07. Eesti õiguse järgi reguleerib kasutuseeliste nõudmise võimalust lepingust taganemise korral VÕS § 189 lg 1. Tarbijalepingute puhul tuleb aga lisaks eespool nimetatule arvestada ka VÕS §-s 194 sätestatud piirangutega, mis on erinormiks VÕS §-des 189-192 sätestatule.¹²⁶ VÕS § 189 lg 1 esimene lause sätestab, et taganemise korral võib kumbki lepingupool nõuda tema poolt lepingu alusel üleantu tagastamist ning saadud viljade või muu kasu väljaandmist, kui ta tagastab kõik üleantu. Seadusandja on VÕS-i muutmise eelnõus aga öelnud: “Viimaks eesti õigust kooskõlla Euroopa Kohtu praktikaga, on peetud vajalikuks öelda VÕS §-s 194 selgesõnaliselt, et kasutuseeliste nõudmine tarbijalepingust taganemise korral ei ole võimalik. Kuigi Euroopa Kohus on andnud tõlgenduse üksnes sidevahendi abil sõlmitud lepingute valguses, on põhjendatud nimetatud tõlgenduse laiendamine ka muudele tarbijalepingutele näiteks koduukselepingud. Seda just põhjusel, et Euroopa Kohtu põhjendused selgitavad tarbijale seadusega antava taganemisõiguse (nn põhjust mittevajav taganemine) olemust üldiselt, tuues välja, et tarbijal peab olema võimalik seda õigust kasutada ka sisuliselt ja pole piisav, kui see on seadusega tagatud vaid vormiliselt.¹²⁷ Seega on Eesti siseriiklikus õiguses sätestatud ammendavalt, et kaupljal ei ole võimalik nõuda tarbijalt lepingust taganemise järel saadud kasutuseeliste hüvitamist.

Eelneva pinnalt võib asuda seisukohale, et võimaliku kasutuseeliste hüvitise näol on tegemist küsimusega, mis peaks olema direktiividega reguleeritud ning ühtlustatud. Kuna kasutuseeliste nõue ei ole direktiividega reguleeritud, peaks selle reguleerimine kuuluma

---

¹²⁶Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. Arvutivõrgus: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1147524&u=20110203113313>. (11.10.2011).

¹²⁷Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri seletuskiri.

liikmesriike pädevusse. Euroopa Kohus aga leidnud, et selline kasutuseeliste nõude võimaldamine oleks vastuolus sidevahendi direktiiviga¹²⁸ ning eelnevast tulenevalt ei kuulu kasutuseeliste nõude reguleerimine ka liikmesriikide pädevusse. Seega tuleks asuda seisukohale, et tegemist on puuduva regulatsiooniga ning seetõttu lüngaga direktiivis. Käesoleva töö autori arvates ei ole ka Euroopa Kohus lahendiga C-489/07 kasutuseeliste küsimust ammendavalt reguleerinud, kuna ebaselgeks jääb ikkagi see, millistes olukorras on kasutuseeliste nõue põhjendatud. Lisaks ei ole selge ka see, kas sama põhimõtte peaks kohalduma ka teistele direktiividele.

Eelnevast erinev on aga olukord siis, kus soetatud kaubal ei ole omadusi, mida tarbija võis kaubalt lepingu sõlmimisel eeldada.

17. aprillil 2008. aastal tegi Euroopa Kohus otsuse *Quelle*¹²⁹, mis puudutas küsimust, kas müüja võib lepingule mittevastava tarbekauba asendamise korral nõuda tarbijalt selle kauba kasutamise eest hüvitist. Euroopa Kohus sedastas, et direktiiviga 1999/44 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis võimaldavad müüjal lepingule mittevastava tarbekauba müügi korral nõuda tarbijalt hüvitist lepingule mittevastava kauba kasutamise eest kuni selle asendamiseni uue kaubaga.¹³⁰

Ilmselt on väga raske näha alusetut rikastumist juhul, kui tarbija on kasutanud kaupa, mis ei vasta lepingutingimustele.¹³¹ Tegemist oli küll teise õigusliku raamistikuga ning käesolevas kaasuses ei olnud tegu lepingust taganemisega vaid kauba asendamise nõude kui täitmisnõudega, kuid ilmselt on siiski võimalik kasutada analoogiat. Tarbijale ei saa tuleneda kohustusi sellest, et kaupleja ei ole oma lepingulisi kohustusi korrektselt täitnud. Eristada tuleks siinkohal aga kauba mittevastavust lepingutingimustele (nt soetatud asi on rikkis või ei tööta) ning kauba mittevastavust tarbija ootustele. Kui tarbija taganeb lepingust põhjusel, et kaup ei vasta tarbija ootustele, tuleks ilmselt jaatada hüvitiskohustuse olemasolu. Kui aga kaupleja on rikkunud oma lepingulisi kohustusi, tuleks käesoleva töö autori arvates kasutuseeliste nõue välistada.

---

¹²⁸ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.

¹²⁹ EK 17.04.2008, C-404/06, *Quelle AG vs. Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*.

¹³⁰ EK 17.04.2008, C-404/06, *Quelle AG vs. Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*.

¹³¹ Case: CJEU – *Quelle*. Case notes.-European Review of Contract Law 2010 vol 6 nr 1, lk 195.

2.2.2 Kauba väärtuse vähenemise hüvitamine

Kaasuses C-489/07 kinnitas kohus, et tarbijal peab olema võimalus taganemistähtaja jooksul soetatud kauba omadustega tutvuda.¹³² On üsnagi tõenäoline, et proovimisest ja testimisest võib asjale jääda jälg. Kui proovimisest saab aga juba asja kasutamine, on selge, et kauba seisukord on mõneti muutunud. Kasutamisel muutub uus kaup kasutatud kaubaks, mis omakorda mõjutab tuntuvalt kauba hinda. Sarnaselt kasutuseeliste temaatikaga ei reguleeri kehtivad tarbijaõiguse valdkonna direktiivid seda, kas kauplajal on õigus nõuda tarbijalt lepingu taganemise järgselt kauba väärtuse vähenemise hüvitamist.

Kohtujurist Trstenjak leidis kaasuses C-489/07, et proovimine hõlmab ülevaatamist, selgaproovimist ning järeleproovimist ning rõivaste ning jalanõude puhul ei ole tegemist mitte üksnes ülevaatamisega, vaid ka selga- või jalgapanekuga ning prooviks kandmisega.¹³³ Käesoleva töö autor ei kahtlegi selles, et rõivaste ja jalanõude puhul on paratamatult vajalik neid sobivuse hindamiseks selga proovida. On üsnagi tõenäoline aga, et riiete või jalanõude kandmine jätab neile jäljed, kuid kohtujurist justkui välistaks nende osas hüvitamiskohustuse. Sidevahendi direktiiv sätestab taganemistähtajaks seitse tööpäeva ning kui eeldada, et tarbijal on õigus jalanõusid kanda seitse tööpäeva, on selge, et seda ei saa enam uue pähe müüa ning jalanõude on väärtus on vähenenud.

Erinevate kaupade puhul võib nende kasutamine kauba väärtust erinevalt mõjutada. Saksamaa turul tehtud uuringute põhjal saab väita, et auto kaotab ligikaudu 10-15% oma väärtusest pelgalt selle tõttu, et auto võetakse esmakordselt arvele.¹³⁴ On selge, et eespoolt toodud sõiduauto näite puhul on raske samastada auto arvele võtmist auto kasutamisega, kuid vastavalt Saksa õigusele tuleks tarbijal auto väärtuse vähenemine käesoleva näite puhul lepingust taganemisel hüvitada. On vähetõenäoline, et tarbija taganeks auto müügilepingust, kui tal tuleks taganemisel maksta tuhandeid eurosid kompensatsiooni, jäädes tagatipuks ikka autota.¹³⁵ Eelneva põhjal võib asuda seisukohale, et käesolev nõue võiks mõjutada taganemisõiguse teostamist ning seetõttu ei ole tegemist tingimuse või kokkuleppega, mida oleks liikmesriikidel vastavalt sidevahendi direktiivi preambula punktile 14 võimalik ise reguleerida oma siseriikliku õigusega.

¹³² EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*, kohtuotsus p 20.

¹³³ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 45.

¹³⁴ P. Rott. Harmonizing different rights of withdrawal, lk 1126-1127.

¹³⁵ P. Rott. Harmonizing different rights of withdrawal, lk 1126-1127.

Eelneva põhjal tundub, et nii Euroopa Liidu õigus, jättes väärtuse vähenemise reguleerimata, lähtub põhimõttest, et tarbijalt ei või nõuda kauba väärtuse vähenemist ka siis, kui kauba proovimisest saab selle kasutamine. Otsuses C-489/07 ütles kohus, et kasutuseeliste nõue võiks olla põhjendatud siis, kui tarbija on asja kasutanud tsiviilõiguse põhimõtete, näiteks hea usu või aluseti rikastumise põhimõtete vastaselt ning tingimusel, et sellega ei ohustata sidevahendi direktiivi eesmärki ja taganemisõiguse tõhusust ning tulemuslikkust.¹³⁶ Tuues paralleele kasutuseeliste hüvitamisega, tuleks ka väärtuse vähenemise hüvitamise puhul näha võimalust nõuda kauba väärtuse vähenemise hüvitamist, kui tarbija on asunud asja pahatahtlikult kasutama ning taganenud seejärel lepingust. Nagu juba varem avaldatud, on väga raske pidada sellist kasutamisest tingitud väärtuse vähenemist paratamatuks. Küll aga oleks mõistlik näha ette tarbija hoolduskohustus ka puhuks, kui ta asja taganemistähtaja jooksul proovib. Tarbija peaks rakendama kauba proovimise käigus mõistlikku hooldust vältimaks kahju kaubale. Asjaolu, et tarbijal võib olla tahe kaup tagastada, peaks nõudma tarbijalt kaupleja huvidega arvestamist.¹³⁷

VÕS § 194 lg 6¹ sätestab, et tarbijalt ei või tagastamisele kuuluva asja korral nõuda kohasest kasutamisest tingitud väärtuse vähenemise hüvitamist. Küsimusi tekitab taaskord see, mida mõista kohase kasutamise all. Ilmselt tuleks siinkohal lähtuda VÕS § 198 lg-s 4 sätestatust, mis ütleb, et kui tagastamisele või väljaandmisele kuuluv asi on halvenenud ja halvenemine ei ole tekkinud asja korrapärase kasutamise tulemusena, tuleb hüvitada asja väärtuse vähenemine. VÕS § 198 lõikes 4 on väärtuse vähenemise hüvitamise nõuet oluliselt piiratud ja antud võimalus selliseks nõudeks vaid juhul, kui asi on tõepoolest halvenenud ja halvenemine ei ole tekkinud korrapärase kasutamise tulemusena. Seega on hüvitusnõuded välistatud, kui teine pool kasutas asja n-õ mõistlikult ega ole sellele põhjendanud erakorralist väärtuse vähenemist.¹³⁸ Mingil juhul ei tulene VÕS-st vastutust tavalisest kasutamisest tuleneva väärtuse vähenemise (amortisatsiooni) eest.¹³⁹

2.2.3 Kauba postituskulude hüvitamine

Sidevahendi direktiivi artikkel 6 sätestab, et ainus taganemisõigusega seotud kulu, mida tarbijalt võib nõuda, on kauba tagastamisega seotud otsesed kulud. Sidevahendi direktiiv jätab

¹³⁶ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.

¹³⁷ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 33-35.

¹³⁸ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, § 189 komm 7.

¹³⁹ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, § 189 komm 7.

lahtiseks aga selle, kes peaks kandma kulud, mis kaasnevad kauba tarbijani toimetamisega. Käesolevat on liikmesriigid asunud aga erinevalt tõlgendama.

Euroopa Kohus tegi kaasuses *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.* otsuse nr C-511/08¹⁴⁰, kus leidis, et sidevahendi direktiivi artikli 6 lõike 1 esimest lauset ja lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt võib kaupleja sidevahendi abil sõlmitud lepingu puhul nõuda kauba kättetoimetamiskulusid tarbijalt, kui tarbija on kasutanud taganemisõigust. Nimelt lubavad need sätted kauplejal nõuda tarbijalt viimase lepingust taganemise korral üksnes kauba tagastamise otseseid kulusid. Kui kättetoimetamiskulud peaksid jääma tarbija kanda, läheks selline vältimatult tarbija taganemisõiguse kasutamise soovi pärssiv kulude nõudmine kohtu arvates vastuollu sidevahendi direktiivi artikli 6 eesmärgiga. Lisaks sellele ohustaks kohtu arvates selline kulude nõudmine sidevahendi abil sõlmitud lepingu poolte riskide tasakaalustatud jaotust, sest kõik kauba vedamisega seonduvad kulud jääksid tarbija kanda.¹⁴¹

Saksamaa valitsus avaldas käesolevas kaasuses arvamust, et sidevahendi direktiiv ei reguleeri kättetoimetamiskulude nõudmist tarbijapoolse lepingust taganemise korral ning sellest tulenevalt kuuluvad sellised kulud “taganemisõiguse kasutamisest tulenevate muude tingimuste ja kokkulepete“ alla, mis tuleb sidevahendi direktiivi preambula punkti 14 kohaselt kindlaks määrata liikmesriikidel. Saksamaa valitsus on seisukohal, et sidevahendi direktiiv eristab „taganemisõiguse kasutamisega seotud“ kulusid, mis tulenevad taganemisõiguse teostamisest ning kulusid, mis on tekkinud lepingu sõlmimise või täitmise tõttu. Sidevahendi direktiivi artikli 6 lõike 2 teises lauses peetakse silmas üksnes taganemisõiguse kasutamisest tulenevaid kulusid, samas kui teiste lepingust tulenevate kulude suhtes kohaldatavat korda nimetatud direktiiviga ühtlustatud ei ole. Kättetoimetamiskulud tekivad enne taganemisõiguse teostamist ning sellest sõltumatult ning seega peaks selliste kulude nõudmine olema reguleeritud liikmesriikide siseriikliku õigusega.¹⁴²

Kohus leidis käesolevas lahendis, et sidevahendi direktiivi artikli 6 lõike 2 esimene lause sõnastus paneb kauplejale tarbija lepingust taganemise korral üldise tagastamiskohustuse, mis

¹⁴⁰ EK 15.04.2010, C-511/08, *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.*

¹⁴¹ EK 15.04.2010, C-511/08, *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.*

¹⁴² EK 15.04.2010, C-511/08, *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.*, kohtuotsus p 33, 35.

puudutab kõiki tarbija poolt lepingu raames makstud summasid ja seda olenemata nende maksmise alusest. Vastupidi Saksamaa valitsuse arvamusele ei tuleks väljendit “makstud summad” tõlgendada nii, et sellega viidatakse üksnes tarbija makstud hinnale ja mitte viimase kantud kulutustele. Nimelt teeb sidevahendi direktiiv vastavalt selle artiklile 4 vahet kauba hinna ja kättetoimetamiskulude vahel üksnes seoses teabega, mida kaupleja peab tarbijale andma enne lepingu sõlmimist. Mis puudutab aga lepingust taganemise õiguslikke tagajärgi, siis ei tee sidevahendi direktiiv vahet kauba hinnal ning kättetoimetamiskuludel, pidades silmas kõiki tarbija poolt kauplejale makstud summasid. Seetõttu tuleneb eelnevast, et sidevahendi direktiivi artikli 6 lõike 2 esimeses lauses kasutatud väljend „makstud summad” hõlmab kõiki tarbija poolt lepingust tulenevate kulude katmiseks makstud summasid, kui direktiivi artikli 6 lõike 2 teise lause tõlgendusest ei tulene teisti.¹⁴³

Kohtujurist Paolo Mengozzi on oma 28. jaanuaril 2010. a esitatud ettepanekus väljendanud seisukohta, et sidevahendi direktiivi artikli 6 lõike 2 esimene lause näeb ette kaupleja kohustuse tagastada „tasuta” tarbija “makstud summad”, kui tarbija lepingust taganeb. Kehtestades nõnda kogu tarbija poolt kauplejale makstud summa „täieliku tagastamise” põhimõtte, ilma et kaupleja saaks mis tahes kulusid kinni pidada või jätta tarbija kanda, kinnitab see säte sidevahendi direktiivi artikli 6 lõikes 1 juba sätestatud põhimõtet, mille kohaselt ei tohi taganemisõiguse kasutamine põhimõtteliselt põhjustada tarbijale sanktsioone ega rahalist koormat. Kohtujurist on seisukohal, et siseriiklikku õigusnormi, mis jätab kättetoimetamiskulud lepingust taganemise puhul ostja kanda, jättes ta nii ilma kauplejale makstud summade täieliku tagastamise õigusest, ei saa pidada sätteks, mille eesmärk on tagada võrreldes sidevahendi direktiivis sätestatust kõrgem tarbijakaitse tase.¹⁴⁴

Käesoleva töö autor leiab, et kohtuotsuses C-511/08 toodud ja kohtujuristi Paolo Mengozzi seisukohtadega ei saa täielikult nõustuda. Sidevahendi direktiivi artikli 6 lg 1 teises lauses kasutatud sõnastus “ainus taganemisõiguse kasutamisega seotud” tekitab küll pisut segadust. Eelkõige põhjusel, et kauba tarbijani toimetamise (posti)kulude näol ei ole tegemist taganemisõiguse kasutamisega seotud kuludega vaid sidevahendi abil sõlmitud lepingule omaste kuludega kui kuludega, mis kaasnevad ka siis, kui tarbija lepingust ei tagane. Seega ei saa selliseid posti- või transpordikuluseid käsitleda “taganemisõiguse kasutamisega seonduvate” kuludena ning seetõttu leiab käesoleva töö autor, et nõustuda tuleks pigem

¹⁴³ EK 15.04.2010, C-511/08, *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.*, kohtuotsus p 43-47.

¹⁴⁴ EK 15.04.2010, C-511/08, *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.* Kohtujuristi P. Mengozzi ettepanek p 38-56, 63.

seisukohaga, et kättetoimetamiskulude nõudmine tarbija käest ei ole sidevahendi direktiivi artiklist 6 lg-st 2 tulenevalt välistatud. Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõige 1 teine lause ja lõige 2 on aga erinevad sellest, mida sätestab sidevahendi direktiivi preambula punkt 14. Sidevahendi direktiivi preambula punkt 14 ütleb, et “taganemisõiguse kasutamise korral peavad tarbija võimalikud kantavad kulutused piirduma kauba tagastamisega seotud otseste kulutustega”. Preambulast tuleneb, et kui tarbija taganeb lepingust, tuleb tal kanda vaid kulud, mis seonduvad kauba tagastamisega. Ilmselt tuleks siinkohal lähtuda sidevahendi preambula punktist 14 ning nõustuda kohtu seisukohaga otsuses C-511/08, mis välistab kättetoimetamiskulude tarbija kanda jätmise.

Sarnaselt sidevahendi direktiiviga ei reguleeri kättetoimetamiskulude hüvitamist ka VÕS. VÕS § 194 lg 4 sätestab vaid, et taganemise korral kannab asja tagastamise või teenuse hüvitamisega seotud kulud lepingu teine pool (kaupleja), lisades, et lepingupooled võivad kokku leppida selles, et tarbija kannab tagastamise tavalised kulud kuni 10 EUR ulatuses (v.a kui tellitud asi või osutatud teenus ei vasta tellitule).

Olenemata aga sellest, mida sätestab sidevahendi direktiiv, oleks käesoleva töö autori arvates õiglane, kui kauba tarbijani toimetamise kulud jääksid tarbija kanda. Käesoleval juhul võib tuua näite tarbijast, kes ostab internetist Ühendkuningriikide müüja käest endale käekoti, mis maksab 325 EUR ning mille transpordikulu Eestisse maksab 25 EUR. Kui tarbija lepingust taganeb, oleks mõistlik, kui kaupleja tagastaks tarbijale käekoti eest makstud 325 EUR, sest 25 EUR on kaupleja maksnud transpordifirmale. Transpordifirmale tasutud summa on täitnud juba oma eesmärgi- kott on jõudnud tarbijani, seetõttu pole seda enam võimalik tagasi võtta. Oleks ebaõiglane, kui kaupleja peaks tarbijale tagastama ka kantud kättetoimetamiskulu. Kaupleja maksaks sellisel juhul n.ö peale, et tarbijal oleks võimalus kaupa osta. Kauba kättetoimetamiskulud varieeruvad tulenevalt sellest, kui suur on tarbija ja kaupleja vaheline distant. Seetõttu oleks käesoleva töö autori arvates igati õigustatud, kui tarbija kaaluda jääks, kas kauba transport tasub ennast ära ning on igal vastaval juhul põhjendatud. Lisaks on selge, et kui kulud jätta kaupleja kanda, maksaks need ilmselt ikkagi lõppastmes kinni tarbija, kuna kulud ilmselt arvestatakse lihtsalt kauba hinnale otsa. See aga tooks kaasa üldise hinnatõusu.¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ M. Loos. Review of the European consumer acquis. Munich: Sellier, 2008, lk 17.

3. Hinnang Euroopa Liidu tarbijakaitse valdkonnale ning võimalikud lahendused

3.1 Hinnang EL tarbijakaitse valdkonnale taganemisõiguse näitel

Eelnevalt toodud illustratiivsed näited taganemisõigusega seotud probleemidest annavad tunnustust sellest, et Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna direktiivid vajavad ülevaatamist ning Euroopa Liidu tarbijaõigus paremat ühtlustamist.

Töö teises osas käsitletud taganemisõigusega seotud probleemide põhjused võib jagada tinglikult kaheks. Esimene osa probleeme on seotud direktiivide paralleelse kohaldatavusega. Direktiivid on neis sätestatud taganemisõiguse osas oma sisult väga erinevad ning ühe õigussuhte kuulumisel korraga mitme direktiivi kohaldusalasse tekib direktiividevaheline konkurents. Kuna teada ei ole, milline on direktiivide omavaheline suhe, on raske määratleda, millisele regulatsioonile konkreetne õigussuhe alluma peaks. Direktiivid on neis sätestatu osas aga väga erinevad. Direktiiviti on erinev näiteks see, millise teabe osas toob teavitamiskohustuse täitmatajätmine kaasa taganemisperioodi pikenemise. Ühe direktiivi alusel võib kaupleja teavitamiskohustuse täitmatajätmisel olla taganemisperiood lõpmatu kestusega, teise puhul aga ajaliselt piiratud. Erinevalt on reguleeritud ka see, millised on taganemisõiguse tagajärjed, poolte vastutus ning võimalikud nõuded teineteise vastu. Seetõttu võib olukord, kus ühele õigussuhtele kohalduvad korraga kaks või enam erineva sisuga regulatsiooni tekitada palju segadusi ning vaidlusi.

Teine osa probleeme on seotud üldisemalt sellega, et seadusandja ei ole pidanud vajalikuks reguleerida direktiividega kõiki taganemisõigusega seotud olemuslikke aspekte ning mis on selle tulemusena väga erinevalt liikmesriikide õigusega reguleeritud või kogunisti reguleerimata jäetud. Taganemisõiguse tagajärgede reguleerimine peaks kuuluma küll liikmesriikide pädevusse, kuid tegemist on vägagi piiratud pädevusega, mida liikmesriigid on väga erinevalt tõlgendanud. Näiteks sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 1 esimene lause ja artikkel 6 lg 2 on väga ebatäpsed osas, mida mõista „taganemisõiguse kasutamise seonduva kuluna“ ning mis on „taganemisõiguse kasutamisest tulenevad muud tingimused ja kokkulepped“, mille reguleerimine kuulub vastavalt sidevahendi direktiivi preambula punktile 14 liikmesriikide pädevusse. Seetõttu ollakse väga erineval seisukohal, millised taganemisõiguse tagajärjed ning poolte võimalikud nõuded üksteise vastu taganemise järel on

direktiivi alusel võimalikud. Ka põhjustab taganemisõiguse tagajärgede erinev määratlus segadust olukorras, kus direktiivide kohaldusalad kattuvad. Seda põhjusel, et nõue, mis on näiteks koduukse direktiivi puhul võimalik, ei pruugi seda olla teise tarbijaõiguse direktiivi puhul. Nii direktiivide kohaldusalade kattuvus kui ka ebaselgus direktiividega harmoniseeritud küsimustes on toonud kaasa olukorra, kus tarbijaõiguse valdkonna direktiivide vahel puudub kooskõla ning direktiividega sätestatud ei ole võimalik ühetaoliselt siseriiklikku õigusesse üle võtta.

Käesolevas töös on puudutatud küll vaid tarbijalepingutest taganemist ning selle õiguslikke tagajärgi, kuid käesoleva pinnalt saab teha üldisemaid järeldusi kogu regulatsiooni kohta. Käsitletud probleemid ei ole olemuslikud vaid taganemisõigusele, vaid on iseloomulikud kogu Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnale.

Enamik Euroopa tarbijaõiguse valdkonna direktiivide kohaldamisega seonduvaid probleeme tulenevad sellest, et tarbijaõiguse valdkonna jaoks puuduvad üldised reeglid, s.t ühtne Euroopa lepinguõigus kui üldosa. Üha muutuvad vajadused on toonud kaasa selle, et uute valdkondade reguleerimiseks võetakse vastu uusi direktiive, arvestamata varasemate tarbijaõiguslike regulatsioonidega. Iga direktiiv spetsialiseerub kitsalt ühele valdkonnale, sätestades konkreetsele õigussuhtele kohalduvad reeglid, kuid ühtse loogika või põhimõtete järgimist pole vajalikuks peetud. Seetõttu puudub direktiivide vahel kooskõla. Lisaks sisaldavad tarbijaõiguse valdkonna direktiivid endas üldiseid lepinguõiguse kontseptsioone ning mõisteid, jättes need defineerimata. See aga on viinud mitmetitõlgendamise ning olukorrani, kus pole selge, mida seadusandja direktiiviga silmas pidanud on.

Ühtse üldosa puudumine on toonud kaasa ka olukorra, kus ühe direktiivi pinnalt lahendatakse küsimus Euroopa Kohtu poolt ära, samas kui küsitavaks on see, kas sama regulatsioon peaks laienema ka teistele tarbijaõiguse direktiividele, mille pinnalt võiks sama probleem tekkida. Otsuses C-489/07 lahendas kohus kasutuseeliste probleemi sidevahendi direktiivi kontekstis, kuid kas sama lahendus peaks laienema ka teistele tarbijaõiguse valdkonna direktiividele, eeskätt koduukse direktiivile, mille puhul võiks samuti tõstatuda küsimus, kas lepingu teisel poole (kauplejal) on õigus nõuda tarbijalt saadud kasutuseeliste hüvitamist?

Hoolimata ühtlustamisest erineb Euroopa Liidu tarbijaõigus liikmesriigiti suuresti. Euroopa Liidu poolt ühtlustatud tarbijaõiguse erinevus liikmesriigiti on mõneti seotud ka liikmesriikide tegevusega direktiivide ülevõtmisel oma siseriiklikku õigusesse. Direktiividele

omaseks jooneks on panna paika üldisemad põhimõtted ning eesmärgid, kuid liikmesriikide otsustada jääb direktiivi rakendamisel kasutatav vorm ning meetodid. Direktiivid annavad ette vaid tulemuse, kuhu liikmesriigid enda valitud vahenditega peavad jõudma. Eeltoodud põhjusel annavad direktiivid liikmesriikidele küllaltki ulatusliku vabaduse, kuidas direktiiviga sätestatu oma siseriiklikku õigusesse üle võtta. Liikmesriikidel on sellest tulenevalt olnud võimalik kasutada oma siseriiklikke mõisteid või kontseptsioone, mis ei pruugi ühtida sellega, mida on soovinud ette näha direktiiviga. Tulemus, milleni direktiivide siseriiklikku õigusesse ülevõtmise jõutakse, sõltub väga palju liikmesriikide üldisest lepinguõigusest ning selle põhimõtetest, millele regulatsioonide väljatöötamisel tuginetakse. Seetõttu võivad liikmesriikide regulatsioonid hoolimata harmoniseerimisest üksteisest väga erineda.

Enamik käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiive sisaldavad endas minimaalse harmoniseerimise klauslit, mille alusel on liikmesriikidel lubatud vastu võtta või säilitada direktiivides sätestatust rangemaid tarbijakaitse reegleid. Liikmesriigid on seda võimalust ulatuslikult kasutanud ning tulemuseks on taaskord liidu piires killustunud tarbijaõiguslik regulatsioon, mis põhjustab Euroopa Komisjoni arvates piiriülese kaubandusega tegelda soovivate ettevõtjate jaoks märkimisväärseid kulutusi tarbijakaitse eeskirjade täitmisel.¹⁴⁶ Eelneva põhjal on komisjon seisukohal, et tarbijalepinguid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide erinevus võib märgatavalt moonutada konkurentsi ning takistada siseturu tõrgeteta toimimist.¹⁴⁷

Eelnevast tulenevalt võib öelda, et iga käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiiv on kui omaette tervik, mis spetsialiseerub vaid ühele kitsale reguleeritavale tarbijaõiguse valdkonna suhtele. Seetõttu puuduvad ühtsed tarbijaõiguse põhimõtted, millest lähtuvalt oleks võimalik tagada direktiivide ühetaoline siseriiklikku õigusesse ülevõtmine. Direktiivides sätestatu on enamasti väga mitmetitõlgendatav ja lünklik. Kuna direktiivid on endas sisalduvate põhimõtete poolest väga erinevad, ei ole lünkade täitmisel või direktiivides sisalduva tõlgendamisel võimalik ka analoogiat kasutada. Euroopa tarbijaõigus on väga ulatuslikult mõjutatud liikmesriikide siseriiklikust õigusest ning hoolimata direktiivide harmoniseerimisest erinevad liikmesriikide tarbijaõiguse regulatsioonid üksteisest suuresti. Eelnevast tulenevalt võib asuda seisukohale, et tarbijaõiguse valdkonna näol on tegemist üsnagi ebaõnnestunud reguleeritud valdkonnaga Euroopa Liidu tasandil, mis vajaks uuendamist ning paremat ühtlustamist. Kehtiv tarbijaõigusliku regulatsiooni killustatus ning

---

¹⁴⁶ Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek lk 2.

¹⁴⁷ Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek lk 12.

erinevus liikmesriigiti annab tunnustust aga sellest, et direktiivide pinnalt ei ole ilmselt enam võimalik tarbijaõiguse valdkonnas tekkinud probleeme lahendada. Ilmselt tuleb üha rohkem näha vajadust luua Euroopa tasandil üldised lepinguõiguse põhimõtted, mis kehtiksid ka tarbijaõiguse jaoks. Direktiivides sätestatud mõistete ning kontseptsioonide sisustamisel oleks võimalik tugineda Euroopa üldisele lepinguosale, samuti oleks võimalik üldosa abil sisustada direktiivides reguleerimata jäänud küsimusi. Ühtne Euroopa lepinguõiguse üldosa peaks aitama leida lahendused küsimustele, mis on üldised ja ühised kogu tarbijaõiguse valdkonnale, andes neile ammendavad vastused. Vaid nii oleks võimalik tagada direktiiviide ühtne tõlgendamine ning liikmesriigiti ühtne Euroopa Liidu tarbijaõigus.

3.2 Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamine

Euroopa tarbijaõiguse harmoniseerimise vajadus on olnud aktuaalne juba alates 2001. aastast. 2001. aastal seisis komisjon küsimuse ees, kas Euroopa seadusandja peaks jätkama sellise „tükiti“ harmoniseerimisega või on tekkinud probleemide taga hoopis keerukam põhjus - vajadus üldise Euroopa lepinguõiguse järgi?¹⁴⁸ Viimase kahekümne aasta jooksul on sektoraalne lepinguõiguse harmoniseerimine läbi Euroopa Liidu direktiivide kasvanud märgatavalt, seda eriti tarbijaõiguse valdkonnas. Varasem minimaalne harmoniseerimine läbi direktiivide on ületanud aga oma kriitilise piiri. Tekkinud probleemi lahendamiseks nägi komisjon 2001. aastal ette lisaks üldosa loomisele ka võimaluse luua spetsiaalne, vaid tarbijaõiguslikke suhteid reguleeriv lepinguõigus, raamdirektiiv, mis koondaks kokku kõik direktiivides sisalduvad ühised nimetajad, s.h ka taganemisõiguse ning erineva direktiivides sisalduva lepingueelse teavitamiskohustuse.¹⁴⁹

Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna harmoniseerimine on toimunud paralleelselt Euroopa üldise lepinguõiguse harmoniseerimisega.¹⁵⁰ On igati loogiline, et tarbijaõiguse ning üldise lepinguõiguse ühtlustamine käib käsikäes. Tarbijaõigus on üks tähtsamaid ja suurimaid osasid Euroopa lepinguõigusest.¹⁵¹ Euroopa lepinguõigus, vähemalt selle direktiivides

---

¹⁴⁸ D. Staudenmayer. The Place of Consumer Contracts Law Within the Process on European Contract Law. - Journal of Consumer Policy 2004, vol. 27 nr 3, lk 270.

¹⁴⁹ D. Staudenmayer, lk 271.

¹⁵⁰ C. A De Vincelles. Perspectives for european consumer law. Towards a directive on consumer rights and beyond. H. Schulte-Nölke and L.Tichy, Sellier, 2010. - European Review of Contract Law 2011, vol 7 nr 4, lk 567.

¹⁵¹ E. Hondius. The proposal for a european directive on consumers rights: a step forward. - European Review of Private Law 2010 vol 18 nr 1, lk 106.

formuliseerunud osa on peamiselt tekkinud ning arenenud tarbijaõiguse pinnalt.¹⁵² Tarbijaõigus ise põhineb aga üldisel lepinguõigusel. Tarbijaõigus ei saa reguleerida kõiki aspekte, seetõttu tugineb tarbijaõigus puuduolevas osas üldisele lepinguõigusele. Lepinguõigus määrab kindlaks üldised põhimõtted, näiteks millal loetakse leping sõlmituks, kuidas seda täita ning millised on lepingu täitmata jätmise või mittekohase täitmise tagajärjed. Seetõttu on ka vajalik, et lepinguõiguse ning tarbijaõiguse harmoniseerimine toimuks paralleelselt. Vastupidine võiks viia olukorrani, kus üldine lepinguõigus näeb tarbijale teatud olukordadeks ette suurema kaitse kui tarbijaõiguslikud regulatsioonid ise. Seega tuleb Euroopa Liidu tarbijaõiguse ühtlustamise protsessis paralleelselt vaadata ka seda, milliseid samme on komisjon astunud lepinguõiguse ühtlustamiseks.

Järgnevalt on käesolevas töös antud ülevaade, milliseid samme on Euroopa Komisjon asutunud nii Euroopa Liidu tarbijaõiguse ühtlustamiseks kui ka üldise lepinguõiguse ühtlustamisega ning milliseid võimalusi on Euroopa Komisjon probleemi lahendamiseks välja pakkunud.

3.2.1 Ülevaade Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamisest

2001. aastal tuli Euroopa Komisjon välja projektiga *Communication on European Contract Law*, mille eesmärgiks oli ulatusliku avaliku konsulteerimise käigus arutada probleeme, mis tulenevad liikmesriikide lepinguõiguslike regulatsioonide vahelisest erinevusest ning leida neile probleemidele võimalik lahendus.¹⁵³ Euroopa lepinguõiguse ühtlustamiseks pakkumus komisjon välja neli erinevat lahendusvarianti:

1. seadusandlusega mitte sekkuda ning lasta siseturul probleem lahendada;
2. luua ühtsed Euroopa lepinguõiguse printsiibid, millele oleks võimalik tugineda nii lepingupooltel lepingu ettevalmistamisel kui ka seadusandjatel siseriiklike regulatsioonide loomisel;
3. olemasoleva õigustiku läbivaatamine eesmärgiga kõrvaldada vastuolud, täita võimalikud lüngad ja parandada seeläbi olemasolevat liidu õigustikku;

---

¹⁵² V. Roppo. From consumer contracts to asymmetric contracts: a trend in european contract law? -European Review of Contract Law 2009, vol. 5 nr 3, lk 306.

¹⁵³ M. Hesselink. Towards a sharp distinction between b3b and b2c? On consumer, commercial and general contract law after the consumers right directive. – European Review of Contract Law 2010 vol 18 nr 1, lk 62.

4. võtta vastu lepinguõiguse direktiiv.¹⁵⁴

2002. aastal loodi Euroopa uurimisgrupp ehk Acquis Grupp (*Acquis Group*) olemasoleva Euroopa Liidu eraõiguse läbivaatamiseks. Acquis Grupi eesmärgiks oli anda ülevaade olemasolevast liidu eraõigusest, luues selle pinnalt üldised printsiibid (*Acquis principes* ehk ACQP). Üldiste printsiipide loomiseks pidi ACQP võtma kokku kehtivates direktiivides ja regulatsioonides sisalduvad killustunud reeglid, hinnates ka seda, kuidas on liikmesriigid direktiive siseriiklikku õigusesse üle võtnud.¹⁵⁵ ACQP eesmärgiks oli kõige selle pinnalt teha üldisemad järeldused, mis formuleeruksid üldistes printsiipides.

Avaliku arutelu tulemusena võttis komisjon 2003. aastal vastu Euroopa lepinguõiguse Tegevuskava (*Action Plan for European Contract law*), milles komisjon tõdes vajadust saavutada Euroopa lepinguõiguse kooskõla. Lisaks tuli läbi vaadata ka liidu tarbijaõiguse valdkond, et kaotada sealsed vasturääkivused ning lüngad.¹⁵⁶ Soovitud tulemuste saavutamisele pidi kaasa aitama vastu võetav DCFR.¹⁵⁷

2004. aastal andis komisjon välja ülevaate Euroopa Liidu tarbijaõigusest (*Review of the Consumer Acquis*) eesmärgiga lihtsustada ja täiustada olemasolevat õiguslikku raamistikku.¹⁵⁸ Taaskord sätestati, et eesmärgi saavutamisel kasutatakse “alustalana” DCFR-i – komisjon ja nõukogu saaksid regulatsiooni väljatöötamisel tugineda DCFR-le, siseriiklikud seadusandjad aga direktiivide ülevõtmisel või oma siseriiklike regulatsioonide loomisel.¹⁵⁹ Seega pidi vastuvõetava DCFR esmaseks ülesandeks olema Euroopa tarbijaõiguse parandamine.¹⁶⁰

Esimene ACQP projekt valmis 2007. aastal.¹⁶¹ Tegemist ei olnud vaid kokku koondatud Euroopa Liidu õigusega, mis on süstematiseeritud reegliteks, vaid täideti ka olemasolevad

---

¹⁵⁴ D. Staudenmayer, lk 274.

¹⁵⁵ H. Schulte-Nölke. From the Aquis Communautaire to the Common Frame of Reference- The Contribution of the Acquis Group to the DCFR. - *Juridica International*, XIV 2008, Lk 28. Arvutivõrgus: <http://www.juridicainternational.eu/from-the-acquis-communautaire-to-the-common-frame-of-reference-the-contribution-of-the-acquis-group-to-the-dcfr>. (29.03.2012).

¹⁵⁶ M. Hesselink. Towards a sharp distinction between b3b and b2c, lk 62.

¹⁵⁷ M. Hesselink. Towards a sharp distinction between b3b and b2c, lk 62.

¹⁵⁸ Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek lk 1-2.

¹⁵⁹ M. Loos. Centre for the study of European Contract Law working paper series no 2008/03, lk 2. Arvutivõrgus: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1123850. (25.04.2012).

¹⁶⁰ D. Staudenmayer, lk 280.

¹⁶¹ Acquis Grupi kodulehekülj. Arvutivõrgus: <http://www.acquis-group.org/>. (02.04.2012).

lüngad ning üksikute reeglite pinnalt loodi üldised printsiibid.¹⁶² ACQP teiseks eesmärgiks oli panustada DCFR-i väljatöötamise, varustades DCFR-i vajaliku materjaliga.¹⁶³

2007. aastal vastu võetud ACQP projekt sätestab ulatuslikult lepingueelse teavitamiskohustuse, sätestades ka vastava rikkumise puhuks õiguskaitsevahendid. Käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiivid panevad küll kauplejale kohustuse teavitada tarbijat enne lepingu sõlmimist direktiivides ettenähtud asjaoludest, kuid õiguskaitsevahendeid vastava kohustuse rikkumise puhuks direktiivides sätestatud ei ole. Sarnane käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiividele on see, et ka ACQP näeb tarbijale ette nn järelemõtlemisaja, mille kestel on tarbijal õigus teatud tarbijaõiguse valdkonna lepingutest taganeda. ACQP sätestab ühtse taganemisperioodi- vastavalt ACQP artiklile 5:103 peab lepingust taganemine toimuma neljateistkümne kalendripäeva jooksul lepingu sõlmimisest arvates, kuid mitte hiljem kui ühe aasta jooksul lepingu sõlmimisest arvates. Artikkel 5:103 täpsustab, et kui lepingu esemeks on kauba tarnimine, algab neljateistkümne päevane taganemisperiood kauba kättesaamisest alates. Nagu juba eespool viidatud, on taganemisperioodide eristamine kaupade ja teenuste osas taganemisõiguse eesmärgist tulenevalt mõneti vältimatu. Kehtivad tarbijaõiguse valdkonna direktiivid näevad ette kolm erinevat tagajärge puhuks, kui kaupleja ei ole täitnud oma teavitamiskohustust,¹⁶⁴ ACQP sätestab lepingueelse teavitamiskohustuse täitmatajätmise tagajärjed üheselt – vastavalt ACQP artiklile 2:207 ei hakka taganemisperiood kulgema enne, kui tarbijale on avaldatud nõutud teave. Taganemisperiood lõppeb vastavalt ACQP artikkel 2:207 lõikele 1 aga ühe aasta möödumisel lepingu sõlmimisest arvates. Seega on erinevalt koduukse direktiivist, tarbijakrediidi direktiivist ning finantsteenuste kaugturstuse direktiivist ACQP-s sätestatud taganemisperioodi maksimaalne kestus.

Käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiivid jätavad lahtiseks selle, millised on taganemise tagajärjed ning milline on poolte vastutus peale lepingust taganemist. Vastavalt ACQP artikkel 5:105 lõige 1 teisele lausele peab kumbki pool tagastama enda kulul saadu, lepingust taganev pool ei vastuta muude kulude eest ning lepingust taganemine ei loo talle mingisuguseid muid kohustusi. Kuna taganemine ei või tarbijale tuua kaasa mingeid muid kohustusi, on sätte alusel välistatud näiteks kauplejale kasutuseeliste või kauba väärtuse vähenemise hüvitamine. ACQP artikkel 5:202 g 2 näeb ette erisuse ehitise ajutise kasutamise

---

¹⁶² H. Schulte-Nölke, lk 30.

¹⁶³ H. Schulte-Nölke, lk 31.

¹⁶⁴ Käesolev töö lk 25-26.

lepingust taganemiseks sätestades, et kui tarbija taganeb ehitise ajutise kasutamise lepingust, võib tarbijal olla kohustus hüvitada lepingu teisele poolele kuld, mis on tekkinud lepingu sõlmimisest, mis on seotud õiguslike formaalsustega, mis peavad olema täidetud enne taganemisperioodi lõppu, mis on mõistlikud ja asjakohased, mis on lepingus sätestatud ja mis on kooskõlas sellistele kulutustele kohalduvate reeglitega.¹⁶⁵ Seega loob ACQP märksa parema selguse taganemise tagajärgede osas, sätestades, et tarbijale ei saa lepingust taganemine tuua kaasa kohustusi peale saadu tagastamise, v.a ehitise ajutise kasutamise lepingust taganemisel. Sarnaselt sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõikega 2 on sätestatud, et teine pool (kaupleja) peab tagastama makstud summad nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem kui kolmekümne päeva jooksul alates hetkest, kui taganemine jõustus. Eelneva põhjal võib asuda seisukohale, et ACQP on taganemisõiguse osas hulga täpsem kui käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiivid. Sätestatud on ühtne taganemisperiood ja selle kulgema hakkamise hetk, lepingueelse teavitamiskohustuse täitmatajätmise tagajärjed ning maksimaalne taganemisperioodi kestus. Lisaks on ühtset reguleeritud ka taganemisõiguse tagajärjed, välistades tarbija vastutus erinevate võimalike nõuete osas.

2008. aastal valmis ka DCFR, mille eesmärk on sätestada tsiviilõiguse jaoks põhimõtted, definitsioonid ja näidisreeglid, hõlmates nii lepingu- kui ka deliktiõigus.¹⁶⁶ DCFR tugineb paljuski ACQP-le, kuid olemasolevaid reegleid on ajakohastatud ning muudetud.¹⁶⁷

DCFR on seadnud eesmärgiks parandada nii olemasolevat ning ka tuleviku ühenduse õigustikku lepinguõiguse valdkonnas. DCFR-i eesmärk on sätestada ühtsed põhimõtted, mille kaudu oleks võimalik viia tarbijaõiguse valdkonna direktiivid paremasse kooskõlla ning kõrvaldada olemasolevad lüngad või kattuvus. DCFR sisaldab näidisreeglid, millest on seadusandjatel võimalik eeskuju võtta.¹⁶⁸ Kehtivad tarbijaõiguse valdkonna direktiivid kasutavad mitmesugust terminoloogiat ja kontseptsioone, jättes need defineerimata. DCFR sätestab õiguslike terminite definitsioonid, millest peaks olema abi olemasoleva tarbijaõiguse

---

¹⁶⁵ Text of the Acquis Principles. Acquis Group 2007. Arvutivõrgus: <http://www.acquis-group.org/> (02.04.2012).

¹⁶⁶ Green paper from European Commission on policy options for progress towards a European Contract law for consumers and business. Brussels, 01.07.2010. COM(2010)348 final Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:en:PDF>. (28.03.2012).

¹⁶⁷ H. Schulte-Nölke, lk 31.

¹⁶⁸ Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline edition. Preambula punkt 63. Arvutivõrgus: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf. (09.01.2012).

tõlgendamisel.¹⁶⁹ Võttes kokku DCFR eesmärk - DCFR peaks olema raamistik suunamaks, kuidas mõelda ning luua ja rakendada eraõigust.¹⁷⁰

Käesolevas töös puudutatud küsimuste osas pakub DCFR välja mõistlikud lahendused, mistõttu leiab käesoleva töö autor, et DCFR oleks vähemalt tarbijaõiguse valdkonnas üsnagi heaks eeskujuks tarbijaõiguslike regulatsioonide loomisel või nende muutmisel.

DCFR artikkel II.-5:103 lg 2 sätestab, et taganemisperiod lõppeb neljateistkümne päeva möödudes järgnevalt nimetatud ajaliselt viimasest sündmusest: a) lepingu sõlmimise kuupäev; b) hetk, millal õigustatud pool saab teiselt poolelt teabe taganemisõiguse kohta; c) kauba kättetoimetamine, kui lepingu peamiseks esemeks on kauba tarnimine. Taganemisperiodi algust on jälgib DCFR sama loogikat, nagu ka ACQP, erinev on vaid formuleering. Käesoleval juhul tundub, et sellise määratlusega taganemisperiodide alguse osas on tahetud minna kergemat vastupanu teed, jättes taganemisperiodi algus nii lahtiseks kui võimalik. Kui tegemist on näiteks müügilepinguga, on eelduslikult alati nimetatutest ajaliselt viimane kauba kättetoimetamine (variant c), seega ilmselt hakkab kauba tarnimise puhul peaaegu alati taganemisperiod kulgema kauba kättetoimetamise hetkest. Eelduslikult muudab seda vaid kauplejapoolne teavitamiskohustuse täitmatajätmine. DCFR poolt välja pakutud lahendus on aga üsnagi „lollikindel“ – DCFR poolse regulatsiooniga on tagatud see, et taganemisperiodi alguse momendiks on tarbija sõlminud lepingu, on teadlik oma taganemisõigusest ning saanud kätte ka kauba, et veenduda selle sobivuses. Kuna erinevad õigussuhted vajavad erinevat õiguskindlust, tagab DCFR lahendus selle, et erinevate taganemisperiodi algusmomentide puhul täidaks taganemisõigus vajalikku funktsioon ning parimal võimalikul viisil oleks tagatud tarbijaõiguste kaitse. Seega võib asuda seisukohale, et DCFR poolt välja pakutud regulatsioon taganemisperiodi alguse osas on kindlasti tarbija huvides, pakkudes talle väga kindlat kaitset.

DCFR sätestab sarnaselt ACQP-ga ühtseks taganemisperiodi kestuseks neliteist päeva.¹⁷¹ DCFR jätab selgusetuks aga selle, kas neljateistkümne päeva näol on tegemist kalendripäevadega või tööpäevadega. On mõistlik, kui kõikide tarbijaõiguslike suhete jaoks on ette nähtud ühtse pikkusega taganemisperiod. Käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiivid erinevad tagajärgede osas, mis on ette nähtud kaupleja

---

¹⁶⁹ DCFR preambula punkt 64.

¹⁷⁰ F. Gomes, J.J. Ganuza., An economic analysis of harmonization regimes: full harmonization, minimum harmonization or optional instrument? - European Review of Contract Law 2011, vol 7 nr 2, lk 275.

¹⁷¹ DCFR artikkel II.-5:103 lg 2.

teavitamiskohustuse täitmatajätmise puhuks.¹⁷² DCFR artikkel II.-3:109 lg 1 sätestab, et kui kaupleja on rikkunud oma kohustust teavitada tarbijat taganemisõiguse olemasolust enne lepingu sõlmimist, ei alga taganemisperiood enne, kui vastav teave on tarbijale avaldatud. Sama artikli teine lause lisab, et taganemisperiood lõppeb ühe aasta jooksul lepingu sõlmimisest arvates. Sarnaselt on taganemisperioodi maksimaalne kestus reguleeritud ka ACQP-s. Käesoleva töö autor leiab, et DCFR-s väljapakutud lahendus on väga mõistlik. Määratletud on üks ja konkreetne taganemisperioodi kestus, mis kohaldub kõikidele lepingutele, olenemata nende objektist või sõlmimise viisist. Taganemisperioodi kestus ei ole lõpmatu ning on piiratud ühe aastaga. Erinevalt sidevahendi direktiivist ning time share direktiivist toob taganemisperioodi pikendamise kaasa vaid taganemisõigusest teavitamata jätmise, muu olulise teabe esitamata jätmise taganemisperioodi kestust ei pikenda. Käesoleva töö autor leiab, et DCFR mudeli tarbijale kuuluva taganemisõiguse osas võiks võtta aluseks ka Euroopa Liidu tarbijaõiguse ühtlustamisel.

Erinevalt käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiividest reguleerib DCFR ka tarbija vastutust seoses kauba väärtuse vähenemisega ning tarbija vastutust saadud kasutuseeliste osas. Vastavalt DCFR artikli II.-5:105 lõikele 5 on lepingust taganev pool kohustatud maksma hüvitist tavalise kasutamise eest, välja arvatud juhul kui tarbijat ei ole nõuetekohaselt teavitatud taganemisõigusest. Eelnevas kajastub hinnang, et teavitamiskohustuse rikkumuse korral vajab tarbija teabe puudumise tõttu erilist kaitset.¹⁷³ Käesoleva seisukohaga tuleks nõustuda. Ilmselt suudab DCFR-s välja pakutud lahendus kõige paremini täita taganemisõiguse eesmärki – anda tarbijale võimalus asja taganemisperioodi jooksul proovida ning kui proovimine ületab proovimise ja testimise piire, tuleb tarbijal kasutuseelised kauplajale ka hüvitada. Selline lahendus võtab arvesse nii kaupleja kui ka tarbija huve. Käesoleva töö autor leiab, et DCFR-is toodud lahendus oleks oma põhimõtete poolest heaks eeskujuks ka sidevahendi direktiivile, et lahendada kasutuseeliste nõude pinnalt tekkinud probleem.

DCFR artikli II.-5:105 lg 4 punkt a sätestab, et lepingust taganev pool ei ole kohustatud hüvitama väärtuse vähenemist, mis kaasneb kontrollimise ja proovimisega, vastavalt punktile b ei ole lepingust taganev pool vastutav ka kahju eest, eeldusel, et ta rakendas mõistlikku hoolt hoidmaks ära kahju. DCFR lähtub seega seisukohast, et väärtuse vähenemine, mis kaasneb kauba kontrollimise või proovimisega, on kaupleja riisiko ning selle hüvitamist

---

¹⁷² Vt käesolev töö lk 23.

¹⁷³ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 94.

tarbijalt nõuda ei saa. Kui tarbija asub aga asja kasutama, tuleb tal hüvitada kasutamisest saadud kasutuseelised, väärtuse vähenemist selleks puhuks aga ette nähtud pole. Seega on väärtuse vähenemise hüvitistõue välistatud ka siis, kui kaupleja taganeb lepingust, olles asja juba kasutanud. DCFR II.-5:105 lg 4 punkt b sätestab, et tarbijal ei ole kohustust hüvitada kahju, toote hävinemine või kahjum, eeldusel, et tarbija on rakendanud mõistlikku hoolt kahju ärahoidmiseks. Ka sidevahendi direktiivi või koduukse direktiiviga ei oleks ilmselt vastuolus see, kui tarbijalt nõutakse üldise hoolduskohustuse täitmist.¹⁷⁴ Käesoleva töö autor peab mõistlikuks, et tarbijal peaks olema kohustus kauba eest hoolt kanda nii kaua, kuni see on tema valduses.

Eelneva põhjal võib asuda seisukohale, et DCFR arvestab taganemisõiguse reguleerimisel proportsionaalselt mõlema poole huvidega jälgides, et taganemisõigus täidaks ettenähtud eesmärgi. DCFR poolt välja pakutud lahendusest lähtuvalt oleks võimalik lahendada probleem, mis tuleneb direktiivide kooskõla puudumisest. DCFR-s sätestatud taganemisperiodide algusmomentide määratlus on universaalne, mis sobiks kõikidele käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiividele. DCFR artikkel II.-5:103 lõikes 2 toodud taganemisperiodide algusmomentide määratlus tagaks selle, et erinevate tarbijaõiguslike suhete puhul tagaks taganemisõigus parimal moel tarbija huvid kaitse. DCFR-st lähtudes oleks võimalik leida mõistlikud lahendused ka küsimustele, mis seonduvad tarbijalepingust taganemise ning poolte vastutusega peale taganemist.

DCFR vastuvõtmisega paralleelselt jätkus aga ka tarbijaõiguse ühtlustamine. 7. veebruaril 2007. aastal andis komisjon välja Rohelise Raamatu (*Green Paper on review of the consumer acquis*)¹⁷⁵, mille eesmärgiks oli kõrvaldada tagajärjed, mille on kaasa toonud minimaalse harmoniseerimise klausel.¹⁷⁶ Roheline Raamat hõlmas kaheksat tarbijaõiguse valdkonna direktiivi¹⁷⁷ ning eesmärgiks oli vaadata kõnelaused direktiivid läbi nii üksikuna kui ka ühtse (tarbijaõigusliku) tervikuna, et määrata kindlaks kõik regulatsioonis esinevad lüngad ning puudused.¹⁷⁸ Tarbijaõigusliku valdkonna ühtlustamiseks pakkus komisjon Rohelise

---

¹⁷⁴ EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek p 96.

¹⁷⁵ Commission of the European Communities. Green Paper on review of the consumer acquis. Brussels, 08.02.2007.

Arvutivõrgus: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:en:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:en:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:en:PDF). (27.02.2012).

¹⁷⁶ M. Loos, Review of the consumer acquis, lk 4.

¹⁷⁷ Roheline Raamat hõlmas koduukse direktiivi 85/577/EMÜ, pakettreisi direktiivi 90/314/EMÜ, ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivi 93/13/EMÜ, timeshare direktiivi 94/47/EÜ, sidevahendi direktiivi 97/7/EÜ, direktiivi 98/27/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta, direktiivi 98/6/EÜ tarbijakaitse kohta tarbijatele pakutavate toodete hindade avaldamisel ja direktiivi 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta.

¹⁷⁸ Green Paper on review of the consumer acquis, lk 3-4.

Raamatuga välja kaks peamist võimalust tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamiseks – vertikaalse ning horisontaalse meetme. Vertikaalse käsitluse eesmärgiks oleks kõrvaldada kõik direktiivides esinevad lüngad ning direktiividevahelised vastuolud. Vertikaalne käsitlus võimaldaks igat tarbijaõiguse valdkonda täiustada ning vastavalt vajadusele uuendada.¹⁷⁹ Teise võimalusena pakkus Roheline Raamat välja kasutada tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamiseks horisontaalse meetme ning vertikaalse meetme kombinatsiooni. Horisontaalse meetmega oleks võimalik luua üldosa, mis reguleeriks ühtselt neid küsimusi, mis on omased kõikidele tarbijaõiguse valdkonna direktiividele, kõrvaldades nii esinevad vastuolud, teine osa õiguslikust meetmest reguleeriks vaid müügilepinguid, mis on kõige levinumaks tarbijaõiguslikuks lepinguks.¹⁸⁰

Rohelises Raamatus püstitati ka küsimus õigusliku meetme ulatuse osas – kas kasutatav meede peaks üheselt reguleerima vaid piiriülest kaubandust või nii siseriiklikku kui ka piiriülest kaubandust? Komisjon pooldas seda, et regulatsioon kehtiks üheaegselt nii siseriiklikule kui ka piiriülesele kaubandusele. Seeläbi õnnestuks luua ühtne regulatsioon, mis kataks kõik tarbijaõiguslikud suhted ning tooks kaasa märksa suurema selguse ning lihtsuse.¹⁸¹ Vastupidise variandi puhul tekiksid erinevus selle vahel, millised reeglid kohalduvad tarbijale, kes ostab kaupu siseriiklikul turul ning kes osaleb piiriülese kaubanduses. Kui piiriülese regulatsiooniga oleks tarbijale võrreldes siseriikliku regulatsiooniga tagatud parem kaitse, võiks tekkida olukord, kus tarbijad ei soovi sõlmida riskantseid tehinguid oma kodumaal.¹⁸² Lisaks tuleks väga üheselt sätestada see, mida käsitleda piiriülese kaubandusena. Ilmselt jääksid kõnealuse variandi puhul alles mitmed olemasolevad probleemid. Selline regulatsioonide erinevus võib eeldatavasti kaasa tuua segadust ning tarbija usaldamatuse välisturu vastu.

Harmoniseerimise läbiviimine eeldab ka harmoniseerituse taseme määratlemist. Kehtivad tarbijaõiguse valdkonna direktiivid lähtuvad minimaalse harmoniseerimise põhimõttest, lubades liikmesriikidel võtta vastu rangemaid eeskirju sellest, mis on sätestatud direktiivides. Komisjon pakkus välja võimaluse lähtuda maksimaalse harmoniseerimise põhimõttest, mis tähendaks, et liikmesriikidel ei oleks enam õigust võtta vastu rangemaid eeskirju nendest, mis kehtivad kogu liidu tasandil ning nii kaotaksid liikmesriigid võimaluse direktiividega

---

¹⁷⁹ Green Paper on review of the consumer acquis, lk 8.

¹⁸⁰ Green Paper on review of the consumer acquis, lk 8.

¹⁸¹ Green Paper on review of the consumer acquis, lk 9.

¹⁸² K. Skrivankova. The Green Paper on Revision of Consumer Acquis: some observations, lk 7. Arvutivõrgus: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/evropa/skrivankova_katerina.pdf. (20.01.2012).

käsitletud valdkondi ise reguleerida. Kuna maksimaalse ühtlustamise saavutamine on kahtlemata vägagi keeruline, siis pakuti Rohelises Raamatus välja ka maksimaalsest harmoneerimise põhimõttest mõneväära leebem variant – variant, kus liikmesriikidel on küll õigus võtta vastu liidu õigusest rangemaid reegleid, kuid sellised reeglid kehtiksid vaid siseriiklikult ning liikmesriikidel ei oleks kohustust neid rakendada piiriüleses kaubanduses. Viimati toodud alternatiiviks oleks variant, kus liikmesriikidel oleks küll õigus võtta vastu direktiivis sätestatuga võrreldes tarbija jaoks soodsamaid reegleid, kuid piiriülese kaubanduse puhul tuleks lähtuda reeglitest, mis kehtivad teises liikmesriigis. Viimased variandid aga ei kõrvaldaks õiguslikku killustatust ning tarbija usaldamatus piiriülese kaubanduse jaoks jääks eelduslikult püsima.

Et leida parim lahendus ühtlustamiseks Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonda, püstitas Roheline Raamat avaliku arutelu, andes ette lahendamist vajavad küsimused ning nende võimalikud lahendusvariandid. Küsimused puudutasid kogu tarbijaõigusega seonduvat ning kitsamalt ka taganemisõiguse temaatikat (s.h taganemisperioodi harmoneerimist). Avaliku arutelu vastukajana saadi vastuseid erinevatelt sihtrühmadelt, sealhulgas ettevõtjatelt, tarbijatelt, Euroopa Parlamendilt, liikmesriikidelt, õigusteadlastelt ja juristidelt.¹⁸³ Enamik Rohelisele raamatule vastanutest olid selle poolt, et võtta vastu horisontaalne õigusakt, mida kohaldataks riigisiseste ja piiriüleste tehingute puhul ning mis põhineks tarbijakaitselaste õigusaktide täielikul ühtlustamisel.¹⁸⁴ Sellise horisontaalse õigusakti koostamine peaks enamiku vastajate arvates toimuma koos praegu kehtivate valdkondlike direktiivide vertikaalse läbivaatamisega. Tugevat toetust leidis muuhulgas ühtlustatud teavitamiseskirjade ja taganemisõiguse kasutuselevõtt.¹⁸⁵

Rohelise Raamatu vastukajana saadud seisukohtade põhjal esitas Euroopa Komisjon 8. oktoobril 2008. aastal ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviks tarbija õiguste kohta¹⁸⁶ (edaspidi – tarbijaõiguste direktiivi ettepanek). Raamistik-direktiivi eesmärgiks oli viia lõpuni Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamine. Täpsemalt oli tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku eesmärgiks vaadata läbi neli tarbijaõiguse valdkonna direktiivi,¹⁸⁷ liites

¹⁸³ Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek lk 4.

¹⁸⁴ Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek lk 4.

¹⁸⁵ Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek lk 4.

¹⁸⁶ Euroopa Ühenduse Komisjoni 8.10.2008. ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviks tarbija õiguste kohta. (KOM(2008)0614 – C7-0349/2008 – 2008/0196(COD)). Arvutivõrgus: http://ec.europa.eu/consumers/rights/cons_acquis_en.htm. (28.02.2012).

¹⁸⁷ Direktiivid 85/577 EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmitud lepingute korral, direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes, direktiiv 97/7/EÜ tarbija kaitse kohta sidevahendi

need ühtseks horisontaalseks õiguslikuks vahendiks, mis reguleeriks süstemaatiliselt ühiseid aspekte, lihtsustaks ja asjakohastataks olemasolevaid eeskirju ning kõrvaldaks vastuolud ja täidaks lüngad.¹⁸⁸ Kooskõlas Rohelise Raamatu järelustega pidi tarbijaõiguste direktiivi kohaldama nii lepingutele, mis sõlmitakse siseriiklikult kui lepingutele, mis sõlmitakse piiriülese kaubanduse tulemusel. Tarbijaõiguste direktiivi eesmärgiks oli kehtestada ühiste aspektide suhtes tüüpeeskirjad ja loobuda senisest minimaalse ühtlustamise põhimõttest.

Käsitlus täielikust ühtlustamisest langes aga tugeva kriitika alla. Peamiseks probleemiks peeti seda, et kuna liikmesriigid on kehtestanud riigisisesele oma tarbijaõigusliku regulatsiooni, mis minimaalse harmoniseerimise sätte tõttu on toonud kaasa tarbijakaitse kõrgema taseme, peaksid liikmesriigid nimetatud ühtlustamise raames oma tarbijakaitse tasemest loobuma.¹⁸⁹ Täielikku ühtlustamist peaks seetõttu rakendama selektiivselt, vaid spetsiifilistele tehnilistele küsimustele.¹⁹⁰ Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 153 lõikele 4 pidi komisjon meetmete vastuvõtmiseks konsulteerima majandus- ja sotsiaalkomiteega. Komisjon esitas tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku 13. oktoobril 2008. aastal majandus- ja sotsiaalkomiteele. Majandus- ja sotsiaalkomitee kritiseeris tugevalt ettepanekut, eelkõige kahtles viimane direktiivi võimekuses tõsta tarbija kindlust, eelnevast tulenevalt ei pooldatud ka maksimaalse harmoniseerimise ideed.¹⁹¹

Põhjust tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku kritiseerimiseks oli veelgi. Suureks probleemiks oli ka asjaolu, et tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku ning DCFR vahel puudus seos. Ettepanek ei sisaldanud endas mitte ühtegi viidet DCFR-le. Meeldetuletuseks olgu öeldud, et komisjon formuleeris oma 2003. aasta tegevuskavas, et kui võimalik, arvestab ettepanek ka DCFR-ga, kasutades seda "alustalana". Selle kohaselt peaks DCFR pakkuma parimaid lahendusi ühise terminoloogia ning reeglite loomiseks ning peaks üheselt defineerima näiteks abstraktsed mõisted nagu "leping" ja "kahju".¹⁹² Roheline Raamat aga enam DCFR-le ei viidanud¹⁹³. Tundub, et ettepaneku väljatöötamisel ei ole DCFR-s sätestatuga üldse arvestatud. Tarbijaõiguste tase on tarbijaõiguste direktiivi ettepanekus hulga madalam, kui seda on

---

abil sõlmitud lepingute korral ja direktiiv 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta.

¹⁸⁸ Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek lk 3.

¹⁸⁹ I. Erdos. A possible direction of consumer contract law in Europe, lk 15. Arvutivõrgus: http://jmce.elte.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=18:a-possible-direction-of-consumer-contract-law-in-europe&catid=5:consumer-protection--contract-law&Itemid=14. (27.02.2012)

¹⁹⁰ I. Erdos, lk 15.

¹⁹¹ I. Erdos, lk 3.

¹⁹² M. W. Hesselink. The consumer right directive and CFR: two worlds apart?.- European Review of Contract Law 2009, vol. 5 nr 3, lk 290-303, lk 3.

¹⁹³ M. Hesselink. The Consumers Right Directive and CFR: two worlds apart, lk 5.

DCFR-s. Eelkõige tekitab see probleeme olukorras, kus maksimaalse harmoniseerimise tagajärjel ei ole liikmesriikidel õigust võtta vastu või säilitada rangemaid eeskirju direktiivis sätestatust.

Nõukogu töögrupi kohtumise ajal sai selgeks, et algset käsitlust maksimaalsest ühtlustamisest ei saa säilitada, ning liikuma peaks hoopis diferentseeritud harmoniseerimisele.¹⁹⁴ Leiti, et tarbijaõiguste direktiiv peaks sätestama, et liikmesriikidel ei ole õigust võtta vastu või säilitada direktiivis sätestatust erinevaid eeskirju, kaasa arvatud rangemaid reegleid kui direktiiv ei sätesta teisiti.¹⁹⁵ Direktiiv peaks ette nägema küsimused, mis tuleb ammendavalt ning üheselt reguleerida, samas viidates konkreetsetele punktidele, mille raames on liikmesriikidel siiski jäetud võimalus direktiivis sätestatust erinevalt lähtuda.¹⁹⁶ Nii oleks liikmesriikidel jätkuvalt õigus teatud küsimustes tarbijaõiguste kaitset tugevdada, kuid tagatud oleks parem tarbijaõiguse ühtsus.

25. oktoobril 2011. aastal võttis komisjon vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks koduukse direktiiv 85/577/EMÜ ning sidevahendi direktiiv 97/7/EÜ (edaspidi – tarbijaõiguste direktiiv).¹⁹⁷ Tarbijaõiguste direktiivi eesmärgiks on lihtsustada ja asjakohastada sidevahendi direktiivis ning koduukse direktiivis kohaldatavaid eeskirju, kõrvaldada vastuolud ning täita neis esinevad soovimatud lüngad. Tarbijaõiguste direktiivi preambula punkt 2 lisab, et loobutakse ka varasemate direktiivide minimaalse ühtlustamise põhimõttest, lubades samas liikmesriikidel teatud aspektide suhtes säilitada või vastu võtta siseriiklikke eeskirju.¹⁹⁸ Eelneva põhjal on näha, et Euroopa Komisjon on maksimaalselt harmoniseerimiselt liikunud diferentseeritud harmoniseerimisele.

Järgnevalt on käesolevas töös analüüsitud, kas tarbijaõiguste direktiiv suudab kõrvaldada varasemad vastuolud ja lüngad ning ühtlustada seeläbi Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonda. Hinnangu andmiseks on keskendutud käesoleva töö teises osas käsitletud

---

¹⁹⁴ I. Erdos, lk 15.

¹⁹⁵ I. Erdos, lk 15.

¹⁹⁶ I. Erdos, lk 15.

¹⁹⁷ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ. 25.oktoober 2011 - ELT L 304/64, 22.11.2011.

¹⁹⁸ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL preambula punkt 2.

taganemisõiguse kasutamise ja selle tagajärgedega seonduvatele probleemidele, hinnates, kas direktiiv suudab eeskätt nimetatud probleemidele lahenduse leida.

3.2.2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta

Tarbijaõiguste direktiiv ühtlustab kaks tarbijaõiguse valdkonda- kaugmüügi ning müügi väljaspool ärruume. Sidevahendi ja koduukse direktiivi läbivaatamise tulemusena leiti, et on asjakohane asendada need kaks direktiivi üheainsa direktiiviga.¹⁹⁹ Tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku reguleerimisala oli aga ulatuslikum, hõlmates lisaks sidevahendi direktiivile ning koduukse direktiivile ka direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglase tingimuste kohta tarbijalepingutes ja direktiivi 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta. Tarbijaõiguste direktiiv peaks oma pealkirja järgi muutma küll nii direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglase tingimuste kohta ja direktiivi 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta, kuid vastavalt tarbijaõiguste direktiivi preambula punktile 2 on tarbijaõiguste direktiivi eesmärgiks lihtsustada ja ajakohastada sidevahendi direktiivis ning koduukse direktiivis sisalduvaid eeskirju ning kõrvaldada vastuolud ja täita soovimatud lüngad. Rohelises Raamatus püstitas komisjon eesmärgi vaadata läbi kaheksa tarbijaõiguse valdkonna direktiivi, 8. oktoobril 2008. a vastu võetud tarbija õiguste direktiivi ettepaneku eesmärgiks oli liita kokku neli direktiivi, harmoniseerides täielikult neis sisalduvad ühisosad. 25. oktoobril 2011. a vastu võetud tarbijaõiguste direktiivi eesmärgiks on ühtlustada täielikult aga sidevahendi direktiiv ning koduukse direktiiv. Seega on komisjon samm-sammult harmoniseerimisega hõlmatud direktiivide arvu vähendanud.

Veidi ebaselge on aga see, milliseid suhteid tarbijaõiguste direktiivi aga õigupoolest reguleerib. Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 3 lg 1 sätestab: “Käesolevat direktiivi kohaldatakse selles sätestatud tingimustel ja ulatuses kõigi kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud lepingute suhtes.” Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 2 defineerib tarbijaõiguse valdkonna jaoks olemuslikud mõisted, artikkel 3 kohaldamisala ning artikkel 4 sätestab ühtlustamise taseme. Vaid tarbijaõiguste direktiivi artikkel 5 keskendub muudele lepingutele kui sidevahendi abil sõlmitud lepingud või koduukse lepingud²⁰⁰, nähes ette kaupleja lepingueelse teavitamiskohustuse. Muu järgnev regulatsioon, mis puudutab taganemisõigust ning selle tagajärgi, näib käivat vaid sidevahendi abil sõlmitud lepingute ning koduukse lepingute kohta.

¹⁹⁹ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL preambula punkt 2.

²⁰⁰ Tarbijaõiguste direktiiv räägib kauglepingutest ning väljaspool ärruume sõlmitud lepingutest kuid kuna käesolevas töös on käsitletud läbivalt mõisteid “sidevahendi abil sõlmitud leping” ning “koduukseleping”, kasutab käesoleva töö autor ka tarbijaõiguste direktiivile viidates viimatinimetatud mõisteid.

Tarbijaõiguste direktiivi preambula punkt 9 ütleb, et tarbijaõiguste direktiiv kehtestab eeskirjad teabe kohta, mida tuleb esitada seoses sidevahendi abil sõlmitud lepingute, koduukse lepingute ning muude kui sidevahendi abil sõlmitud lepingute ja koduukse lepingutega. Tarbijaõiguste direktiivi preambula punkti 13 järgi võivad liikmesriigid aga otsustada laiendada tarbijaõiguste direktiivis sätestatud kaitset ka teistele lepingutele. Seega keskendub tarbijaõiguste direktiiv peamiselt sidevahendi abil sõlmitud lepingutele ja koduukse lepingutele, kuid ühtlustab kogu Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonda seeläbi, et loob ühtse terminoloogia ning lepingueelse teavitamiskohustuse, mis kehtib ka teistele tarbijaõiguse valdkonna direktiividele. Ebaselge on aga see, milline on tarbijaõiguste direktiivi suhe teiste tarbijaõiguse valdkonna direktiividega.

Mis puudutab kaugmüüki ning müüki väljaspool ärruume, siis on mõistlik, et kaks olemuselt sarnaseid suhteid reguleerivat direktiivi on asendatud üheainsa direktiiviga, et kõrvaldada vastuolud ja lüngad ning saavutada ühtsus. Komisjon on soovinud ühise direktiivi loomisega lihtsustada ja asjakohastada kohaldatavaid eeskirju ja aidata nii kaasa kõrgetasemelisele tarbijakaitsele ning ettevõtja ja tarbijavahelisele siseturu paremale toimimisele.²⁰¹

Esimeseks ning üheks suurimaks probleemiks, mis tarbijaõiguse valdkonna direktiivides sisaldub ning mida käesolevas töös on puudutatud, on taganemisperiodide kestuste ja algusaegade erinevus.

Tarbijaõiguste direktiivi preambula punkt 40 sätestab, et nii koduukse lepingute kui ka sidevahendi abil sõlmitud lepingute suhtes peaks kehtima ühesugune lepingust taganemise periood. Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 9 lg 1 sätestab, et tarbijal on õigus neljateistkümne päeva jooksul taganeda koduukse lepingust või sidevahendi abil sõlmitud lepingust. Tarbijaõiguste direktiivi preambula punkt 14 täpsustab, et kõiki direktiivis sisalduvaid ajavahemikke tuleb käsitleda kalendripäevades, samuti täpsustab tarbijaõiguste direktiivi preambula punkt 41 ajavahemike arvutamise reeglid.

Tarbijaõiguste direktiivi artikli 9 lõige 2 määrab kindlaks taganemisperioodi alguse. Tarbijaõiguste direktiivis on eristatud taganemistähtaegade alguse osas teenuse- ning müügilepinguid, sätestades, et teenuselepingu puhul hakkab neljateistkümne päevane taganemisperiood kulgema pärast lepingu sõlmimise päeva, müügilepingute puhul pärast päeva, mil tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoiemataja ja kelle tarbija selleks

---

²⁰¹ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL preambula punkt 5.

otstarbeks on määratlenud, on saanud kauba oma valdusesse. Erisuseks võrreldes näiteks sidevahendi direktiivi või koduukse direktiiviga on see, et nimetatud direktiivid lähtusid loogikast, et taganemisperiood algab kindlaksmääratud sündmusest, näiteks kauba kättesaamisest, tarbijaõiguste direktiivi järgi hakkab taganemisperiood kulgema aga päeval peale teatud sündmust (nt neljateistkümne päeva pärast päeva, mil tarbija võttis kauba vastu). Tarbijaõiguste direktiivi preambula punkt 41 täpsustab aga, et kui päevades väljendatavat ajavahemikku arvestatakse sündmuse toimumise või toimingu sooritamise hetkest, ei tohiks seda päeva, mille jooksul sündmus toimub või toiming sooritatakse, lugeda asjaomase ajavahemiku osaks. Eelneva põhjal võib eeldada, et taganemisperioodide arvutamise varasemat loogikat tarbijaõiguste direktiivis kasutatud sõnastus ei muuda.

Taganemisperioodide kulgema hakkamise osas on tarbijaõiguste direktiiv aga oluliselt erinev sellest, mida nägi ette tarbijaõiguste direktiivi ettepanek. Lisaks sellele, et tarbijaõiguste direktiivi ettepanek eristas taganemisperioodi algusmomendi osas kaupu ja teenuseid, nägi nimetatud ettepanek ette eraldi taganemisperioodi algusmomendi ka koduukse lepingutest ning sidevahendi abil sõlmitud lepingutest taganemiseks. Tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku artikkel 12 lg 3 sätestas, et väljaspool äriruume sõlmitud lepingu puhul algab taganemisperiood päevast, mil tarbija allkirjastab tellimislehe, või kui tellimisleht ei ole paberkujul, päevast, mil tarbija saab tellimislehe koopia mõnel muul püsival andmekandjal. Tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku artikkel 2 punkt 11 sätestas, et tellimusvorm on vahend, milles on sätestatud lepingutingimused ja mille tarbija peab allkirjastama, et sõlmida väljaspool äriruume sõlmitav leping. Tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku artikkel 12 lg 3 jättis lahtiseks selle, mis saab juhul, kui tarbija ei saa oma valdusesse tellimislehe koopiat. Lisaks võis tekkida oht, et taganemisõigus lõppeb enne, kui tarbija saab tegelikult kauba oma valdusesse. Tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku artikkel 12 lg 2 lisas, et kui kauglepingu esemeks on kauba müük, algab taganemisperiood päevast, mil tarbija või tema määratud kolmas isik, kes ei ole kauba kättetoimetaja, saab kogu tellitud kauba oma valdusesse. Kui lepingu esemeks on teenuse osutamine, algab taganemisperiood hetkest, mil leping sõlmitakse.²⁰² Positiivne on, et komisjon on loobunud taganemisperioodide eristamisest koduukse lepingute ning sidevahendi abil sõlmitud lepingute osas. Mõlemad müügiviisid on oma iseloomult sarnased, eelkõige tarbija positsiooni osas (tarbijal puudub võimalus soetatava kauba või teenusega eelnevalt tutvuda). Seetõttu on igati mõistlik, kui kahe müügiliigi puhul on taganemisõigus ja selle kasutamine reguleeritud ühtselt. Lisaks on loobutud

---

²⁰² Tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku artikkel 12 lg 2.

taganemisõiguse alguse seostamist tellimislehe allkirjastamisega või tellimuslehest koopia saamisega. Selline taganemisperioodi alguse määratlus oli väga küsitav.

Koduukse direktiiv ning sidevahendi direktiiv ei sätestanud, millal hakkab taganemisperiood kulgema siis, kui kaupu tarnitakse mitmes osas. Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 9 lg 2 sätestab, et kui tarbija on tellinud mitu kaupu ühes tellimuses, mis toimetatakse kohale eraldi, hakkab taganemisperiood kulgema pärast päeva, mil tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoimetaja ja kelle tarbija on selleks otstarbeks määranud, on saanud viimase kaubaartikli füüsiliselt oma valdusesse. Kui tegemist on aga lepinguga, mille alusel toimub kindlaksmääratud aja jooksul kaupade korrapärane tarne, algab taganemisperiood kulgema pärast päeva, kui tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoimetaja ja kelle tarbija on selleks otstarbeks määranud, on saanud esimese kaubaartikli füüsiliselt oma valdusesse.²⁰³ Sidevahendi direktiiv ning koduukse direktiiv ei reguleerinud ka seda, millisest regulatsioonist lähtuda siis, kui ühe lepingu alusel ostetakse nii kaupu kui tellitakse teenuseid. Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek selleks puhuks eraldi regulatsiooni ette ei näe. Küll aga sätestab tarbijaõiguste direktiivi artikkel 2 punkt 5, et müügilepinguks on muuhulgas leping, mille esemeks on nii kaubad kui ka teenused. Eelnevast tuleneb, et mitmeotstarbelise lepingu puhul tuleb taganemisel ilmselt lähtuda regulatsioonist, mis on ette nähtud müügilepingust taganemiseks.

Tundub, et vähemalt taganemisperioodi alguse ning selle kestuse osas on harmoniseerimine õnnestunud. Ka neljateistkümne päevane taganemisperiood tundub igati mõistlik. Tarbijakrediidi direktiiv, time share direktiiv ja finantsteenuste kaugturstuse direktiiv sätestavad kõik tarbijale neljateistkümne päevase taganemisperioodi. Seega võib asuda seisukohale, et taganemisperioodide kestuse osas on saavutatud kogu tarbijaõiguse valdkonnas ühtsus. Mis puudutab aga taganemisperioodide alguse määratlust, siis taganemisperioodide algus on tarbijaõiguste direktiivis sätestatud erinevalt võrreldes sellega, millest lähtuvad kolm viimast tarbijavaldkonna direktiivi – 2002. aastal vastu võetud finantsteenuste kaugturstuse direktiiv ning 2008. aastal vastu võetud tarbijakrediidi direktiiv ja time share direktiiv. Kõnealused direktiivid seovad taganemisperioodi alguse lepingu sõlmimise ning kauplejapoolse teavitamiskohustuse täitmisega. Ilmselt on tarbijaõiguste direktiivi puhul soovitud, et tarbijal oleks taganemisperioodi jooksul võimalik kauba omadustega ja sobivusega tutvuda ning seega on taganemisperioodi algus kaupade osas sätestatud alates hetkest, mil tarbija saab kauba oma valdusesse. Mõnevõrra teistsugune on

---

²⁰³ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL artikkel 9 lg 2 p iii.

olukord aga finantsteenuste kaugturstuse direktiivi, tarbijakrediidi direktiivi ja time share direktiivi puhul, kui võrd tarbijal on koheselt peale lepingu sõlmimist võimalus hinnata kauba või teenuse sobivust. Seega võib taganemisperioodide algusmomentide erisust kaupade ja teenuste osas pidada mõistlikuks ning mõneti vältimatuks.

Käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiivides on väga erinevalt reguleeritud kauplejapoolse teavitamiskohustuse täitmata jätmise tagajärjed. Mõnel juhul tõi see kaasa taganemisperioodi pikendamise, teisel juhul aga ei hakanud taganemisperiood üldse kulgema.²⁰⁴ Lisaks erinesid direktiivid ka selles osas, millises osas teavitamiskohustuse täitmatajätmise taganemisperioodi mõjutas.²⁰⁵ Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 10 lg 1 sätestab, et kui kaupleja ei ole tarbijale artikli 6 lg 1 p h kohaselt taganemisõigust käsitlevat teavet esitanud, siis lõpeb taganemisperiood kaheteistkümne kuu pärast algse taganemisperioodi lõppu. Tähelepanu tuleks juhtida sellele, et taganemisperioodi pikendamine on nähtud ette vaid juhul, kui kaupleja ei teavita tarbijat nõuetekohaselt taganemisõiguse olemasolust. Muud teavitamiskohustuse täitmatajätmise tagajärjed on tarbijaõiguste direktiiviga reguleerimata jäetud, olenemata sellest, et direktiiv näeb ette väga ulatusliku loetelu teabest, mille kaupleja peab enne tarbija sidumist lepingu või vastava pakkumisega esitama.²⁰⁶

Tarbijaõiguste direktiivi ettepanek nägi ette, et kui kaupleja ei ole tarbijat teavitanud taganemisõigusest, pikeneb taganemisperiood kolme kuuni, seda aga tingimusel, et kaupleja on täitnud oma lepingulised kohustused täies ulatuses, kaupleja kohustused loeti täielikult täidetuks, kui ta on kauba tarbijale tarninud või tarbija tellitud teenuse täielikult osutanud.²⁰⁷ Vastavalt tarbijaõiguse direktiivi ettepaneku artikli 6 lõikele 2 jäeti aga siseriikliku seadusandja otsustada need tagajärjed, mis kaasnevad muu teabe tarbijale esitamata jätmisel. Vastuvõetud tarbijaõiguste direktiiv sellist alust aga ette ei näe. Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 4 lubab liikmesriikidel kehtestada või säilitada direktiiviga kehtestatust rangemaid sätteid vaid siis, kui direktiiv seda otseselt lubab. Käesoleva töö autoril tekib küsimus, kas tarbijaõiguste direktiiv ei taga mitte tarbijale väiksemat kaitset, kui seda näevad ette veel kehtivad tarbijaõiguse valdkonna direktiivid, eeskätt koduukse direktiiv ning sidevahendi direktiiv? Meeldetuletuseks olgu ka öeldud, et sidevahendi direktiivi järgi pikeneb taganemisperiood kolme kuuni igasuguse teavitamiskohustuse rikkumise korral, koduukse

---

²⁰⁵ Käesolev töö lk 23.

²⁰⁶ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL artikkel 6.

²⁰⁷ Tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku preambula punkt 27.

direktiivi järgi ei hakka aga taganemisperiood üldse kulgema, kui kaupleja ei ole teavitamiskohustust taganemisõiguse osas tarbija ees täitnud. 2008. aastal vastu võetud time share direktiiv sätestab näiteks taganemisperioodi pikkuseks taganemisõigusest mitteinformeerimise korral ühe aasta ning neliteist päeva ning muu teavitamiskohustuse rikkumise puhuks kolm kuud ning neliteist kalendripäeva. Seega on kehtiva õiguse järgi peetud oluliseks reguleerida teavitamiskohustuse täitmatajätmise tagajärgi ka muu olulise teabe osas. Taganemisperioodi pikkust on küll oluliselt pikendatud võrreldes sidevahendi direktiivis ning koduukse direktiivis sätestatuga, kuid reguleerimata on muu kui taganemisõiguse osas teavitamiskohustuse täitmata jätmise tagajärjed ning on ebaselge, kas selline õigus võiks kuuluda liikmesriikidele. Käesoleva töö autor leiab, et tarbijal on võimalik kauba või teenuse sobivuse üle ilmselt alles siis otsustada, kui ta on teada saanud ka kogu lepingut puudutava olulise teabe. Eelneva põhjal tekib küsimus, kas tarbijaõiguste direktiiv ei kitsenda sootuks tarbija õiguseid võrreldes kehtiva regulatsiooniga? Ka ei ole selge, kas liikmesriikidel on võimalik vastu võtta või säilitada direktiivis sätestatust rangemaid eeskirju. Tarbijaõiguste direktiiv otseselt sellist võimalust ette ei näe ning tulenevalt maksimaalse harmoniseerimise klauslist tuleks sellise võimaluse olemasolu ilmselt eitada. Käesoleva töö autor leiab eelneva põhjal, et tarbijaõiguste direktiiv pakub nõrgemat kaitset kui kehtiv tarbijaõiguslik regulatsioon. Lisaks tekitab küsimusi ka see, et tarbijaõiguste direktiiviga on kauplejale ette nähtud küllaltki ulatuslik lepingueelse teabe avaldamise kohustus, kuid vastava kohustuse rikkumise puhuks õiguskaitsevahendeid ette nähtud pole.

Kehtivad direktiivid tarbijaõiguse valdkonnas ei andnud ühest vastust sellele, millised on taganemisõiguse kasutamise tagajärjed. Tundub, et tarbijaõiguste direktiiv loob siinkohal kaasa märksa parema õigusselguse.

Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 13 lõige 1 sätestab, et kaupleja tagastab kõik tarbijalt saadud maksed, sealhulgas ka tarnekulud, kui see on asjakohane. Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 14 lg 1 lisab, et tarbija kannab üksnes kauba tagastamisega seonduvad otsesed kulud, välja arvatud juhul, kui kaupleja on andnud nõusoleku need ise kanda, või kui kaupleja ei ole tarbijat teavitanud sellest, et tarbija peab need kulud ise kandma. Käesoleval juhul tekib küsimus, millal on tarnekulude hüvitamine asjakohane. Inglise keelne tarbijaõiguste direktiiv artikkel 13 lg 1 kasutab sõnastust “*if applicable*”. Seega tuleks artikkel 13 lõiget 1 mõista nii, et kaupleja tagastab kõik tarbijalt saadud maksed, sealhulgas tarnekulud, kui tarnekulud on tekkinud. Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 14 lõikest 1 tuleneb aga, et tarbija kannab kauba tagastamise otsesed kulud vaid siis, kui kaupleja on tarbijat sellest teavitanud. Eelnev on

erinev aga sellest, mida näeb ette sidevahendi direktiiv ning tarbijaõiguste direktiivi ettepanek.

Väga ulatuslikult on tarbijaõiguste direktiivis reguleeritud ka see, mis aja jooksul peab kaupleja tagastama tarbijalt saadud maksed (neljateistkümne päeva jooksul alates päevast, mil kaupleja saab teada tarbija otsusest lepingust taganeda) ning mis aja jooksul peab tarbija andma tagasi saadud kauba (neljateistkümne päeva jooksul peale seda, kui tarbija on teavitanud kauplejat oma taganemissoovist).²⁰⁸ Sidevahendi direktiivis on reguleeritud vaid see, mis aja jooksul peab kaupleja tegema tarbijale tagasimakse. Seda, mis aja jooksul aga peab tarbija kauba tagastama, sidevahendi direktiiv ei reguleeri. Eelnevast tulenevalt peab kaupleja tegema viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolmekümne päeva jooksul tarbijale tagasimakse, teadmata, kas tarbija talle üldse kauba tagastab.²⁰⁹ Positiivseks võib pidada ka asjaolu, et tähtaega, mille jooksul peab toimuma kauba ja raha tagastamine, on tarbijaõiguste direktiiviga tunduvalt lühendatud. Nii kaupleja kui ka tarbija huvides peaks olema võimalikult kiirelt taastada lepingu sõlmimisele eelnenud olukord, lisaks aitab see ära hoida ka võimalikku taganemisõiguse kuritarvitamist.

Tarbijaõiguste direktiiv reguleerib ka võimalikku hüvitamiskohustuse tekkimist seoses kauba väärtuse vähenemisega. Tarbijaõiguste direktiivi artikkel 14 lõike 2 järgi vastutab tarbija ainult kauba väärtuse vähenemise eest, mis on tingitud kauba kasutamisest muul viisil, kui see on vajalik kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks. Teine lause täpsustab aga, et tarbija ei vastuta väärtuse vähenemise eest, kui kaupleja ei ole tarbijat informeerinud taganemisõigusest. Kui tarbija kasutab kaupa kauem, kui see on vajalik kauba omadustes veendumiseks ja taganeb seejärel lepingust, ei kaota tarbija tarbijaõiguste direktiivi järgi taganemisõigust, kuid on kohustatud hüvitama väärtuse vähenemise. Tarbijaõiguste direktiivi preambula punkt 47 täpsustab, et selleks, et veenduda kauba olemuses ja toimimises, peaks tarbija käsitsema ja uurima kaupa üksnes nii, nagu tal lubatakse seda teha poes. Näiteks peaks tarbija rõivast ainult selga proovima, mitte aga ei tohiks seda rõivast kanda. Käesoleva töö autor leiab, et on väga mõistlik, kui proovimise ning testimise piire ületava kauba kasutamise puhul on tarbija kohustatud hüvitama kauba väärtuse vähenemise. Sellisest seisukohast lähtub ka DCFR. Seda, kas kauplejal on õigus nõuda tarbija käest ka kasutuseeliseid, tarbijaõiguste direktiiv aga ei reguleeri.

---

²⁰⁸ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL artikkel 13 lg 1 ja artikkel 14 lg 1.

²⁰⁹ Sidevahendi direktiivi 97/7/EL artikkel 6 lg 2 teine lause.

Eelneva põhjal võib asuda seisukohale, et taganemisõiguse kasutamise tagajärgede osas on tarbijaõiguste direktiiv väga hästi arvestanud mõlema poole huvidega ning reguleerinud küsimused, mis on kehtivate tarbijaõiguse valdkonna direktiivide pinnalt tekitanud palju lahkarvamusi. Sätestatud on ajalised piirid, mille jooksul peavad pooled saadu tagastama, ka on üheselt reguleeritud tarbija vastutus taganemisõigusega seotud kulude ning kauba väärtuse vähenemise osas. Lahtiseks jääb vaid kasutuseeliste hüvitamise nõude võimalikkus. Tarbijaõiguste direktiiviga on reguleeritud aga see, kuidas peaks lepingust taganemine toimuma siis, kui kaupa tarnitakse eraldi osadena ning tarbijaõiguste direktiiv lahendab ka küsimuse, kuidas toimub mitmeotstarbelisest lepingust, millega ostetakse nii kaupu kui ka tellitakse teenuseid, taganemine. Seega võib eelneva põhjal asuda seisukohale, et käesolevas töös käsitletud taganemisõiguse kasutamise ja tagajärgedega seonduvatele probleemidele leiab tarbijaõiguste direktiiv lahenduse.

Palju on õiguskirjanduses diskuteeritud selle üle, kas ühtne tarbijaõiguslik regulatsioon peaks laienema ka muudele suhetele peale tarbija ning kaupleja vahelistele suhetele. Tarbijaõiguste direktiiv pakub siinkohal välja lahenduse- vastavalt tarbijaõiguste direktiivi preambula punktile 13 on liikmesriikidel õigus laiendada tarbijaõiguste direktiivis sätestatud ka juriidilistele isikutele või füüsilistele isikutele, kes ei ole kõnealuse direktiivi tähenduses tarbijateks. Tarbijaõiguste direktiiv lähtub tarbija mõiste sisustamisel sarnasest definitsioonist nagu ka sidevahendi direktiiv ning koduukse direktiiv.²¹⁰ Käesoleva töö autor peab sellist lahendust mõistlikuks, kuna nii on liikmesriikidel võimalik soovi korral laiendada kaitset ka juriidilistele isikutele. On selge, et informatsiooni asümmeetriast tingitud probleemid võivad ilmnedä mitte vaid b2c (*business-to-consumer*) suhetes vaid ka b2b (*business-to-business*) suhetes. Eriti kui kauplejad või väiksed äriühingud sooritavad ostu, mis ei ole seotud nende tavapärase äritegevusega, kuid mis on nende äritegevuseks vajalik.²¹¹ Kindlasti võib tarbijatega sarnase, suurema kaitse vajadus olla õigustatud ka selliste juriidiliste isikute puhul, mille on loonud näiteks põllumehed, käsitöölised, kunstnikud, et tegutseda läbi õigusliku vormi. Nimetatutele on ilmselt olemuslik kogematus ning eriteadmiste puudumine.

Eelneva põhjal võib asuda seisukohale, et tarbijaõiguste direktiiviga on komisjon täitnud oma eesmärgi ühtlustada täielikult koduukse lepingutest ning sidevahendi abil sõlmitud lepingutest taganemine. Mis puudutab aga kogu tarbijaõigusliku valdkonna ühtlustamist, tuleb asuda

---

²¹⁰ Vastavalt tarbijaõiguste direktiivi artikkel 2 punktile 1 on tarbijaks füüsiline isik, kes tarbijaõiguste direktiiviga reguleeritud lepingute raames tegutseb eesmärgil, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus-, ametialase või kutsetegevusega.

²¹¹ M. Hesselink. Towards a sharp distinction between b2b ad b2c, lk 94.

seisukohale, et tarbijaõiguste direktiiv loob kahtlemata suurema õigusselguse juba selle pinnalt, et kaks väga sarnase iseloomuga direktiivi on koondatud kokku üheks. Ka on taganemisperioodi kestuseks nüüd kõikides tarbijaõiguse valdkonna direktiivides neliteist päeva. Parema selguse aitab luua ka ühtse terminoloogia ning kaupleja teavitamiskohustuse sätestamine. Mis aga puudutab komisjoni eesmärki saavutada tarbijaõiguste direktiiviga kõrgetasemeline tarbijakaitse, siis käesoleva töö autor asub seisukohale, et esineb küsimusi, kus kehtiv tarbijaõiguslik regulatsioon pakub direktiiviga võrreldes suuremat kaitset. Ka ei ole taganemisõigusega seotud küsimustes jäetud liikmesriikidele võimalust sätestada või säilitada direktiivis sätestatud rangemaid reegleid.

Tundub, et tarbijaõiguste direktiiviga on lahendatud üks väga oluline tarbijavaldkonna probleem, mis seondus kaugmüügi ning müügiga väljaspool äriruume. Selleks, et saavutada aga kogu tarbijaõigusliku valdkonna ühtlus, tuleks harmoniseerimise protsessi kaasata kõik asjaomased direktiivid ning kõrvaldada kõik võimalikud vastuolud ning reguleerimata jäetud olemuslikud aspektid. Tarbijaõiguste direktiiviga on kõrvaldatud mõned kehtivas õiguses eksisteerinud „põlevad“ probleemid, kuid sellest olenemata ei ole komisjon loonud selget ning kooskõlas olevat ühtset raamistikku kogu tarbijaõiguse valdkonna jaoks.²¹² Tarbijaõiguste direktiiv sätestab küll lepinguõiguse teavitamiskohustuse ning ühtse terminoloogia, mis kehtib kõigile tarbijaõiguslikele suhetele, kuid ilmselt ei saa seda lugeda piisavaks, arvestades komisjoni laiaulatuslikku plaani tarbijaõiguse maksimaalseks ühtlustamiseks. Komisjoni suunaks peaski olema luua üldine regulatsioon, mis koosneks kahest osast – üldisematest lepinguõiguse reeglitest, mis laieneks ka tarbijaõiguslikule suhetele ning teisest osast, mis reguleeriks eraldi erinevaid tarbijalepinguid.

Palju on diskuteeritud selle üle, kas tarbijaõiguste direktiiviga valitud täieliku ühtlustamise põhimõtte on parim viis tarbijaõiguse ühtlustamiseks. On leitud, et maksimaalne ühtlustamine on aksepteeritav hoolikalt valitud ja põhjendatud osades, kus selleks on olemas sektorispetsiifiline õigustus.²¹³ Komisjon on leidnud, et mõne peamise aspekti täielik ühtlustamine peaks tunduvat suurendama nii tarbijate kui ka kauplejate õiguskindlust. Komisjoni arvates saab liikmesriikide eekirjade killustatusest põhjustatud takistusi siseturu

---

²¹² C. Twigg-Flesner. Good bye harmonisation by directives, hello cross-border only regulations? – A way forward for EU consumer contract law.- *European Review of Contract Law* 2011 vol 7 nr 2, lk 242.

²¹³ S. Weatherill. Geraint Howells / Reiner Schulze (eds), *Modernising and Harmonising Consumer Contract Law*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2009. The book review. – *European Review of Contract Law* 2010, vol. 6 nr 1, lk 107.

toimimisele kõrvaldada üksnes ühtsete liidu tarbijaõiguslike eeskirjade kehtestamisega.²¹⁴ Küsitav on aga ka see, kas täielik harmoniseerimine kõrvaldab tekkinud takistused siseturul. On selge, et piiriülese kaubanduse kasutamist mõjutavad tunduvalt enam teised tegurid nagu keelelised ja kultuurilised erinevused, vahemaast tingitud ajakulu ning võimalikud erinevused maksudes.²¹⁵ Tarbija jaoks on tähtis ka võimalikult kiire regressiõigus juhul, kui ta näeb juba lepingu sõlmimisel ette võimaluse, et ta ei pruugi kauba või teenusega rahul olla.²¹⁶ Pigem võib liikmesriikide regulatsioonidevahelises erinevuses näha põhjust, miks piiriülene kaubandus ei ole nii levinud kui komisjon seda sooviks ning eeldaks. Seega on raske õigustada täieliku ühtlustamise vajadust vaid põhjusel, et kaotada nii takistused piiriülese kaubanduse toimimisel.

Teiseks põhjuseks, miks kahelda täielikku ühtlustamise vajalikkuses, on asjaolu, et kehtivad erinevused tarbijaõiguse regulatsioonis peegeldavad otseselt seda, kuidas ning millisena on liikmesriik oma elanikele pakutavat tarbijakaitset ning selle taset soovinud ette näha. Täieliku ühtlustamisega heidetaks kõrvale demokraatlike otsuste tulemusena kehtestatud tarbijaõiguse soovitud tase.²¹⁷ Ka on raske on paika panna, milline oleks kogu Euroopa Liidu jaoks kõrge tarbijakaitse tase. Võib eeldada, et valitud tarbijaõiguste tase võib teatud liikmesriikide jaoks olla ikka liiga madal võrreldes siseriikliku õigusega (nt Põhjamaad), olles samal ajal liiga kõrge jälle teiste liikmesriikide jaoks (Kesk- ja Ida-Euroopa).²¹⁸

Täielik ühtlustamine suudab ennast vaid siis õigustada, kui leiab tõendust, et valitud reeglid on just need kõige sobivamad, et tagada tarbijaõiguste parim kaitse. Käesoleva töö autor leiab, et mis puudutab taganemisperioodi algust või selle kestust ning taganemisõiguse tagajärgi, on maksimaalne ühtlustamine igati põhjendatud ning hädavajalik. Sama tuleks ilmselt öelda ka lepingueelse teavitamiskohustuse kohta. Seega võib vähemalt käesoleva töö raames käsitletud probleemide näol pidada maksimaalset ühtlustatust õnnestunuks ning ka õigustatuks. Muudes tarbijaõiguslikes küsimustes võiks aga säilida võimaluse säilitada või võtta vastu direktiivides sätestatust erinevad, suuremat tarbijaõiguste kaitset pakkuvad regulatsioonid. Tarbijaõiguse

---

²¹⁴ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL preambula punkt 7.

²¹⁵ J. Smits. Full harmonization of consumer law? A Critique of the draft directive on consumer rights. - European Review of Private Law 2010 vol 18 nr 1, lk 8.

²¹⁶ J. Smits, lk 8.

²¹⁷ J. Smits, lk 9.

²¹⁸ J. Smits, lk 10.

ühtlustamise eesmärk ei tohiks sundida kaotama ära siseriiklike regulatsioone, küll aga peaks vastuvõetav meede kaotama erinevate reeglite kahekordistamise.²¹⁹

3.2.3 Edasised võimalikud sammud tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamiseks

Tarbijaõiguste direktiiviga lahendas Euroopa Komisjon probleemi, mis tulenes sidevahendi direktiivi ning koduukse direktiivi omavahelisest ebakooskõlast ning lünklikusest. Üldisem probleem, mis hõlmab endas ülejäänud valdkonna killustatust ning üldosa puudumisest tingitud ebakooskõla, vajab aga endiselt lahendust.

2010. aastal võttis Euroopa Komisjon vastu Rohelise Raamatu, et määrata kindlaks poliitilised otsused astumaks samme Euroopa lepinguõiguse loomiseks tarbijate ning ettevõtete jaoks.²²⁰ Komisjon tõdes, et siseturu toimimise tagamiseks on vaja võtta vastu ühtne Euroopa lepinguõigus. Euroopa Komisjon pakkus välja seitse erinevat varianti, kuidas oleks võimalik lepinguõigust Euroopa tasandil harmoniseerida. Komisjoni poolt välja pakutud variandid olid järgmised:

1) Eksperdirühma töötulemuste avaldamine

Eksperdirühma ülesandeks on luua DCFR pinnalt *Common Frame of Reference* (CFR).²²¹ Komisjon on leidnud, et kuna eksperdirühma töötulemusi ei ole vaja Euroopa Liidu tasandil heaks kiita, saaks need teha hõlpsasti avalikuks, avaldades need koheselt komisjoni veebilehel. Kui eksperdirühm koostab praktilise ja kasutajasõbraliku teksti, võiks see anda inspiratsiooni Euroopa ja riiklikele seadusandjatele õigusaktide ning lepinguosalistele tüüptingimuste koostamiseks.

2) Ametliku “alustala” loomine seadusandja jaoks

a. Komisjoni poolt loodud “alustala”

---

²¹⁹ A. Cristas. Green Paper on Policy Options for Progress Towards a European Contract Law for Consumers and Businesses. What do we want? – European Review of Contract Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 331.

²²⁰ Green paper from European Commission on policy options for progress towards a European Contract law for consumers and business. Brussels, 01.07.2010. COM(2010)348 final. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:en:PDF>. (28.03.2012).

²²¹ S. Augenhöfer. A European Civil Law – for Whom and What Should it Include? Reflections on the Scope of Application of a Future European Legal Instrument. - European Review of Contract Law; 2011, vol. 7 nr 2, lk 198.

Sellise variandi puhul võiks komisjon luua Eksperdirühma töö tulemuste põhjal Euroopa lepinguõiguse dokumendi (komisjoni otsuse või teatise), mida oleks komisjonil võimalik kasutada võrdlusvahendina, et taganda õigusaktide kooskõla ning kvaliteet. Lisaks saaks komisjon sellist “alustala” kasutada uute õigusaktide projektide koostamisel või kehtivate meetmete läbivaatamisel.

b. Institutsioonidevaheline kokkulepe kui “alustala”

“Alustalaks” oleks Euroopa Komisjoni, Parlamendi ja Nõukogu kokkulepe, millele saaks Euroopa lepinguõiguse õigusaktide ettepanekute koostamisel ja nende üle läbirääkimiste pidamisel järjekindlalt viidata.

3) Komisjoni soovitusel Euroopa lepinguõiguse kohta

Tegemist oleks komisjoni soovitustega liikmesriikidele, innustades neid rakendama meetet oma siseriiklikus õiguses. Nii oleks liikmesriikidel võimalik meete järg-järgult oma siseriiklikku õigusesse vabatahtlikult üle võtta. Meetme ülevõtmiseks on komisjon pakkunud välja kaks võimalust:

- a. soovitus suunaks liikmesriike asendama oma siseriiklik õigus Euroopa meetmega;
- b. soovitus suunaks liikmesriike rakendama Euroopa lepinguõiguse meetet kui vabatahtlikku meetet, mis oleks lepingupoolte jaoks alternatiiviks siseriiklikule õigusele. Sellisel soovitusel ei oleks kohustuslikku jõudu ning liikmesriikidel oleks valikuvõimalus, kuidas ja millal meete oma siseriiklikku õigusesse üle võtta.

4) Ühtse Euroopa lepinguõiguse loomine määruse vormis “vabatahtliku meetmena”
(*optional instrument*)

Käesolev meete oleks teiseks regulatsiooniks siseriikliku õiguse kõrval, andes pooltele võimaluse valida kahe siseriikliku õiguse vahel, mis nende lepingule kohalduks. Vabatahtliku meetme näol oleks tegemist täiesti iseseisva regulatsiooniga siseriiklikust õigusest. Tegemist oleks alternatiivse kogumiga reeglitest, mis kehtiksid vaid piiriülestes suhetes või nii siseriiklikes kui ka piiriülestes suhetes.

5) Euroopa lepinguõiguse direktiivi loomine

Euroopa lepinguõiguse direktiiv ühtlustaks liikmesriikide lepinguõigused minimaalsel tasandil. Liikmesriikidel oleks õigus säilitada reeglid, mis pakuvad kõrgema tasemega kaitset,

eeldusel, et need on kooskõlas Euroopa Liidu asutamislepinguga. Selline direktiiv vähendaks õiguslikku killustatust, luues Euroopa jaoks ühtse lepinguõiguse taseme.

6) Euroopa lepinguõiguse määruse loomine

Regulatsioon kaotaks siseriiklike õiguste erinevuse pinnalt tekkinud lahknevuse, asendades selle ühtse kogumiga reeglitest, hõlmates nii ka imperatiivsed sätted. Selline lahendus loos ühtse reeglistiku ning kõrvaldaks õigusliku killustatuste lepinguõiguse valdkonnas.

7) Euroopa tsiviilseadustiku loomine

Nimetatud meede oleks samm edasi Euroopa lepinguõiguse määrusest, kuna see tsiviilseadustik hõlmaks lisaks lepinguõigusele ka muud liiki kohustused (nt lepinguvälised võlasuhted).²²²

Komisjon on pakkunud välja loetelu meetmeid, alates mittesiduvatest lepinguõiguse printsiipidest kuni kõikehõlmava tsiviilseadustikuni, avaldades ise seisukohta, et parimaks valikuks oleks vabatahtliku meetme kasutuselevõtt (variant 4). Vabatahtlik meede kujutaks endast kogumit lepinguõiguse reeglitest, mis oleks pooltel võimalik valida alternatiivina siseriiklikule õigusele.²²³ Tegemist oleks täiesti eraldiseisva regulatsiooniga võrreldes liikmesriikides kehtivate regulatsioonidega.²²⁴ On leitud, et ülejäänud variandid peale vabatahtliku meetme on toodud välja vaid selleks, et komisjon saaks tulla järeldusele, et parim meede Euroopa lepinguõiguse jaoks on vabatahtliku meetme vastuvõtmine.²²⁵

Võib eeldada, et variant nr 1 (Eksperdirühma töötulemuste avaldamine) ei suudaks kõrvaldada tõrkeid siseturul.²²⁶ Ilmselt oleks nimetatud meetme abil võimalik saavutada küll lepinguõiguse ühtsus Euroopa Liidus, kuid see võtaks eeldatavasti väga kaua aega. Paralleele võib tuua PECL-ga või UNIDROIT printsiipidega, mis on liikmesriikide jaoks oluliseks vahendiks rahvusvahelise kaubanduse puhul ning on mõjutanud ka liikmesriikide õigust, kuid mis ei ole suutnud muuta Euroopa lepinguõigust.²²⁷ Teise variandi puhul (ametliku „alustala“ loomine seadusandja jaoks) ei oleks võimalik tagada kohest mõju siseturule, kuna meede ei

²²² Green paper from European Commission on policy options for progress towards a European Contract law for consumers and business, lk 7-11

²²³ C.Twigg-Flesner, lk 237.

²²⁴ V. Mak. Policy choices in European consumer law: Regulation through “target differentiation”. - European Review of Contract Law 2011, Vol. 7 nr 2, lk 259.

²²⁵ M. Meli. The Common Frame of Reference and the Relationship between National Law and European Law. – European Review of Consumer Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 230.

²²⁶ J. Cartwright. “Choice is good.” Really? - European Review of Contract Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 337.

²²⁷ A. Cristas. Green Paper on Policy Options for Progress Towards a European Contract Law for Consumers and Businesses. What do we want? – European Review of Contract Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 325.

suudaks kõrvaldada õiguses esinevaid lahknevusi.²²⁸ Varinat 2 oleks küll sujuv meede Euroopa lepinguõiguse ühtlustamiseks, kuid ilmselt läheks ka siin väga kaua aega, et viia liikmesriikide õigus kooskõlla ning omada mõju siseturule.²²⁹ Varinat 3 (Euroopa Komisjoni soovitusel lepinguõiguse kohta) ei oma kohustuslikku jõudu ning seetõttu on selle tulemused kaheldavad. Variant 5 (Euroopa lepinguõiguse direktiivi vastuvõtmine) omab aga kõige paremat kooskõla subsidiaarsuse põhimõttega, lisaks on sellise meetme puhul tagatud võimalus kohandada meedet lähtuvalt siseriiklikest vajadustest.²³⁰ Kaheldav on aga see, kas direktiiv suudab kõrvaldada olemasolevad probleemid ja saavutada ühtne ning kooskõlas olev Euroopa lepinguõigus. Variant 6 (Euroopa lepinguõiguse määruse loomine) ei pruugi kokku sobida liikmesriikide mõneti individuaalsete vajadustega, samuti võib tekkida vastuolu subsidiaarsuse põhimõttega.²³¹ Variant 7 (Euroopa tsiviilseadustiku loomine) oleks ilmselt liiga tugev meede, ka oleks meede ilmselt vastuolus subsidiaarsuse ning proportsionaalsuse põhimõtetega.²³² Nimelt näeb subsidiaarsuspõhimõtte ette, et Euroopa Liidul on pädevus valdkondades, mis ei kuulu liidu ainupädevusse, võtta vastu meetmeid vaid siis ja ning ulatuses, kus liikmesriigid ise ei suuda täielikult saavutada kavandatava meetme eesmärke ning seetõttu võib neid kavandatava meetme ulatuse või toime tõttu paremini saavutada ühenduse tasandil.²³³ Vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele ei tohi Euroopa Liit aga oma vastuvõetud meetmetega ületada seda, mis on vajalik eesmärgi saavutamiseks.²³⁴ Variandi 4 (vabatahtlik meede) kohta on avaldatud arvamust, et see omab küll eeliseid täieliku ühtlustamise ees, kuid luues siseriikliku regulatsiooni kõrvale alternatiivne regulatsiooni, võib see tekitada väga ebaselge olukorra. Lisaks jääb õhku küsimus, mis saab lepinguõiguse imperatiivsest osast.²³⁵

Vabatahtliku meetme osas tekib esmalt küsimusi asjaolu, et kuna tegemist on vabatahtliku meetmena, siis millal pooled sellise meetme üldse oma õigussuhtele kohalduma valiksid? Lepinguõiguse harmoniseerimise üheks eesmärgiks on peetud kulude kokkuhoidmist, mis kaasnevad siseturul osalemisega ning ühtse õigusselguse saavutamist. Kuna vabatahtliku meetme näol on tegemist poolte jaoks uue ja tundmatu regulatsiooniga, on vähetõenäoline, et pooled sellise regulatsiooni kasuks valiksid. Eelduslikult ei oleks sellise meetmega võimalik ka kulude kokkuhoiu osas märgatavat kokkuhoidu saavutada. Seda eeskätt põhjusel, et ka

---

²²⁸ J. Cartwright, lk 337.

²²⁹ A. Cristas, lk 325.

²³⁰ A. Cristas, lk 326.

²³¹ A. Cristas, lk 326.

²³² J. Cartwright, lk 337.

²³³ C. Twigg-Flesner, lk 251.

²³⁴ C. Twigg-Flesner, lk 251.

²³⁵ A. Cristas, lk 326.

sellise regulatsiooniga kaasneks vajadus õppida reegleid ja nende tagamaid tundma.²³⁶ Ajapikku võiks selline meede ennast küll ära tasuda, kuid algusfaasis on see kindlasti seotud poolte jaoks suure ebakindluse ning kaasnevate kuludega. On vähetõenäoline, et pooled valivad meetme kasuks, mille sisus ning tagajärgedes nad pole kindlad. Tegu on uue meetmega, mille osas puudub rakenduspraktika ning võimalus nõu küsida. Seega oleks sellise meetme kasutuselevõtt poolte jaoks seotud suure riskiga. Ka ei puugi välja pakutud “Euroopa lahendus” sobida kokku liikmesriikide vajaduste ning eelistustega.²³⁷

Küsimusi tekitab ka see, kui palju on tarbijatel realselt võimalik meetme kasutuselevõtu üle otsustamisel kaasa rääkida? Võib eeldada, et tarbijad on tegelikult “võta või jätta” situatsioonis, kus neil realselt valikuvõimalust ei ole.²³⁸ Käesoleva töö autor näeb siin küll ohtu, kus tarbija pannakse valiku ette, kas sõlmida leping etteantud tingimustel või jätta see sõlmimata. Seega on ilmselt peamine võim meetme kasuks otsustamisel teise lepingupoole (kaupleja) käes. Võib taaskord eeldada, et kaupleja valiks sellise vabatahtliku meetme kasuks vaid siis, kui lepingule kohalduv õigus näeks võrreldes vabatahtliku meetmega ette kõrgema tarbijaõiguste kaitse²³⁹ või kui vabatahtlik meede annaks kauplejale muu kaubandusliku eelise, mis kaaluks üle kaasneva ebakindluse ja teadmatuse.²⁴⁰ Eelduslikult tooks vabatahtliku meetme kasutamine kauplejale kaasa lisakulusid. Ilmselt ei sooviks ettevõtted valida sellist regulatsiooni, kui tarbijale tagatakse meetme alusel suurem kaitse, eelkõige kui tarbijal on selle alusel võimalus esitada nõudeid, mida tal siseriikliku õiguse alusel õigus teha ei ole.²⁴¹ Vabatahtliku meetme kasutuselevõtt võiks viia “sotsiaalse dumpinguni” põhjusel, et see võimaldaks äriühingutel valida vabatahtliku meetme kasuks, et vältida kõrgema tasemega tarbijakaitset, mida pakub tarbija asukoha siseriiklik õigus, mis suhtele kohalduks.²⁴² Kuna kaheldav on see, kas tarbijal on võimalus meetme kohaldamise osas realselt oma valikuõigust teostada, siis on leitud, et vabatahtliku meetme kasutamist tuleks esmalt testida ettevõtjate vahelistes suhetes, kus pooled on võrdsemal positsioonil ning seetõttu kuulub neile ka meetme kasuks otsustamisel reaalne valikuvabadus.²⁴³ Sellise käsitlusega tuleks nõustuda, eelkõige põhjusel, et on küsitav, kas vabatahtliku meetme kasutuselevõttuga oleks võimalik tagada tarbija huvide parim kaitse. Vabatahtliku meetmega kaasneb lisaks ka oht, et tarbijad

²³⁶ G. Howells. European Contract Law Reform and European Consumer Law – Two Related But Distinct Regimes. – European Review of Contract Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 177.

²³⁷ G. Howells, lk 177.

²³⁸ J. Cartwright, lk 345.

²³⁹ J. Cartwright, lk 346.

²⁴⁰ J. Cartwright, lk 347.

²⁴¹ G. Howells, lk 188.

²⁴² J. W. Rutgers. An optional Instrument and Social dumping revisited. –European Review of Contract Law, 2011, vol. 7 nr. 2, lk 359.

²⁴³ J. Cartwright, lk 346.

jäävad ilma neile ette nähtud kohustuslikust kaitsest, mille näeb ette Rooma I määruse artikkel 6 lg 2.²⁴⁴

Kas tarbijal on üldse vabatahtliku meetme kasuks otsustades teada, millistest õigustest ta vabatahtliku meetme kasuks otsustades loobub?²⁴⁵ On ebamõistlik eeldada, et tarbija mõtleks kohaldatava õiguse peale, välja arvatud juhul, kui leping on tema jaoks väga tähtis, näiteks seotud suurte kaasnevate finantsriskidega.²⁴⁶ Kui tarbija aga peaks valima kahe õiguse vahel, siseriikliku õiguse või vabatahtliku meetme vahel, siis võib eeldada, et tarbija valiks kohalduvaks õiguseks oma siseriikliku õiguse,²⁴⁷ mida ta eelduslikult tunneb paremini ning mille puhul on ka kergem hankida nõu. Ilmselt oleks vabatahtlik meede põhjendatud vaid siis, kui see tagaks kõrge tarbijaõiguste kaitse. Teistpidi aga kui kaitse osutub võrreldes liikmesriikide õigusega liiga kõrgeks, on kaheldav, et kauplejad sellise variandiga nõustuksid.

Lisaks on selge, et vabatahtlik meede ei suudaks katta kõiki olemuslikke elemente ning ikka eksisteeriks oht, et vabatahtliku meetme kõrval kohalduksid paralleelselt ka liikmesriikide lepinguõiguses ettenähtud reeglid.²⁴⁸ See aga võib viia vastakate tulemuste ning regulatsioonidevahelise konkurentsini. Ilmselt ei täidaks vabatahtlik meede sellisel juhul oma eesmärki ning kergem oleks kohe algusest peale kohaldada lepingule lepingupoolte siseriiklike regulatsioone. On kogunisti leitud, et tarbija pool vaadatuna on vabatahtliku meetme kasutuselevõtt “tagaukse kaudu” maksimaalse harmoniseerimise läbiviimine,²⁴⁹ mis langes tugeva kriitika alla ning millest komisjon seetõttu loobuma pidi.

Veidi selgusetuks jääb see, mida on komisjon mõelnud vabatahtliku meetme all ning milline on DCFR roll selles. Vastust ei ole võimalik leida ka Rohelisest Raamatust. Teada on vaid see, et Ekspertidigrupil on palutud ette valmistada DCFR-l põhinev vabatahtlik meede.²⁵⁰ DCFR osas on avaldatud arvamust, et see ei ole valmis vabatahtliku meetmena kasutuselevõtuks. DCFR sisaldab rohkelt üldiseid sätteid ja lahtiseid kontseptsioone (hea usk, aus kauplemine, hea kaubandustava), mis võib tuua kaasa liialt laia tõlgendusruumi.²⁵¹ On leitud, et DCFR-i põhjal loodud CFR vabatahtliku meetmena ei suudaks otseselt mõjutada

---

²⁴⁴ V. Mak, lk 271.

²⁴⁵ J. Cartwright, lk 345.

²⁴⁶ S. Augenhof, lk 211.

²⁴⁷ S. Augenhof, lk 211.

²⁴⁸ G. Howells, lk 179.

²⁴⁹ G. Howells, lk 174.

²⁵⁰ G. Howells, lk 176.

²⁵¹ M. Maugeri. Is the DCFR ready to be adopted as an Optional Instrument? – European Review of Contract Law 2011, Vol. 7 nr 2, lk 220.

liikmesriikide siseriiklikku õigust.²⁵² Ilmselt läheks väga palju aega enne, kui CFR-l osas oleks praktilist kogemust, kohtupraktikat ning akadeemilist diskussiooni. Ennatlik CFR vastuvõtmine võiks aga eelduslikult suurendada kulusid, mis on seotud selle rakendamisega.²⁵³

Küll aga on leitud, et ainus valdkond, kus vabatahtlik meede võiks olla kasulik, on online-kaubandus.²⁵⁴ Seda peamiselt põhjustel, et online-kaubanduses esineb kõige rohkem probleeme, kus kauplajad ei soovi teatud liikmesriikidesse oma kaupu müüa. Seetõttu võiks meede osutada online-kaubanduses efektiivseks. Lisaks oleks nii võimalik meedet eelnevalt enne laiemat kasutuselevõttu testida. Eelneva põhjal tuleks asuda seisukohale, et kui komisjonil on jätkuvalt plaan vabatahtlik meede vastu võtta, oleks mõistlik seda enne katsetada ettevõtjate vaheliste suhetes või online-kaubanduses.

Käesoleva magistritöö kirjutamise ajal esitas Euroopa Komisjon ettepaneku ühtse Euroopa Müügiõiguse vastuvõtmiseks (*Proposal for regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law* ehk CESL).²⁵⁵ CESL-i eesmärgiks on luua ühtne Euroopa Müügiõigus, mis ühtlustaks liikmesriikide lepinguõiguslikud regulatsioonid, kuid seda mitte olemasoleva lepinguõiguse muutmise kaudu vaid luues iga liikmesriigi jaoks teine lepinguõiguse režiim, mis oleks kõikides liikmesriikides identne. CESL põhineb suuresti DCFR-l ning PECL-l.²⁵⁶ CESL-i peamiseks sihtgrupiks on peetud just tarbijaid ning väikseid ning keskmise suurusega ettevõtteid (*small and medium-sized enterprises* ehk *SME-s*).²⁵⁷ Selline “teine” režiim eksisteeriks olemasoleva siseriikliku lepinguõiguse kõrval ning kohalduks vaid siis, kui pooled on väljendanud selleks selget tahet,²⁵⁸ s.t tegemist on nn *opt-in* lahendusega.²⁵⁹ Seega on CESL-i ettepaneku näol tegemist vabatahtliku meetmega.

CESL-i ettepaneku puhul on tegemist küllaltki mahuka ning detailse õigusaktiga, mis on identne tarbijaõiguste direktiiviga. Erinevuseks on vaid see, et CESL-i ettepanek näeb ette

---

²⁵² Riesenhuber, K. A competitive approach to EU Contract law. – *European Review of Contract Law*. 2011 vol 7 nr 2, lk 117.

²⁵³ Riesenhuber, K. A competitive approach to EU Contract law, lk 121.

²⁵⁴ V. Mak, lk 263.

²⁵⁵ European Commission. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law. Brussels, 11.10.2011. COM(2011) 635 final. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:EN:PDF>. (08.04.2012).

²⁵⁶ O. Lando, lk 718.

²⁵⁷ O. Lando, lk 717.

²⁵⁸ CESL-i ettepanek punkt 9, lk 16.

²⁵⁹ O. Lando. Comments and questions relating to the European Commission's proposal for a regulation on a Common European Sales Law. – *European Review of Private Law* 2011 vol 18 nr 6, lk 719.

kaupleja poolse lepingueelse teavitamiskohustuse rikkumise puhuks õiguskaitsevahendid. Varasemalt on tarbijaõiguste direktiivi väga kritiseeritud põhjusel, et direktiiv sisaldab küllaltki ulatuslikku loetelu asjaoludest, millest kaupleja on kohustatud tarbijat lepingueelselt informeerima, kuid ei näe selle kohustuse rikkumise puhuks ette õiguskaitsevahendeid. Taganemistähtaja pikkuse ja algusmomendi ning taganemisõiguse tagajärgede ning poolte vastutuse osas on CESL-i ettepanek identne tarbijaõiguste direktiiviga. Erinev on vaid see, et kui DCFR ja tarbijaõiguste direktiiv sätestasid tarbija vastutuse kauba tagastuskulude ning väärtuse vähenemise eest, siis CESL reguleerib ka võimalikku kasutuseeliste nõuet. CESL-i ettepaneku artikli 45 lõige 4 sätestab, et tarbija ei ole kohustatud kompenseerima kasutuseeliseid, mis ta on kaupa taganemistähtaja jooksul kasutades saanud. Käesolev lahendus on kooskõlas sellega, mida sätestas Euroopa Kohus oma kaasuses C-489/07. Erandit ei ole aga ette nähtud olukorraks, kui kasutamine on vastuolus tsiviilõiguse põhimõtetega.

Vähemalt käesolevas töös käsitletud näidete pinnalt võib öelda, et tarbijaõiguste direktiiv ning CESL-i ettepanek on omavahel identsed ning kooskõlas. Eelnev on oluline eelkõige põhjusel, et kui CESL-i ettepanek võetakse vastu, eksisteeriks CESL ning tarbijaõiguste direktiiv paralleelselt. CESL on aga hulga laiem kohaldusalaga, reguleerides kogu müügiõigust, mis on seotud piiriülese kaubandusega. On äärmiselt positiivne, et CESL-i ettepaneku loojad on taganud tarbijaõiguste direktiivi ning CESL-i kooskõla. Tähelepanu tuleks aga pöörata sellele, et tarbijaõiguste direktiiv tuleb liikmesriikidel siseriiklikku õigusesse hiljemalt 13. detsembriks 2013. a üle võtta ning seega on tarbijaõiguste direktiiviga sätestatu liikmesriikidele nagunii kohustuslik. Seetõttu on CESL-i kasuks valimise eeliseks vaid see, et rakenduvad ka ühtsed üldised lepinguõiguslikud põhimõtted, mille pinnalt võiks muidu tekkida vaidlusi. Positiivseks võib pidada aga seda, et CESL reguleerib ka neid asjaolusid, mis olid tarbijaõiguste direktiivist välja jäänud. Näiteks on CESL-i ettepanekuga reguleeritud kaupleja poolne teavitamiskohustuse rikkumine ning võimalik kasutuseeliste nõue. Kuna CESL on oma kohusalalt laiem kui tarbijaõiguste direktiiv, hõlmates kogu müügiõiguse ning lisaks sisaldab CESL tarbijaõiguse jaoks mitmeid täpsustusi, mis on tarbijaõiguste direktiiviga jäänud reguleerimata, võiks CESL olla tarbijaõiguste direktiivile heaks täienduseks, millele oleks võimalik tugineda reguleerimata küsimustes või üldisemates lepinguõiguse küsimustes. Igatahes on CESL-i ettepaneku näol tegemist olulise sammuga ühtse Euroopa lepinguõiguse suunas.²⁶⁰

---

²⁶⁰ O. Lando, lk 728.

Eelneva kokkuvõtteks võib öelda, et jälgides Euroopa Liidu tegevust tarbijaõiguse ning üldisemalt lepinguõiguse harmoniseerimisel, on näha, et alates 2001. aastast, kui komisjon tões vajadust asuda tarbijaõigust harmoniseerima, ei ole võrreldes kehtiva situatsiooniga palju muutunud. Alates 2001. aastast on võetud vastu ulatuslikke tegevuskavasid ja programme, et tagada Euroopa lepinguõiguse kooskõla. Ka meetodid ning meetmed, mille abil ühtlustamine läbi viia, on jäänud samaks. 2001. aastal pakkus Euroopa Komisjon välja neli erinevat lahendusvarianti Euroopa lepinguõiguse harmoniseerimiseks: a) seadusandlusega mitte sekkuda ning lasta probleem lahendada siseturul; b) luua ühtsed Euroopa lepinguõiguse printsiibid, millele oleks võimalik tugineda nii lepingupooltel lepingu ettevalmistamisel kui ka seadusandjatel oma siseriikliku õiguse loomisel; c) olemasoleva õigustiku läbivaatamine, eesmärgiga kõrvaldada vastuolud, täita võimalikud lüngad, parandades seeläbi olemasolevat liidu õigustikku; d) võtta vastu lepinguõiguse direktiiv.²⁶¹

On näha, et üldjoontes samade meetmete juurde on komisjon jäänud ka 2012. aastal. Ka tänapäeval on lepinguõiguse ning eelkõige tarbijaõiguse harmoniseerimiseks aktuaalsed peamiselt kolm varianti- luua ühtsed mittesiduvad Euroopa lepinguõiguse printsiibid, mis sisaldaksid nii üldosa kui ka eriosa tarbijalepingutele, veidi ambitsioonikama plaanina plaan luua ühtne Euroopa lepinguõiguse määrus ning ilmselt kõige kergema kuid ka kõige ebaefektiivsema plaanina parandada olemasolevaid tarbijaõiguse direktiive, kaotades nii kõige põlevamad vastuolud ja lüngad. Eelneva põhjal on näha, et probleemid Euroopa lepinguõiguses ei ole kusagile kadunud ning pigem on olukord muutunud üha keerulisemaks.

Eelneva kokkuvõtteks võib öelda, et Euroopa komisjoni plaan ühtlustada kogu Euroopa lepinguõigus tundub väga kõrgelennuline. Käesoleva töö autor leiab aga, et ilmselt oleks tarbijaõiguse valdkonnas ühtluse saavutamine märksa lihtsam. Tarbijaõigus on imperatiivse loomuga ning seetõttu võib eeldada, et ühtlustamine võiks tarbijaõiguse valdkonnas palju paremate tulemusteni viia.²⁶² Tarbijaõiguse puhul ei ole pooltel võimalik suhtele kohalduvat õigust muuta nagu see on võimalik üldise lepinguõiguse puhul.²⁶³ Komisjonil on tarbijaõiguse imperatiivse iseloomu tõttu seega otsene mõju sellele, mida kauplajad ning tarbijad omavahelistes suhetes võivad või ei või teha.²⁶⁴

---

²⁶¹ D. Staudenmayer, lk 274.

²⁶² V. Mak, lk 259.

²⁶³ V. Mak, lk 261.

²⁶⁴ V. Mak, lk 259.

Harmoniseerimine kujul, nagu komisjon seda 2007.a vastu võetud Rohelise Raamatuga ette nägi, ei suudaks ilmselt kõrvaldada olemasolevaid probleeme. Direktiive täpsustades ning reguleerides direktiivide vahelisi suhteid, oleks võimalik kõrvaldada küll peamised probleemid, mis seostusid eelkõige käesolevas töös käsitletud taganemisõigusega, kuid üldisemalt tulenevad Euroopa tarbijaõiguse valdkonna probleemid sellest, et puudub ühtne arusaam lepinguõiguse üldpõhimõtetest. Seda probleemi pole aga direktiivide täiendamise või muutmise kaudu võimalik saavutada. Euroopa tarbijaõiguse direktiivid kasutavad ulatuslikult mitmesuguseid üldiseid mõisteid ja kontseptsioone, jättes need aga defineerimata. Teiselt poolt kui direktiivid ka peaksid sisaldama definitsioone, on need tihti määratletud liiga laialt.²⁶⁵ Seetõttu on tekkinud ka probleemid, kus liikmesriigid on direktiivides sisalduvat oma siseriiklikku õigusesse ülevõtmisel liiga laialt tõlgendanud. Direktiividega ühtlustamise peamiseks puuduseks on nende otsekohaldatavuse puudumine, mistõttu kaasneb nendega alati oht, et siseriiklik regulatsioon erineb direktiivis sätestatust. Liikmesriikidel on alati teatav vabadus kasutada oma siseriiklikke kontseptsioone ning termineid, mis võivad viia väga erinevate tulemusteni.²⁶⁶ Kehtib tarbijaõiguslik regulatsioon on märk sellest, läbi direktiivide on peaaegu võimatu saavutada täielikku ühtsust.²⁶⁷ On leitud, et ühtlustamine läbi direktiivide on “oma aja ära elanud” ning on aeg võtta vastu vaid piiriülest kaubandust reguleerivad määrused.²⁶⁸

Variandi ühtlustada Euroopa lepinguõigust läbi määruse pakkus välja ka 2010. aastal vastu võetud Roheline Raamat. Määruse eeliseks direktiivi ees on selle ühetaolisus Euroopa Liidus ning asjaolu, et määrus ei vaja siseriiklikku õigusesse ülevõtmist²⁶⁹ ning seetõttu erinevalt direktiividest ei sõltuks õigusliku meetme efektiivsus sellest, kuidas on liikmesriigid õigusaktiga sätestatu oma õigusesse üle võtnud.²⁷⁰ Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 114 ei tulene ka, nagu oleks Euroopa Liidu pädevus piiratud vaid direktiivide vastuvõtmisega. Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 289 lõikele 1 on tavamenetluse puhul Euroopa Liidu pädevuses võtta vastu nii määruseid, direktiive kui ka otsuseid. Määruste läbi oleks võimalik kaotada probleemid nagu direktiivide paralleelne kohaldatavus, liikmesriikidele antud ulatuslik pädevus direktiivide rakendamisel ning direktiivides läbivalt

---

²⁶⁵ Z. Vernadaki. Consumer protection and the reform of the European consumer aquis. - International Company and Commercial Law Reviw 2010 vol 21 nr 9, lk 322.

²⁶⁶ C. Twigg-Flesner, lk 240.

²⁶⁷ C. A. De Vincelles, lk 571.

²⁶⁸ S. Jansen. A European optional contract law: policy choices. – European Review of Private Law 2011 vol 19 nr 3, lk 465.

²⁶⁹ E. Hondius. The proposal for a european directive on consumers rights: a step forward. – ERPL 2010 vol 18 nr 1, lk 108.

²⁷⁰ C. Twigg-Flesner, lk 243.

kasutatud mõistete definitsioonide puudumine. Määruste abil oleks võimalik luua ühine õiguslik raamistik, mis kehtiks igal pool Euroopa Liidus üheselt.²⁷¹

Minnes määrusest veidi kaugemale, pakkus Roheline Raamat välja ka võimaluse harmoniseerida Euroopa Liidu lepinguõigus läbi ühtse Euroopa tsiviilseadustiku (variant 7). Ühtse Euroopa tsiviilseadustiku idee on langenud aga tugeva kriitika alla, eelkõige põhjusel, et koodeks ei arvesta erisustega, mis tulenevad Common Law ja Mandri-Euroopa õigussüsteemi erinevustest. Lisaks väheneks ühtse Euroopa tsiviilkoodeksi vastuvõtmisel oluliselt siseriikliku seadusandja pädevus.²⁷² Seega ilmselt ei ole Euroopa tsiviilkoodeksi näol tegemist väga reaalse meetmega, lisaks tekivad siin küsimused võimalikust vastuolust subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetega. Tekib ka küsimus, kas tarbijaõigus peaks olema peaaegu eranditult Euroopa kompetentsis?²⁷³ Ilmselt tuleks seetõttu eelistada Euroopa lepinguõiguse harmoniseerimist määrusega.

Euroopa lepinguõiguse määrusega seoses tõstatub aga küsimus Euroopa Liidu pädevusest. Nimelt puudub Euroopa Liidul üldine pädevus üldistes lepinguõiguse küsimustes.²⁷⁴ Selleks, et luua üldine Euroopa lepinguõigus, oleks vaja muuta aluslepinguid ning anda komisjonile pädevus ka üldistes lepinguõiguse küsimustes. Eeldatavasti oleks aga määruse kaudu võimalik kõige paremini kõrvaldada killustatus ning saavutada Euroopa lepingu- ning seeläbi ka tarbijaõiguse ühtsus.

Teiseks variandiks oleks ühtlustada tarbijaõigust kasutades selleks mittesiduvaid ühtseid lepinguõiguse põhimõtteid. Käesolevaks ajaks on DCFR näol loodud küllaltki mahukas ning detailne kogum Euroopa lepinguõiguse põhimõtetest ja reeglitest. Lisaks on Euroopa Komisjon esitanud CESL-i ettepaneku. Käesoleva töö autor kahtleb, kas vabatahtlik meede suudaks kõrvaldada olemasolevad probleemid, eelkõige julgeb käesoleva töö autor kahelda selles, kui suur on vabatahtliku meetme väärtus reaalelus. Kindlasti on DCFR näol tegemist tugiraamistikuga, millele oleks võimalik tugineda olemasoleva tarbija ning lepinguõiguse muutmisel või loomisel. Vähemalt käesolevas töös käsitletud probleemidele osas tundusid DCFR kui ka CESL-i ettepaneku poolt välja pakutud lahendused väga mõistlikud, millest

---

²⁷¹ C. Twigg-Flesner, lk 242.

²⁷² P. Legrand. Against a European Civil Code. - Modern Law Review. 1997, vol. 60 nr 1, lk 44.

²⁷³ J. Smits, lk 5.

²⁷⁴ H. Eidenmüller, F. Faust jt. The Common Frame or Reference for European private law- policy choices and codification problems. – American Journal of Comparative Law 2009, lk 2.

võiks lähtuda ka tarbijaõiguse ülevaatamisest. Positiivseks võib pidada ka seda, et sellised põhimõtted peegeldavad Euroopa arusaama lepinguõigusest ja vajalikust tarbija kaitsest.

Eelduslikult võib asuda seisukohale, et kuna komisjoni plaan luua ühtne Euroopa lepinguõiguse määrus on veidi liiga kõrgeleennuline ning kuna selleks napib pädevust, siis lähimas tulevikus see ilmselt ka teoks ei saa. Seetõttu tuleb tarbijaõiguse pinnalt tekkinud probleemid lahendada kas “pehmete meetmete” abil nagu DCFR või olemasolevate direktiivide muutmise kaudu. Tarbijaõiguse valdkonna parandamiseks piisaks juba sellestki, kui mittesiduval tasandil oleks vastu võetud üldised kontseptsioonid ning mõisted, millele oleks võimalik tugineda tarbijaõiguse direktiivide tõlgendamisel. Kaks peamist tarbijaõiguse valdkonda- müük väljaspool äriruume ning kaugmüük, mille pinnalt tekkis palju küsimusi, on harmoniseeritud tarbijaõiguste direktiiviga. Ilmselt peaks komisjon keskenduma Euroopa lepinguõiguse põhimõtete väljatöötamisele, olgu selle aluseks siis DCFR, CESL või mõni muu meede, saavutamaks põhimõtteid, mis oleksid kooskõlas nii kehtiva olukorraga Euroopa lepinguõiguses kui ka sellega, kuhu tahetakse jõuda. Euroopa ühtsed lepinguõiguse põhimõtted oleksid siis aluseks kehtivate direktiivide muutmisel või täiendamisel ning uute valdkondade reguleerimisel. Järg-järgult oleks nii võimalik viia veidi paremasse kooskõlla ka liikmesriikide siseriiklik seadusandlus, vähemalt selle piiriülest kaubandust reguleeriv osa. Pikemas perspektiivis tuleks ilmselt aga mõelda ühtse Euroopa lepinguõiguse väljatöötamise võimaluste peale, et tagada tulevikus kogu Euroopa lepinguõiguse kooskõla. See ei lihtsustaks mitte vaid tarbijavaldkonna suhteid, vaid muudaks sujuvamaks kogu piiriülese suhtluse.

Kokkuvõte

Euroopa tarbijaõiguse direktiivides on tarbija kaitse tagatud peamiselt kahe aspekti läbi – esimeseks on kaupleja kohustus avaldada tarbijale enne lepingu sõlmimist teatav teave, s.h teave tarbijale kuuluva taganemisõiguse olemasolu kohta (teavitamiskohustus), teiseks iseloomulikuks jooneks on põhimõte, mille kohaselt on tarbijale peale lepingu sõlmimist antud nn järelemõtlemisaeg, mille vältel on tarbijal õigus lepingust sanktsioonideta ning põhjust avaldamata taganeda. Käesoleva töö eesmärgiks oli tarbijale võimaldatud taganemisõiguse kasutamise ja selle tagajärgedega kaasnevate probleemide näol tuua välja Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna puudused ning leida kinnitus hüpoteesile, et Euroopa Liidu tarbijaõigus vajab paremat ühtlustamist.

Tarbijale tarbijaõiguse valdkonna direktiividega võimaldatud taganemisõiguse peamiseks eesmärgiks on kaitsta tarbijat läbimõtlemata otsuste tegemise eest²⁷⁵, andes tarbijale võimaluse otsustada teistkordselt lepingu siduvuse ja sellest tuleneva vastutuse üle.²⁷⁶ Niisugune järelemõtlemisaeg on tarbijale ette nähtud vaid teatavate tarbijaõiguslike lepingute puhuks, mille puhul esineb erandlik lepingu sõlmimisviis (näiteks sidevahendi abil sõlmitud leping) või tuleneb vajadus tarbija täiendavaks kaitseks lepingu objektist (näiteks tarbijakrediidileping). Tarbijale võimaldatud taganemisõigus on piiratud kindla tähtajaga (nn taganemisperiood), s.t pärast taganemisperioodi möödumist taganemisõigus lõpeb ning tarbija jääb lepinguga seotuks.²⁷⁷ Kuna erinevates direktiivides kannab tarbijale võimaldatud taganemisõigus erinevaid funktsioone, on sellest tulenevalt väga erinevalt määratletud ka taganemisperioodi pikkus ja selle algusmoment.

Kehtivad tarbijaõiguse valdkonna direktiivid sisaldavad endas nelja erinevat alust, määratlemaks, millal hakkab taganemisperiood kulgema: a) kui sõlmitakse leping (tarbijakrediidi direktiiv, sidevahendi direktiiv teenuste osas); b) kui kaupleja on täitnud oma peamised lepingulised kohustused (sidevahendi direktiiv kaupade osas); c) kui kaupleja on täitnud oma teavitamiskohustuse taganemisõiguse olemasolu osas (koduukse direktiiv); d) kui tarbija on täitnud kogu direktiivis ettenähtud teavitamiskohustuse (time share direktiiv, finantsteenuste kaugturstuse direktiiv). Ilmselt on seadusandja taganemisperioodi algusmomentide määratlemisel lähtunud loogikast, milline algusmoment tagaks direktiivis

²⁷⁵ M. Loos. Rights of withdrawal, lk 3.

²⁷⁶ R. Piir, lk 7. K. Reisenhuber. System and Principles of EC Contract law. – European review of contract law, 2005, vol 1 nr 3, lk 298.

²⁷⁷ Villu Kõve, lk 57.

reguleeritavale spetsiifilisele lepingulisele suhtele kõige parema tarbija õiguste kaitse, võimaldades tarbijal soetatava kauba või teenuse iseloomuga tutvuda ning hinnata selle sobivust enda vajadustele. Kaupade puhul on selleks eelduslikult kaupade kättesaamise moment, muude lepingute puhul on kauba või teenuse sobivust või lepingu tagajärgi võimalik eelduslikult hinnata juba lepingu sõlmimise momendist alates. Seetõttu on taganemisperiodide algusmomentide erinev määratlus käesoleva töö autori arvetes mõneti põhjendatud. Lisaks selgus lähemal analüüsimisel, et käesolevas töös käsitletud direktiivid seovad taganemisperiodi alguse suuremal või väiksemal määral kaupleja kui lepingu teise poole teavitamiskohustusega. Taganemisperiod hakkab enamasti kulgema teavitamiskohustuse täitmisest alates. See on loogiline, sest kui tarbija pole talle kuuluvast taganemisõigusest teadlik, pole tal võimalik ka taganemisõigust teostada.²⁷⁸ Taganemisperiodi kestus varieerub tarbijavaldkonna direktiivides seitsmest tööpäevast kuni neljateistkümne kalendripäevani. Erinev on taganemisperiodi kestus aga siis, kui lepingu teine pool ei ole tarbija ees täitnud teavitamiskohustust. Teavitamiskohustuse täitmatajätmine on direktiivides reguleeritud kolmel erineval moel.²⁷⁹

Eelneva pinnalt võib asuda seisukohale, et taganemisõiguse kasutamise periodi osas puudub direktiivide vahel kooskõla. Isegi kui asuda seisukohale, et taganemisperiodide erinev algusmoment on erinevate tarbijalepingu liikide puhul taganemisõiguse eesmärgist või lepingu objektist tulenevalt õigustatud, siis võib direktiividevahelise kooskõla puudumine problemaatiliseks osutada olukorras, kus direktiivide kohaldusalad kattuvad. Nimelt võib üks õigussuhe kuuluda korraga mitme direktiivi kohaldusalasse, kuid käesolevas töös käsitletud tarbijaõiguse valdkonna direktiivid ei täpsusta, milline on direktiivide omavaheline suhe ning milline direktiiv konkreetsele õigussuhtele direktiivide konkurentsi puhul kohalduma peaks. Võib eeldada, et taganemisperiodi algusmomenti määratluse osas lähtus seadusandja kindlast loogikast, kuid hoolimata sellest ei suudetud näha ette vajadust tagada direktiivide omavaheline kooskõla ning näha ette reeglid juhaks, kui direktiivide kohaldusalad peaksid kattuma. Kohtuotsustes C-423/97 *Travel Vac* märkis kohus, et ehitise ajutise kasutamise lepingud kuuluvad küll time share direktiivi kohaldusalasse, kuid see ei välista ehitise ajutise kasutamise õiguse elemente sisaldava lepingu kuulumist koduukse direktiivi

---

²⁷⁸ M. Loos. The case of a uniform and efficient right of withdrawal from consumer contracts in european contract law, lk 15.

²⁷⁹ Teavitamiskohustuse täitmatajätmise puhuks on direktiivides nähtud ette kolm erinevat tagajärge: a) teavitamiskohustuse täitmatajätmisel pikeneb taganemisperiod teatud aja võrra; b) taganemisperiod pikeneb teatud aja võrra vaid siis, kui tarbijat ei ole informeerinud taganemisõiguse olemasolust; c) taganemisperiod ei hakka üldse kulgemagi, kui teavitamiskohustus ei ole täidetud. Vt käesolev töö lk 23.

kohaldusalasse.²⁸⁰ Otsuses C-481/99 *Heiniger* sätestas kohus, et koduukse direktiiv kohaldub alati, kui leping on sõlmitud koduukse direktiivis sätestatud asjaoludel, lisades, et tarbijakrediidi direktiiv ei kitsenda koduukse direktiivi kohaldusala.²⁸¹ Kombinatsioone, kus üks õigusuhe võib kuuluda mitme tarbijaõiguse direktiivi kohaldusalasse, on veelgi. Direktiivide paralleelne kohaldatavus tuua kaasa väga palju segadust, millisele regulatsioonile suhe alluma peaks. Kuna Euroopa Liidu tarbijaõiguse direktiivid on oma sisult üsnagi erinevad, võib ühe regulatsiooni kohaldatavus kanda ühe lepingupoole huve, teise regulatsiooni kohaldumine aga olla teise poole huvides.

Probleemid seoses taganemisõigusega ei piirdu üksnes direktiivide vahelise kooskõla puudumisega. Ka on selgusetu see, millised on õigupoolest taganemisõiguse kasutamise tagajärjed. On selge, et taganemisõiguse kasutamise tagajärjel lõppevad poolte vahel lepingulised suhted ning pooled vabanevad lepinguga võetud kohustustest. Direktiivid jätavad lahtiseks aga selle, kuidas toimub peale lepingust taganemist tagasitaitmine ning milline on poolte vastutus. Tarbijalepingutest taganemise tagajärgede reguleerimine peaks põhimõtte poolest kuuluma liikmesriikide pädevusse, üheselt ei ole selge aga see, millises ulatuses on see liikmesriikide pädevusse jäetud. Liikmesriigid on neile antud pädevust erinevalt tõlgendanud, seda eelkõige osas, milliseid tagajärgi võib direktiivi alusel ette näha konkreetsest tarbijalepingust taganemiseks või kuidas reguleerida poolte võimalikud nõuded teineteise vastu. Selle tulemusena on Euroopa Kohus leidnud, et mitmed liikmesriikide poolt reguleeritud taganemisõiguse tagajärjed on vastuolus sellega, mida näevad ette tarbijaõiguse valdkonna direktiivid.

Suurimaid vaidlusi on sealjuures põhjustanud küsimus, et kui tarbijal on võimalus taganemisperioodi kestel kaupu testida ja proovida, kas lepingu teisel poolel (kauplejal) on õigus peale sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganemist nõuda tarbijalt saadud kasutuseeliste hüvitamist. Sidevahendi direktiiv kasutuseeliste küsimust ei reguleeri. Euroopa Kohus leidis otsuses C-489/07, et sidevahendi direktiiviga on vastuolus see, kui siseriiklike õigusnormide järgi on kauplejal õigus nõuda tarbijalt saadud asja kasutamise eest hüvitist, kui tarbija kasutas tähtaegselt oma õigust lepingust taganeda. Kohus lisas aga, et samade sätetega ei ole siiski vastuolus see, kui tarbijale asetatakse kohustus tasuda hüvitist juhul, kui tarbija kasutas asja tsiviilõiguse põhimõtete, näiteks hea usu või alusetu rikastumise põhimõtte vastaselt, tingimusel et sellega ei ohustata kõnealuse direktiivi eesmärki ja eeskätt

---

²⁸⁰ EK 22.04.1999, C-423/97 *Travel Vac vs Antelm Sanchis*.

²⁸¹ EK 13.12.2001, C-481/99 *Heiniger*, kohtuotsuse punkt 40.

taganemisõiguse tõhusust ja tulemuslikkust, mis on siseriikliku kohtu hinnata.²⁸² Kohtuasjades C-350/03 ja C-229/04 leidis kohus, et koduukse direktiiviga ei ole aga vastuolus siseriiklikud reeglid, mis näevad kinnisvara laenulepingust taganemise korral ette tarbija kohustuse maksta kehtiva määraga intressi.²⁸³ Kaasused põhinevad küll erinevatel direktiividel, kuid lahendused, milleni kohus kaasustes C-489/07 ja C-350/03 jõudis, on oma põhimõtete poolest vastandlikud. Nii kasutuseeliste nõue kui ka intressinõue on nõuded, mis tekivad asja kasutamisest ning seetõttu oleks mõistlik, kui kohus oleks nende osas lähtunud ka ühtsest loogikast.

Kuna tarbijal on õigus taganemisperioodi jooksul kaupa proovida, veendumaks kaupade sobivuses, on üsnagi tõenäoline, et sellise proovimisega võib kaasneda ka kauba väärtuse vähenemine. Lisaks tuleb kohtuotsuse C-489/07 sõnastusest, nagu oleks tarbijal õigus ka taganemisperioodi jooksul asja kasutada. Kasutamisel muutub uus kaup aga kasutatud kaubaks, mis omakorda võib tuntavalt mõjutada kauba hinda. Seetõttu võib tõstatuda küsimus, kas kauplejal on õigus nõuda tarbijalt kauba väärtuse vähenemise hüvitamist. Taaskord direktiivid sellele vastust ei anna. Tuues aga paralleele kasutuseeliste hüvitamise nõudega, tuleks ka siin näha võimalust nõuda väärtuse vähenemise hüvitamist olukorras, kus tarbija on asunud asja hea usu põhimõttega vastuolus kasutama.

Sidevahendi direktiivi artikkel 6 lg 1 sätestab, et ainus taganemisõiguse kasutamisega seotud kulu, mida võib tarbijalt nõuda, on kauba tagastamise otsesed kulud. Käesolevas töös on käsitletud ka küsimust, kelle kanda peaksid peale sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganemist jääma kauba tarbijani toimetamise postikulud, põhjusel, et kauba tarbijani toimetamise (posti)kulude näol ei ole tegemist taganemisõiguse kasutamisega seotud kuludega vaid sidevahendi abil sõlmitud lepingule omaste kuludega kui kuludega, mis kaasnevad ka siis, kui tarbija lepingust ei tagane. Kohus leidis kaasuses C-511/08, et kauba kättetoimetamiskulude tarbija kanda jätmine on vastuolus sidevahendi direktiiviga.²⁸⁴ Sidevahendi direktiivi preambula punkt 14 erineb mõneti sidevahendi direktiivi artikkel 6 lõikest 1, sätestades, et taganemisõiguse kasutamise korral peavad tarbija võimalikud kantavad kulutused piirduma kauba tagastamisega seotud otseste kulutustega. Ilmselt tuleks siinkohal lähtuda preambula sõnastusest ning nõustuda kohtu seisukohaga.

²⁸² EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.

²⁸³ EK 25.10.2005, C-350/03 *Elisabeth Schulte ja Wolfgang Schulte vs Deutsche Bausparkasse Badenia AG*, kohtuotsuse punkt 93.

²⁸⁴ EK 15.04.2010, C-511/08, *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.*

Käesolevas töös toodud tarbija taganemisõigusega seotud näidete pinnalt võib asuda seisukohale, et tarbijaõiguse direktiivide vahel puudub kooskõla ning mõneti ebaselge on direktiivide täpne kohaldusala. Reguleerimise puudumine mitmete olemuslike küsimuste osas on viinud olukorrani, kus Euroopa tarbijaõiguses on väga tihedalt seotud liikmesriikide siseriiklike õigustega. Selle tulemusena on tekkinud olukord, kus näiteks mitmed taganemisõigusega seonduvad küsimused, mis peaksid liikmesriikides olema üheselt reguleeritud, on liikmesriigiti reguleeritud väga erinevalt. Käesolevas töös käsitletud probleemid ei ole kitsalt seotud vaid taganemisõigusega vaid on iseloomulikud kogu Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnale.

Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnale on omane see, et iga direktiiv spetsialiseerub kitsale valdkonnale, sätestades sellele valdkonnale kohalduvad reeglid. Üha muutuvate vajaduste tõttu on vastu võetud aina uusi direktiive, arvestamata sealjuures varasemates direktiivides sätestatud põhimõtete või reeglitega. Ühtsete põhimõtete puudumine on toonud kaasa olukorra, kus ühtsest Euroopa tarbijaõigusest on tihtipeale raske rääkida.

Euroopa Liidu tarbijaõiguse killustatusele on aidanud kaasa ka liikmesriikide tegevus direktiivide ülevõtmisel oma siseriiklikku õigusesse. Direktiivid on andnud liikmesriikidele küllaltki laia kaalutlusruumi, kuidas direktiividega sätestatu oma siseriiklikku õigusesse üle võtta. Nii on liikmesriikidel olnud võimalik kasutada oma siseriikliku õiguse mõisteid ning kontseptsioone, mis aga ei pruugi ühtida sellega, mida on direktiiviga ette soovinud näha Euroopa Komisjon. Eelneva põhjal võivad liikmesriikide tarbijaõiguslikud regulatsioonid teineteisest väga suuresti erineda ning viia koguni vastakate tulemusteni. Seetõttu võivad näiteks mitmed taganemisõiguse tagajärjed tulla piiriüleses kaubanduses osalevale tarbijale halva üllatusena, mis võib pärssida tarbija soovi edaspidi piiriüleses kaubanduses osaleda.

Enamik Euroopa tarbijaõiguse valdkonna direktiivide kohaldamisega seonduvaid probleeme tulenevad sellest, et tarbijaõiguse valdkonna jaoks puuduvad üldised lepinguõiguslikud põhimõtted. Tarbijaõiguse valdkonna direktiivid sisaldavad endas üldiseid lepinguõiguse kontseptsioone ning mõisteid, jättes need aga defineerimata. See on viinud mitmetiõlgendamise ning olukorrani, kus pole selge, mida seadusandja direktiiviga silmas pidanud on. Eelnevalt toodud näidete pinnalt või öelda, et Euroopa Liidu tarbijaõiguses vajab paremat ühtlustamist ning ilmselt ei piisa selleks vaid olemasolevate direktiivide muutmisest või täiendamisest ja tuleks näha vajadust ühtse Euroopa lepinguõiguse järgi. Ühtsed lepinguõiguslikud põhimõtted peaksid aitama sisustada direktiivis sisalduvaid mõisteid ning

kontseptsioone. Ühtse Euroopa lepinguõiguse abil oleks võimalik saavutada ka direktiividevaheline kooskõla, sätestades direktiivide jaoks põhimõtted, mis on ühised kõikidele tarbijaõiguse valdkonna direktiividele. Ka liikmesriikidel oleks direktiivide ülevõtmisel võimalik tugineda nimetatud põhimõtetele, eelkõige direktiivides sätestatu tõlgendamisel.

Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamine on aktuaalne olnud alates 2001. aastast, mil komisjon tõdes vajadust luua tarbijaõiguse valdkonna jaoks üldosa või tarbijaõiguslike suhteid reguleeriv lepinguõigus, mis koondaks kokku kõik tarbijaõiguslikele suhtele ühise (s.h taganemisõiguse).²⁸⁵ Alates 2001. aastast on tarbijaõiguse kui ka kogu Euroopa lepinguõiguse harmoniseerimine olnud väga päevakajaline ning Euroopa Komisjon on lepinguõiguse harmoniseerimiseks võtnud vastu mitmeid tegevuskavasid ning programme. Euroopa Liidu tarbijaõiguse ühtlustamine on enamasti toimunud paralleelselt üldise Euroopa lepinguõiguse ühtlustamisega, kuna tarbijaõigus on üks osa üldisest lepinguõigusest ning sellega tihedalt seotud. On aga näha, et kuni käesoleva ajani ei ole palju muutunud, ka komisjoni poolt väljapakutavad meetmed on jäänud üldjoontes samaks. Ka tänapäeval on tarbijaõiguse harmoniseerimiseks aktuaalsed eelkõige kolm varianti: a) luua ühtsed mittesiduvad Euroopa lepinguõiguse printsiibid, mis sisaldaksid nii kogu lepinguõigust reguleerivat üldosa kui ka tarbijalepingutele kohalduvat eriosa; b) luua ühtne Euroopa lepinguõiguse määrus; c) parandada ja täiendada olemasolevaid tarbijaõiguse direktiive. Probleemid Euroopa lepinguõiguses ei ole kusagile kadunud ning pigem on olukord muutunud aina keerulisemaks.

25. oktoobril 2011. aastal võttis komisjon vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta.²⁸⁶ Käesoleva magistr töö üheks eesmärgiks oli anda hinnang ka sellele, milline on tarbijaõiguste direktiivi mõju Euroopa Liidu tarbijaõiguse valdkonnale, analüüsides eelkõige seda, kas kõnealune direktiiv suudab leida käesolevas töös käsitletud taganemisõiguse kasutamise ning selle tagajärgedega seonduvatele probleemidele lahenduse.

---

²⁸⁵ D. Staudenmayer, lk 271.

²⁸⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25.10.2011. aastal direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ. – ELT L 304/64, 22.11.2011.

Tarbijaõiguste direktiiviga on Euroopa Komisjonil õnnestunud ühtlustada omavahel kaugmüügi lepingutest ning väljaspool ärruume sõlmitud lepingutest taganemine. Kahtlemata loob tarbijaõiguste direktiiv märksa parema õigusselguse juba selle pinnalt, et kaks sarnase iseloomuga direktiivi on liidetud kokku üheks. Nagu ka tarbijakrediidi direktiiv, osajalise kasutusõiguse direktiiv ja finantsteenuste kaugturstuse direktiiv näeb ka tarbijaõiguste direktiiv ette neljateiskümne päevase taganemisperioodi, seega on taganemisperioodi pikkus nüüd kõikides tarbijaõiguse direktiivides ühesuguse pikkusega. Ka taganemisperioodide algusmoment on sidevahendi abil sõlmitud ning väljaspool ärruume sõlmitud lepingutest taganemiseks reguleeritud ühtse reeglina – teenuselepingu puhul hakkab neljateistkümnepäevane taganemisperiood kulgema pärast lepingu sõlmimise päeva, müügilepingute puhul pärast päeva, mil tarbija on saanud kauba oma valdusesse. Ka teised tarbijaõiguse valdkonna direktiivid seovad taganemisperioodi alguse lepingu sõlmimise ja kaupleja teavitamiskohustuse täitmisega. Ilmselt on taganemisõiguse eesmärgist ning müügilepingu objektist tulenevalt mõneti vältimatu sätestada sidevahendi abil sõlmitud müügilepingust taganemiseks erinev taganemisperioodi algusmoment.

Ka taganemisõiguse tagajärgede osas loob tarbijaõiguste direktiiv märksa parema selguse. Tarbijaõiguste direktiiv reguleerib võimalikku hüvitamiskohustust seoses kauba väärtuse vähenemisega sätestades, et tarbija vastutab ainult kauba väärtuse vähenemise eest, mis on tingitud kauba kasutamisest muul viisil, kui on vaja kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks, v.a juhul kui tarbijat ei ole informeeritud taganemisõigusest.²⁸⁷ Ka käesolevas töös käsitletud postikulude osas sätestab tarbijaõiguste direktiiv üheselt, et tarbija kannab üksnes kauba tagastamisega seonduvad otsesed kulud, välja arvatud juhul, kui kaupleja on andnud nõusoleku need ise kanda või kui kaupleja ei ole tarbijat teavitanud sellest, et tarbija peab need kulud ise kandma.²⁸⁸ Võimalikku kasutuseeliste hüvitisnõuet tarbijaõiguste direktiiv aga ei reguleeri. Eelneva pinnalt võib asuda seisukohale, et Euroopa Komisjonil on tarbijaõiguste direktiivi abil õnnestunud vähemalt käesolevas töös käsitletud taganemisõiguse osas lahendada „põlevamad“ probleemid, mis tulenesid kahe üsnagi sarnase tarbijaõiguse valdkonna omavahelisest ebakooskõlast ning mitmetest lünkadest regulatsioonis. Mis puudutab aga kogu tarbijaõiguse valdkonna ühtlustamist ning ühtsete põhimõtete ja kontseptsioonide väljatöötamist, siis endiselt eksisteerib vajadus ühtse lepinguõigusliku raamistiku järgi.

---

²⁸⁷ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL artikkel 14 lg 2.

²⁸⁸ Tarbijaõiguste direktiivi 2011/83/EL artikkel 14 lg 1.

Käesolevas töös on põgusalt hinnatud ka võimalikke variante, mille kaudu oleks tarbijaõigusele võimalik luua üldosa ning seeläbi regulatsiooni ühtlustada ning parandada. Käesoleval hetkel on väga aktuaalseks muutunud plaan ühtlustada Euroopa lepinguõigus, kasutades selleks mittesiduvaid põhimõtteid, nn „pehmeid meetmeid“. Sellised ühtsed lepinguõiguse põhimõtted kohalduksid ka tarbijalepingutele. 2008. aastast on valminud mahukas ning üsnagi detailne DCFR, mis vähemalt käesolevas töös käsitletud näitlike probleemide osas pakub välja mõistlikud lahendused. Kuna käesolevas töös väljatoodud probleemid on oma põhimõtete poolest ühtsed kogu Euroopa tarbijaõiguse regulatsioonile, siis ilmselt võiks DCFR pidada sobivaks meetmeks tarbijaõiguse ühtlustamisel. DCFR-i poolt välja pakutud lahendused ning mõisted võiksid olla eeskujuks olemasolevate direktiivide tõlgendamisel ja muutmisel ning eeskujuks ka tulevastele regulatsioonidele. Samas võib kahelda kõnealuse meetme reaalses toimes. Seda põhjusel, et tegemist on mittesiduva meetmega, mille mõju Euroopa Liidu tarbijaõigusele võiks ilmnedas alles mitmete aastate pärast. 2011. aasta lõpus esitas Euroopa Komisjon ka ettepaneku ühtse Euroopa Müügiõiguse vastuvõtmiseks (CESL ehk *Common European Sales Law*), mille näol oleks tegemist kogu Euroopa müügiõigust käsitleva vabatahtliku meetmega. CESL-i ettepanek on vähemalt taganemisõiguse kasutamise ja selle tagajärgede osas küllaltki identne tarbijaõiguste direktiiviga. Kuna CESL hõlmab vaid müügiõiguse, vajaks endiselt ühtseid põhimõtteid kogu ülejäänud lepinguõiguse valdkond.

Kõige lihtsamaks variandiks oleks parandada tarbijaõiguslikku regulatsiooni olemasolevate direktiivide muutmise ning täiendamise kaudu. Tarbijaõiguste direktiiv on heaks näiteks, et ka olemasolevate direktiivide täiendamise ning muutmise kaudu on võimalik tarbijaõiguse valdkonna killustatusest ning lünklikkusest tekkinud probleeme lahendada. On aga mitmeid puudusi, mida direktiivide pinnalt enam võimalik lahendada ei ole. Lisaks kaasneb direktiivide kasutamisega alati oht, et siseriiklik regulatsioon erineb direktiivis sätestatust. Liikmesriikidel on alati teatav vabadus kasutada direktiivide ülevõtmisel oma siseriiklikku õigusesse oma siseriiklikke kontseptsioone ning termineid, mis võivad viia väga erinevate tulemusteni.

Kolmanda variandina on Euroopa Komisjon näinud võimalust ühtlustada Euroopa Liidu tarbijaõigust läbi ühtse Euroopa lepinguõiguse. Ühtne Euroopa lepinguõigus oleks võimalik vastu võtta nii direktiivi kui ka määrusena. Määruse abil oleks võimalik aga vältida probleeme, mis on tekkinud direktiivide siseriiklikku õigusesse ülevõtmisel. Käesoleva hetkeni ei aga puudub Euroopa Liidul pädevus üldistes lepinguõiguse küsimustes. Pädevuse

juurdeandmiseks oleks vaja aga muuta aluslepinguid.²⁸⁹ Lisaks tekib ikka ja jälle küsimus, kas lepinguõigus peaks olema peaaegu eranditult Euroopa kompetentsis?

Ilmselt on Euroopa Komisjoni plaan ühtse Euroopa lepinguõiguse loomiseks veidi liiga kõrgelennuline ning kuna komisjonil puudub selleks ka pädevus, siis pole ilmselt tegemist meetmega, mis lähimas tulevikus realiseeruks. Reaalsem oleks tarbijaõiguse valdkonna killustatusest ning ebakooskõlast tingitud probleemid lahendada olemasolevate direktiivide täiendamise ja ühtlustamise läbi või kasutades „pehmeid meetmeid“ nagu DCFR või CESL. Tarbijaõiguste direktiiv on heaks näiteks, et täiendava ühtlustamise kaudu on võimalik mitmedki probleemid kaotada, kuid ilmselt ei oleks direktiivide kaudu olukorra parandamine kuigi jätkusuutlik. On selge, et käesolevaks ajaks vastu võetud direktiivid ei jää viimaseks ning seega tuleks mõelda ka tulevaste regulatsioonide peale. Nende jaoks oleks ikka vaja ühtseid põhimõtteid, millele uute direktiivide formuleerimisel saaks toetuda. Eelneva põhjal pooldab käesoleva töö autor mittesiduvate printsiipide kasutamist. Tarbijaõiguse valdkonna parandamiseks piisaks juba sellestki, kui mittesiduvale tasandil oleks vastu võetud üldised kontseptsioonid ning mõisted, millele oleks võimalik tugineda tarbijaõiguse direktiivide tõlgendamisel. Mittesiduvad lepinguõiguse põhimõtted oleksid aluseks nii olemasolevate direktiivide tõlgendamisel, sisustamisel ning nende muutmisel ja täiendamisel. Ka tulevaste regulatsioonide väljatöötamisel oleks võimalik tugineda ühtsetele põhimõtetele. Sammasammult oleks nii võimalik üksteisele lähendada ka liikmesriikide lepinguõigust tervikuna. Tulevikus saaks sellisel juhul mõelda ühtse Euroopa lepinguõiguse väljatöötamise peale, mis kehtiks kõikides piiriülestes suhetes.

---

²⁸⁹ Vt käesolev töö lk 75.

The need for Harmonisation of the European consumer laws as shown by the right of withdrawal

Summary

Article 169 of the Treaty of the functioning of the European Union stipulates that in order to promote the interest of consumer and to ensure a high level of consumer protection, the Union shall contribute to protecting the health, safety and economic interest of consumers.²⁹⁰ Consumer law is a part of the contract law that has been harmonised by the European Union on the basis of the consumer rights directives.

In the past twenty years, the European consumer contract law has been significantly harmonised by the directives, however at the present it appears that the incurred problems cannot be solved on the basis of the directives. The former minimum harmonisation by directives has caused significant divergence between the consumer regulations in the member states. The current directives contain minimum harmonisation clauses meaning that Member States may maintain or adopt stricter consumer protection rules than laid down in the directives which many Member States have made use of in order to ensure a higher level of consumer protection. The outcome is a fragmented regulatory framework across the Community which causes significant compliance costs for businesses wishing to trade cross-border. Fragmentation also undermines consumer confidence in the internal market. The Commission of European Union has stated that the differences between the laws of the Member States on consumer contracts can generate appreciable distortions of competition and obstacles to the smooth functioning of the internal market and for that reason the obstacles must be eliminated by harmonising the consumer contract law.

The European consumer rights directives under review²⁹¹ contain a principle according to which during a period of time the consumer may withdraw from the contract without any

---

²⁹⁰ Consolidates version of the treaty on the functioning of the European Union. – ELT C 83, 30.03.2010, p 47-201. Available: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:en:PDF>. (28.04.2012).

²⁹¹ Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council of 20 May 1997 on the protection of consumers in respect of distance contracts; Council Directive 85/577/EEC of 20 December 1985 to protect the consumer in respect of contracts negotiated away from business premises; Directive 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council of 23 September 2002 concerning the distance marketing of consumer financial

penalty and without any reason (“the cooling-off“ period). The object of this thesis is to determine the shortcomings of the European Union consumer contract law using the right of withdrawal as an example.

The main function of the right of withdrawal is to protect a consumer from making a rash decision²⁹², by giving a consumer a change to rethink the decision to conclude the contract and enable them to assess the obligations arising from the contract. The named “cooling off” period is granted to a consumer only in specific consumer contracts, where there appears to be exceptional procedure for signing the contract (e.g the contract is concluded by using means of distant communications) or the necessity to protect the consumer proceeds from the type of the contract (e.g consumer credit contract). The rights of withdrawal is limited to certain period of time- after the cooling-off period has collapsed, the right of withdrawal ends and the contract becomes binding. In different consumer rights directives the right of withdrawal serves different functions and therefore the length and the starting points of the cooling-off period are different.

The directives under review contain at least four different moments when the cooling-off period may start: a) when the contract is concluded (consumer credit directive 2008/48/EC, distant selling directive 97/7/EC of services); b) when the trader has performed his main obligations under the contract (distance selling directive 97/7/EC of goods); c) when the trader has performed his information obligations pertaining to the existence of a right of withdrawal (doorstep selling directive 85/577/EEC); d) when the trader has performed all of his information obligations (time share directive 2008/122/EC, the directive of distance marketing of financial services 2002/65/EC).²⁹³ It can be presumed that upon specifying the starting points for the cooling-off periods, the legislator has proceeded from the idea that during the cooling-off period the consumer must be able to ascertain the nature of the goods or services and decide upon the compatibility to the consumer’s expectations. In the case of purchase, the consumer is able to examine the goods after they have been delivered. In case of the other consumer contracts, the consumer can ascertain the nature of good or service and decide upon the compatibility from the moment of signing the contract. Therefore the

---

services; Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers; Directive 2008/122/EC of the European Parliament and of the Council of 14 January 2009 on the protection of consumers in respect of certain aspects of timeshare, long-term holiday product, resale and exchange contracts.

²⁹² M. Loos. Rights of withdrawal. - Center for the study of European Contract law Working Paper series no 2009/04, p 3. Available: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1350224. (29.11.2011).

²⁹³ M. Loos. Rights of withdrawal, p 15-16.

different starting points for the „cooling-off“ periods for different consumer contract are in author’s opinion justified.

In addition to that, the „cooling-off“ periods are connected to the trader’s pre-contractual information obligations. All directives under review include a trader’s obligation to inform the consumer of his right of withdrawal, albeit the details differ.²⁹⁴ Therefore the „cooling-off“ period does not start before the consumer is informed of his right of withdrawal. Failure to inform the consumer of his right of withdrawal implies that that the „cooling-off“ period never starts to run and therefore does not end.²⁹⁵ This comes from the idea that if the consumer is not aware of their rights, they are unable to exercise the right of withdrawal.

The length of the „cooling-off“ periods varies in the consumer directives from seven working days to fourteen calendar days. The length of the „cooling-off“ periods is different in case the trader has not performed his information obligation. There are three different results of the non-performance of the information obligation: a) the „cooling-off“ period is extended to a certain period of time in case the trader has not performed his information obligations; b) the „cooling-off“ period extends to a certain period of time in case the consumer is not informed of the right of withdrawal; c) the „cooling-off“ period does not start to run before the information obligations have been met.

It can be seen that the „cooling-off“ periods in different consumers rights directives lack coherence. Even if the different starting moments of the „cooling-off“ periods can be justified regarding the function of the withdrawal right in a specific type of contract or regarding the object of the contract where the lack of coherence can be problematic in situations where two or more directives are applicable at the same time. One legal relationship can be subject of different consumer rights directives, but the directives under review do not stipulate the hierarchy of the directives. It can cause legal uncertainty and disputes between the parties. It can be presumed that one starting moment for the „cooling-off period“ is in favour of one party, the other in favour of the other party (for example to prove that the „cooling-off“ period has already expired and the contract has become binding).

The problems related to the right of withdrawal are not limited to the lack of coherence. The directives under review leave open the effects of the withdrawal and as well the obligations of

---

²⁹⁴ M Loos. Rights of withdrawal, p 14.

²⁹⁵ M Loos. Rights of withdrawal, p 15.

the parties after withdrawal. The effects of the withdrawal right should in principle be regulated by the national laws of the member states, however the extent of this is unclear. The member states have understood the given competence differently and as a result, the effects of the withdrawal are regulated very differently in member states and many of them are incompatible with the directives.

Section 2 of article 6 of the distance selling directive 97/7/EC stipulates that that the only charge that may be made to the consumer because of the exercise of the withdrawal is the direct costs of returning the goods. The idea of the cooling-off period in distance selling directive is to enable the consumer to ascertain the nature and the functioning of the good. At the present, it is unclear to what extent the consumer may use the goods during the „cooling-off“ period²⁹⁶ and which claims can the trader have against the consumer after using the good during „cooling-off“ time. If the consumer has used the good during the „cooling-off“ period, does the trader have the right to claim compensation for the use? The distance selling directive does not provide the answer. The European Court of Justice found that the requirement to pay compensation for the use is incompatible with the directive. The European Court of Justice added that the article 6 section 2 of the distance selling directive does not prevent the consumer from being required to pay compensation for the use of the goods in the case where they have made use of those goods in a manner incompatible with the principles of civil law. Such as those of good faith or unjust enrichment on condition that the purpose of that directive and in particular the efficiency and effectiveness of the right of withdrawal are not adversely affected.²⁹⁷ It is unclear to what extent the consumer has the right to use the goods and should the ruling apply to other consumer right directives, especially to the doorstep selling directive? Neither does the distance selling directive stipulate whether the trader has the right for compensation for the loss in value. When the consumer has the right to use the good during the „cooling-off“ period it is likely that the good will lose its value. The directive does not provide the answer. The author of this thesis thinks that in accordance with the ruling in case C-489/07 it should be possible to claim the compensation in case the consumer has used the good in a manner incompatible with the principles of civil law, such as those of good faith or unjust enrichment.

Based on the examples of the problems regarding to the use and effects of the withdrawal, it can be seen that the consumer rights directives lack coherence and the scope of the

---

²⁹⁶ M. Loos. Rights of withdrawal, p 33.

²⁹⁷ ECJ 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.

application of the directives is unclear. Furthermore, many issues are regulated inconsistently between directives or have been left open. These issues have been addressed differently by the member states. The directives being under review contain a minimum harmonisation clause. The minimum harmonisation approach means that Member States have the possibility to maintain or introduce stricter mandatory requirements than those provided for in the directives. In practice, this approach has led to divergent solutions in the member states even in areas which were harmonised at Union level.²⁹⁸ As a result the national provisions implementing directives on consumer contract law diverge significantly.²⁹⁹ The above mentioned problems are not related to the right of withdrawal but are common to the whole European consumer contract law. The European consumer law lacks of common principles and the outcome is a fragmented regulatory framework across the Community.

Most of the problems are related to the fact that consumer contract law lacks common contract law principles. European consumer rights directives frequently employ legal terminology and concepts which they do not define. This has led to a wide interpretation and to a situation where it is not clear what the legislator meant with directive. The common contract law principles should help give meaning to the definitions and concepts used in different directives. Using the common European contract law, it would be possible to achieve conformity of the directives by stipulating the principles that are common to all consumer law directives. National legislators implementing the directives would be able to consult the common contract law principles to see what the directive meant.

The harmonisation of the European consumer law has been actual since 2001. In 2001 the Commission asked if the European legislator should continue with existing “piecemeal” approach or do problems exist which necessitate a new approach in European contract law?³⁰⁰ The Commission proposed a second opinion besides the creation of European contract law – a development of a specific consumer contract law, for instance in a form of framework directive which could take the common dominators, which appear in most of the existing consumer law directives.³⁰¹ Since that the harmonisation of the consumer contract law has

---

²⁹⁸ European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and of the council on a Common European Sales law. 11.10.2011, Brüssel, p 5. Available: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:EN:PDF> (09.04.2012).

²⁹⁹ Commission of the European Communities. Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council. 8.10.2008. (KOM(2008)0614 – C7-0349/2008 – 2008/0196(COD)), p 12. Available: http://ec.europa.eu/consumers/rights/cons_acquis_en.htm. (03.04.2012).

³⁰⁰ Staudenmayer, D. The Place of Consumer Contracts Law Within the Process on European Contract Law. – Journal of Consumer Policy 2004, vol. 27 nr 3, p 270.

³⁰¹ D. Staudenmayer, p 271.

taken place along with the harmonisation of the European contract law because the consumer contract law is a major part of the European private law. In order to harmonise the European contract law, the European Commission has adopted many actions plans and communications. Until recently, not much has changed. Even the measures for harmonising the contract law have remained the same. Currently (2012) there are three relevant options how to harmonise the European contract law: a) creation of the common European contract law principles; b) creation of regulation establishing European contract law; c) a review of the existing *acquis* in order to eliminate the inconsistencies and to fulfil the unattended areas.

On October 25th 2011 the Commission adopted directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council on consumer rights.³⁰² The purpose of this thesis was to analyse if this directive can solve the existing problems regarding the right of withdrawal concerned in this thesis. Upon analysing the named directive, the author has found that the consumer rights directive solves many problems regarding the use and effects of the right of withdrawal concerning the contracts negotiated away from business premises and distance contracts. The consumer rights directive stipulates that the consumer shall have a period of 14 days to withdraw from a distance or off-premise contracts without giving any reason.³⁰³ The consumer credit directive 2008/48/EC, time share directive 2008/122/EC and the distance marketing of financial services directive 2002/65/EC all provide the consumer a right to withdraw from the contract within 14 days. As result, the lengths of the „cooling-off“ periods in consumer rights directives are now the same. The start of the „cooling-off“ period for withdrawal from the contracts negotiated away from business premises and distance contracts has a unitary rule- in case of a service contracts, the „cooling-off“ period starts after the day of the conclusion of the contract, in case of sales contracts, after the day on which the consumer or a third party other than the carrier and indicate by the consumer acquires physical possession of the goods.³⁰⁴ There are now two different moments for the starting of the cooling-off period instead of the previous four. Based on this it can be seen that the consumer rights directive leads to a more coherent European consumer contract law. In respect to the effects of the withdrawal, the consumer rights directive regulates the possible compensation regarding the loss of value of the goods. The article 13 section 2 stipulates that the consumer shall only be liable for any diminished value of the goods resulting from the

---

³⁰² Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council.

³⁰³ Consumer rights directive 2011/83/EC article 9 section 1.

³⁰⁴ Consumer rights directive 2011/83/EC article 9 section 2.

handling of the goods other than what is necessary to establish the nature, characteristics and functioning of the goods. The consumer shall in any event not be liable for diminished value of the goods where the trader has failed to provide notice of the right of withdrawal. Regarding to the delivery costs the article 14 stipulates that the consumer shall only bear the direct cost of returning the goods unless the trader has agreed to bear them or the trader failed to inform the consumer that the consumer has to bear them. The consumer rights directive does not regulate the compensation for the use of goods. To sum up, it seems that by adopting the consumer rights directive the Commission has succeeded harmonising the withdrawal from the contracts negotiated away from business premises and distance contracts. The need for harmonisation of the whole consumer contract law and the creation of common contract law principles is still actual.

In this thesis the author has briefly analysed different options of how to create a general part for the consumer contract law and thereby harmonise and reform the consumer contract law. At the moment the Commission has come out with a plan to harmonise the European contract law by using non-binding principles which would also apply to consumer contract law. In 2008 a quite detailed DCFR was issued which solves many illustrative problems that have been considered in this thesis. Therefore the definitions and concepts provided in the DCFR could be used as a general model to interpret and reform the existing directives and draft national legislations. At the end of the year 2011 the European Commission published the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law (CESL), which would be a second law regime within the national law of each Member State. CESL would harmonise the contract laws of the Member States not by requiring amendments to the pre-existing national contract law, but by creating within each Member State's national law a second contract law regime for contracts within its scope. This second regime should be identical throughout the Union and exist alongside the pre-existing rules of national contract law. The Common European Sales Law should apply on a voluntary basis, upon an express agreement of the parties, to a cross-border contract.³⁰⁵ Regarding the use and effects of the withdrawal, the CESL is identical to the consumer rights directive. The author of the thesis thinks that the impact of such an optional instrument is rather questionable. In addition to that, has the consumer a real choice whether or not to apply the CESL. The author of this thesis assumes that the consumer is in “take it or leave it” position.

---

³⁰⁵ European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and of the council on a Common European Sales law. 11.10.2011, Brüssel, p 16. Available: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:EN:PDF>. (08.04.2012).

The author of this thesis also has doubts if the named measure would reduce the transactional costs, certainly not at least in the first years.

The easiest way to harmonise the consumer contract law would be to supplement and amend the existing consumer contract law. The consumer rights directive is a good example that by supplementing and amending the existing directives it is possible to solve the problems regarding the fragmented regulatory, gaps and inconsistency. There are still problems that could not be solved on the basis of the directives. In addition to that, in case of using the directives there is always a risk that the national laws would differ from what is provided in the directives. The third option would be to harmonise the European consumer contract law by European contract law regulation. Harmonising by regulations is more transparent and more coherent and could result in swifter harmonisation.³⁰⁶ However, until now the European Union lacks competence in common contract law.

In this thesis the author has stated that the Commission's plan to create a uniform European contract law seems to be too ambitious and because of the fact that the European Union lacks competence in common contract law, the author sees it unlikely that the European contract law would be adopted in next few years. Therefore the problems in European consumer contract law should be solved on the bases of supplementing and amending the existing directives or by using the optional instruments like DCFR or CESL. In order to improve/reform the consumer contract law it would be sufficient if European contract law would have common concepts and definitions on non-binding basis which could be used as models in case of interpreting the existing directives. The non-binding contract law principles could also be used when supplementing and amending the existing directives and when drafting new legislations. The author of this thesis believes that by using the common contract law principles it would be possible to conform the national laws step-by-step. In future the European Union should take action towards adopting the common European contract law that would apply to all cross-border transaction.

---

³⁰⁶ S. Jansen. A European optional contract law: policy choices. – *European Review of Private Law* 2011 vol 19 nr 3, p 465.

Kasutatud allikate loetelu

Kasutatud kirjandus

1. Augenhöfer, S. A European Civil Law – for Whom and What Should it Include? Reflections on the Scope of Application of a Future European Legal Instrument. - European Review of Contract Law; 2011, vol. 7 nr 2, lk 195-218.
2. Cartwright, J. “Choice is good.” Really? - European Review of Contract Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 335-349. Case: CJEU – Quelle. Case notes. – European Review of Contract Law 2010 vol 6 nr 1, lk 192-196.
3. Castermans, A. G. Towards a European contract law through social dialog. – European Review of Contract Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 360-367.
4. Cristas, A. Green Paper on Policy Options for Progress Towards a European Contract Law for Consumers and Businesses. What do we want? – European Review of Contract Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 314-334.
5. De Vincelles, C. A. Perspectives for European consumer law. Towards a directive on consumer rights and beyond. H. Schulte-Nölke and L.Tichy, Sellier, 2010. - European Review of Contract Law 2011 vol 7 nr 4, lk 567-572.
6. Eidenmüller, H. Why withdrawal rights. – European Review of Contract Law. 2011, vol 7 nr 1, lk. 1-25.
7. Eidenmüller, H., Faust F. jt. The Common Frame or Reference for European private law- policy choices and codification problems. - American Journal of Comparative Law 2009.
8. Erdos, I. A possible direction of consumer contract law in Europe. Arvutivõrgus: http://jmce.elte.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=18:a-possible-direction-of-consumer-contract-law-in-europe&catid=5:consumer-protection--contract-law&Itemid=14. (27.02.2012).
9. Gomes, F. Ganuza, J.J. An economic analysis of harmonization regimes: full harmonization, minimum harmonization or optional instrument? - European Review of Contract Law 2011, vol 7 nr 2, lk 275-294.
10. Hesselink, M. The consumer rights directive and CFR: two worlds apart? – European Review of Contract Law 2009, vol. 5 nr 3, lk 290-303.

11. Hesselink, M. Towards a sharp distinction between b2b and b2c? On consumer, commercial and general contract law after the consumers right directive. – European Review of Contract Law 2010 vol 18 nr 1, lk 57-102.
12. Hondius, E. The proposal for a european directive on consumers rights: a step forward. – European Review of Private Law 2010 vol 18 nr 1, lk 103-127.
13. Howells, G. European Contract Law Reform and European Consumer Law – Two Related But Distinct Regimes. – European Review of Contract Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 173-194.
14. Kõve, V. Lepingu ühepoolse lõpetamise võimalused Eesti õiguses (võrdlev käsitlus). Magistritöö, Tartu 2003.
15. Legrand, P. Against a European Civil Code. - Modern Law Review. 1997, vol. 60 nr 1, lk 44-63.
16. Loos, M. Review of the European consumer acquis. Centre for the study of European Contract Law working paper series no 2008/03. Arvutivõrgus: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1123850. (01.11.2011).
17. Loos, M. Review of the European consumer acquis. Munich: Sellier, 2008.
18. Loos, M. Rights of withdrawal. Center for the study of European Contract law Working Paper series no 2009/04. Arvutivõrgus: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1350224. (29.11.2011).
19. Loos, M. The case for a uniformed and efficient right of withdrawal from consumer contracts in European Contract Law. - Zeitschrift für Europäisches Privatrecht 2007, lk 5-36.
20. Lopez-Rodriguez, A. M. Towards a European civil code without a common European legal culture? The link between law, language and culture. - Brooklyn Journal of International Law 2004.
21. Lurger, B. The future of European contract law between freedom and contract, social justice and market rationality. – European Review of Contract Law 2005 vol 1 nr 4l, lk 461.
22. Mak, C. Hedgehogs in Luxemburg? A Dworkinian reading of the CJEU's case law on principles of private law and a reply on the fox. Center for the study of European Contract law Working Paper series no 2011/10. Kättesaadav: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1920649. (27.10.2011).
23. Mak, V. Policy choices in European consumer law: Regulation through “target differentiation”. - European Review of Contract Law 2011, Vol. 7 nr 2, lk 257-274.

24. Maugeri, M. Is the DCFR ready to be adopted as an Optional Instrument? – European Review of Contract Law 2011, Vol. 7 nr 2, lk 219-228.
25. Meli, M. The Common Frame of Reference and the Relationship between National Law and European Law. – European Review of Consumer Law 2011, vol. 7 nr 2, lk 229-234.
26. Micklitz, H.M., Stuyck J., Terry E. Cases, materials and text on consumer law. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing 2010.
27. Micklitz, H-W., Reich N., Rott P. Understanding EU consumer law. Antwerp ; Portland: Intersentia 2009.
28. O. Lando. Comments and questions relating to the European Commission's proposal for a regulation on a Common European Sales Law. – European Review of Private Law 2011 vol 18 nr 6, lk 717-728.
29. Piir, R. Tarbija õigus põhjust avaldamata lepingust taganeda. Bakalaureusetöö, Tartu, 2006.
30. Reisenhuber, K. System and Principles of EC Contract law. – European Review of Contract Law, 2005, vol 1 nr 3, lk 298.
31. Reisenhuber, K. A competitive approach to EU Contract law. – European Review of Contract Law. 2011 vol 7 nr 2, lk 115-134.
32. Roppo, V. From consumer contracts to asymmetric contracts: a trend in European contract law? -European Review of Contract Law 2009, vol. 5 nr 3, lk 304-349.
33. Rott, P. Harmonising different rights of withdrawal: can German law serve as an example for EC consumer law? - German Law Journal 2006, lk 1109-1136. Arvutivõrgus:
http://www.germanlawjournal.com/pdfs/Vol07No12/PDF_Vol_07_No_12_1109-1136_Developments_Rott.pdf. (01.11.2011).
34. Rott, P. The balance of interest in distance selling law- case note on *Pia Messner v. Firma Stefan Krüger*. - European Review of Private Law 2010, vol. 18, nr 1, lk 185-194.
35. Rutgers, J. W. An optional Instrument and Social dumping revisited. –European Review of Contract Law, 2011, vol. 7 nr. 2, lk 350-359.
36. S. Jansen. A European optional contract law: policy choices. – European Review of Private Law 2011, vol 19 nr 3, lk 457-470.
37. Schulte-Nölke, H. From the Acquis Communautaire to the Common Frame of Reference- The Contribution of the Acquis Group to the DCFR. - Juridica International, XIV 2008 Lk 27-31. Arvutivõrgus:

- <http://www.juridicainternational.eu/from-the-acquis-communautaire-to-the-common-frame-of-reference-the-contribution-of-the-acquis-group-to-the-dcfr>. (29.03.2012).
38. Schultz, R. The right of withdrawal. Perspectives for European Consumer Law: towards a directive on consumer rights and beyond. Schulte-Nölke and L.Tichy. Munich: Sellier, 2010.
39. Sein, K. Kes peab posti- või internetimüügi lepingust taganemise korral kandma esialgsed postikulud? Euroopa Kohtu otsus asjas Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V. - Juridica 2010, nr.1, lk 800-801.
40. Skrivankova, K. The Green Paper on Revision of Consumer Acquis: some observations. Arvutivõrgus: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/evropa/skrivankova_katerina.pdf. (20.01.2012).
41. Smits, J. Full harmonization of consumer law? A Critique of the draft directive on consumer rights. - European Review of Private Law 2010 vol 18 nr 1, lk 5-14.
42. Staudenmayer, D. The Place of Consumer Contracts Law Within the Process on European Contract Law. - Journal of Consumer Policy 2004, vol. 27 nr 3, lk 269-287.
43. Twigg-Flesner, C. Good bye harmonisation by directives, heli cross-border only regulations? – A way forward for EU consumer contract law.- European Review of Contract Law 2011 vol 7 nr 2, lk 235-257.
44. Varul P., Kull I. jt. Tsiviilõiguse üldosa. Õigusteaduse õpik. Tallinn: Juura 2012.
45. Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. Võlaõigusseadus I, Üldosa. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006.
46. Weatherill, S. Geraint Howells / Reiner Schulze (eds), Modernising and Harmonising Consumer Contract Law (Munich: Sellier European Law Publishers, 2009). The book review. – European Review of Contract Law 2010, vol. 6 nr 1, lk 103-110.
47. Vernadaki, Z. Consumer protection and the reform of the European consumer aquis. - International Company and Commercial Law Reviw 2010 vol 21 nr 9, lk 316-322.

Kasutatud õigusaktid

1. Euroopa Liidu põhiõiguste harta. – ELT C 83/02, 30.03.2010. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/et/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303ET.01000101.htm>. (31.03.2012).

2. Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon. – ELT C 83, 30.03.2010, lk 47-201. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:et:PDF>. (02.04.2012).
3. Euroopa Nõukogu 13.06.1990.a direktiiv 90/314/EMÜ reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta. – ELT L 158, 23.06.1990, lk 0059-0064.
4. Euroopa Nõukogu 20. detsember 1985.a direktiiv 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool äriruume sõlmitud lepingute korral. – ELT L 372/71 31.12.1985.
5. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14.01.2009 direktiiv 2008/122/EÜ tarbijate kaitse kohta seoses osaaajalise kasutamise õiguse, pikaajalise puhkuse toote, edasimüügi ja vahetuslepingute teatavate aspektidega. – ELT L 33/10, 03.02.2009.
6. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17.06.2008 määrus nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (“Rooma I”). – ELT L 309, 24.11.2009, lk 87-87.
7. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997.a direktiiv 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral. – ELT L 114/19, 04.06.1997.
8. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23.04.2008.a direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ. – ELT L 133/66, 22.05.2008.
9. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23.09.2002.a direktiiv 2002/65/EÜ milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ. – ELT L 271/16, 25.12.2007, lk 321-329.
10. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24.10.1994 direktiiv 94/47/EÜ ostjate kaitse kohta, mis puudutab kinnisvara osaaajalise kasutamise õiguse ostulepingute teatavaid aspekte. – ELT L 280/83, 29.10.1994.
11. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 25.10.2011.a direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ. – ELT L 304/64, 22.11.2011.
12. Euroopa Ühenduse asutamisleping. – Euroopa Ühenduste Teataja C 224, 31.08.1992. Arvutivõrgus: http://europa.eu/about-eu/basic-information/decision-making/treaties/index_et.htm. (31.03.2012).

13. Finantsteenuste kaugturu direktiiv 2002/65/EÜ, millega käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ. – ELT L 271/16, 09.10.2002.
14. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline edition. Arvutivõrgus: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf. (09.01.2012).
15. Text of the Acquis Printsiples. Acquis Group 2007. Arvutivõrgus: <http://www.acquis-group.org/>. (02.04.2012).
16. Võlaõigusseadus. 26. august 2001. - RT I 2001, 81, 487; RT I 08.07.2011, 6.

Kasutatud kohtupraktika

1. RKKHK 3-3-1-90-10, 9. veebruar 2011.
2. EK 14.03.1991, C-361/89, *Di Pinto*.
3. EK 22.04.1999, C-423/97, *Travel Vac*.
4. EK 13.12.2001, C-481/99, *Heiniger*.
5. EK 5.10.2004, C-371/01, *Pfeiffer jt*.
6. EK 20.01.2005, C-464/01, *Johann Gruber vs. Bay Wa AG*.
7. EK 25.10.2005, C-350/03, *Elisabeth Schulte ja Wolfgang Schulte vs. Deutsche Bausparkasse Badenia AG*.
8. EK 10.04.2008, C-412/06, *Hamilton vs. Volksbank Filder eG*.
9. EK 17.04.2008, C-404/06, *Quelle AG vs. Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*.
10. EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*.
11. EK 18.02.2009, C-489/07, *Pia Messner vs. Firma Stefan Krüger*. Kohtujuristi V. Trstenjak ettepanek.
12. EK 15.04.2010, C-511/08, *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.*
13. EK 15.04.2010, C-511/08, *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V.* Kohtujuristi P. Mengozzi ettepanek.

Muud materjalid

1. Commission of the European Communities. Green Paper on review of the consumer acquis. Brussels, 08.02.2007. COM (2006) 744 final. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:en:PDF>. (27.02.2012).
2. Euroopa Parlamendi infobüroo Eestis kodulehekül. Arvutivõrgus: http://www.europarl.ee/view/et/Valjaanded/Elektroonilised/101_kusimust_ja_vastust/11_Mis_on_direktiiv.html;jsessionid=C21790BECB025BAF3841CE114286440E. (10.04.2012).
3. Euroopa Ühenduse Komisjoni 8.10.2008. Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviks tarbija õiguste kohta. KOM(2008)0614 – C7-0349/2008 – 2008/0196(COD). Seletuskiri lk 12. Arvutivõrgus: http://ec.europa.eu/consumers/rights/cons_acquis_en.htm. (29.02.2012).
4. European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and of the council on a Common European Sales law. Brüssel, 11.10.2011. COM(2011) 635 final. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:EN:PDF> (08.04.2012).
5. Green paper from European Commission on policy options for progress towards a European Contract law for consumers and business. Brussels, 01.07.2010. COM(2010)348 final. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:en:PDF>. (28.03.2012).
6. Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seletuskiri. Riigikogu koduleht. Arvutivõrgus: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1147524&u=20110203113313>. (11.10.2011).